

SŪDUVOS VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

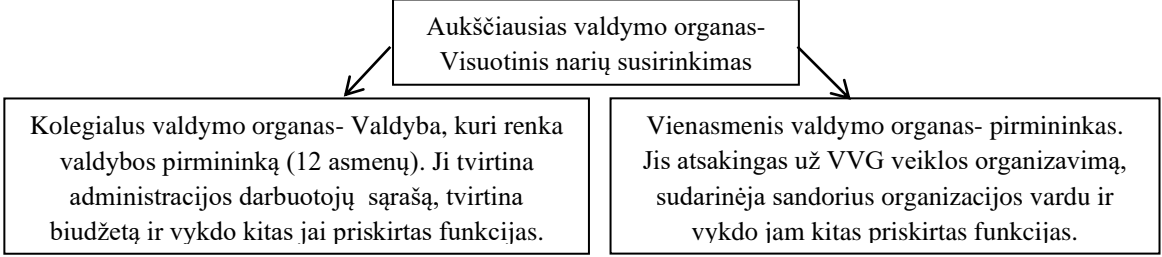
Verslių, bendruomeniškų ir aktyvių Sūduvos krašto gyventojų telkimas 2014-2020 metais

Sūduvos VVG

2015

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪŠŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	4
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	23
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	27
II DALIS. KOKIE MŪŠŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	28
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	29
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	31
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADERmetodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	35
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	43
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	53
11.	VPS finansinis planas	58
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	59
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	62
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	63
2 priedas.	VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2013 m. (2014 m.) statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.	64
3 priedas.	Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios NVO ir jų veikla	65
4 priedas	Jaunimo anketa	68
5 priedas	Vyresnio amžiaus žmonių anketa	73
6 priedas	Gyventojų apklausos anketa	77
7 priedas	Strategijos suderinamumas	88
8 priedas	Visuotinio susirinkimo protokolas	92
9 priedas	Privačių interesų deklaracijos	99

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	
1.1.	<p>Informacija apie VVG</p> <p>Sūduvos vietos veiklos grupė (toliau – VVG) įsteigta 2006 metų rugpjūčio 28 dieną. VVG atstovauja Kazlų Rūdos savivaldybės bei Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūnijos kaimiškąją teritoriją. VVG steigėjai buvo 3 juridiniai asmenys (Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija, atstovaujama pirmininkės Redos Kneizevičienės), Antanavo bendruomenė, atstovaujama valdybos nario Romo Liutkaus, Bagotosios bendruomenė, atstovaujama pirmininkės Zanės Krupavičienės ir fizinis asmuo Vilius Bastys.</p> <p>Būstinės vieta- Antanavo bendruomenės centras, adresu- Bagotosios g.4-4, Antanavas, Kazlų Rūdos sav. VVG valdymo struktūra:</p> <div style="text-align: center; margin: 10px 0;"> <pre> graph TD A[Aukščiausias valdymo organas- Visuotinis narių susirinkimas] --> B[Kolegialus valdymo organas- Valdyba, kuri renka valdybos pirmininką (12 asmenų). Ji tvirtina administracijos darbuotojų sąrašą, tvirtina biudžetą ir vykdo kitas jai priskirtas funkcijas.] A --> C[Vienasmenis valdymo organas- pirmininkas. Jis atsakingas už VVG veiklos organizavimą, sudarinėja sandorius organizacijos vardu ir vykdo jam kitas priskirtas funkcijas.] </pre> </div> <p>VVG yra 46 nariai (visas sąrašas prieduose), iš kurių 20 kaimo bendruomeninių organizacijų, 1 bendruomenių asociacija, 3 jaunimo organizacijos, iš kurių viena jungianti visas jaunimo organizacijas („Apskirtas stalas“), 3 kitos NVO (Sutrikusio intelekto draugija „Kazlų Rūdos viltis“, senjorų klubas ir Muzikos klubas), 3 kiti juridiniai vienetai (Kazlų Rūdos sporto centras, Kazlų Rūdos Kultūros centras, Marijampolės vyriausias Policijos komisariatas), 3 vietos valdžios atstovai (Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūnė, viena Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos narė ir Kazlų Rūdos administracijos Ekonominės plėtros skyriaus vedėja). Verslo atstovus atstovauja 13 asmenų (5 fiziniai asmenys, 2 ūkininkai, 3 verslo įmonių atstovai, 1 kaimo turizmo sodybos savininkas ir dvi organizacijos vienijančios verslo struktūras (VšĮ Verslo inkubatorius ir Verslo klubas). 68 proc. VVG narių sudaro įvairūs socialiniai partneriai, 25 proc. – verslo atstovai ir 7 proc. vietos valdžios atstovai.</p> <p>VVG administraciją sudaro:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projekto vadovė Reda Kneizevičienė 2. Projektų koordinatore-konsultantė Kristina Mačiokienė 3. Buhalterė Virginija Petrukaitienė.
1.2.	<p>VVG vertybės</p> <p>VVG numato ir toliau vadovautis pagrindiniu principu, kad kiekvienas žmogus yra vertybė. Taip pat labai svarbios yra ir atsakomybės už žodžius ir darbus, sąžiningumo, pareigingumo, pasitikėjimo, teisingumo ir nuoširdumo vertybės. Šiomis vertybėmis vadovaujasi VVG administracijos darbuotojai, tai yra ir visos organizacijos prioritetai. Siekiame, kad kiekvienas naujas VVG narys taip pat vadovautųsi šiais principais. VVG vienija skirtingų interesų, veiklų organizacijas ir fizinius asmenis. Stengiamės kiekvieną priimti kaip unikalų ir suteikti visokeriopą kompetentingą informaciją ir pagalbą. Savo nariams patikėdami įvairias užduotis pasitikime jais, kurie nuoširdžiu darbu jas puikiai įvykdo.</p> <p>Organizacijos vertybės buvo patvirtintos 2015-09-29 dieną įvykusiame visuotiniame susirinkime, kurios prieš tai buvo aptartos valdybos posėdyje.</p>
1.3.	<p>VVG teritorijos vizija iki 2023 m.</p> <p>Patrauklus Sūduvos kraštas, kuriame veikia aktyvūs, verslūs, inovatyvūs ir bendruomeniški kaimo plėtros dalyviai, siekiantys užtikrinti kiekvieno čia gyvenančio žmogaus gerovę.</p>

1.4.	<p>VVG misija</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vadovaujantis LEADER metodais skatinti inovatyvią socialinę partnerystę; 2. Mažinti Sūduvos VVG teritorijoje nedarbo lygį sudarant sąlygas kurti naujas darbo vietas; 3. Spręsti kaimo gyventojų socialines problemas skatinant socialinio verslo kūrimąsi ir plėtrą; 4. Aktyvinti jaunimą dalyvauti projektinėje veikloje ir skatinti realizuoti savo verslo idėjas; 5. Palaikyti ir stiprinti Sūduvos krašto savitumą ir identitetą, išsaugant esamus kaimo vietovės gamtos ir kultūros išteklius bei panaudojant juos konkurencingų, kraštą reprezentuojančių produktų ir paslaugų kūrimui. 6. Konsultuoti ir teikti metodinę pagalbą kaimo plėtros veikėjams ir organizacijoms, įgyvendinant vietos plėtros strategiją.
------	---

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

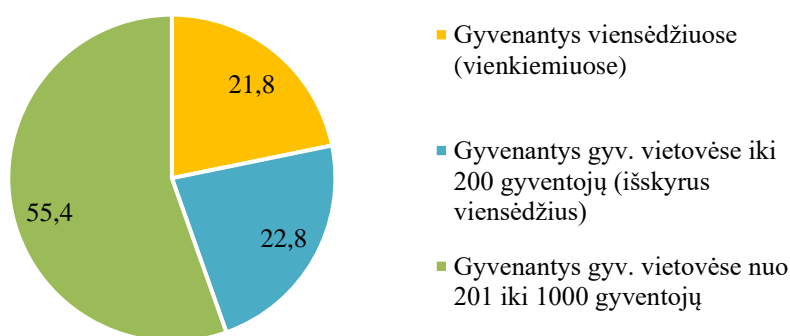
Sūduva – plačių lygumų kraštas, kur net akmenį sunku surasti. Laukų platybėse sutūpusios medžiais apšodintos sodybos atrodo tarsi žalios salos. Sūduvos VVG teritorija - tai Sūduvos kraštas, pasižymintis unikaliu miškingu kraštovaizdžiu. Būtent šiuo išskirtiniu vietovės bruožu didžiuojasi net 73 proc. gyventojų apklausoje dalyvavusių gyventojų.

1 pav. Sūduvos VVG teritorija

Nuo Sasnos iki Višakio upių, kurios įteka į didžiausią Sūduvos krašto upę Šešupę vakaruose ir Kazlų Rūdos, Plutiškių, Sasnavos miškų rytuose šio krašto žmonės ir šiandien yra darbštūs sumanūs, iniciatyvūs. Jie dirba, kuria gerovę sau ir savo kraštui. Sūduviai garsėja kaip racionalūs, sumanūs, be galo taupūs – apie jų taupumą net anekdotai sklinda, tačiau tai netrukdo Sūduvos krašto žmonėms būti vaišingais, kiekvieną svečių priimti iš visos širdies. Sūduviai kepa skanią duoną ant ajerų lapų; mėgsta dainuoti vingrių melodijų vienbalses dainas. Dabar dainos skamba ne darbymečio metu, o po darbų kaimų bendruomenių rengiamose šventėse.

Sūduva – regionas pietinėje-pietvakarinėje Lietuvos dalyje. Bendras Sūduvos VVG teritorijos plotas 657,5 km² (R1)¹. Sūduvos VVG teritoriją sudaro Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškoji teritorija (Kazlų Rūdos miestas vadovaujantis LEADER metodo nuostatomis, negali būti VVG teritorijoje, nes jis yra savivaldybės administracijos centras) ir Sasnavos seniūnija, priklausanti Marijampolės savivaldybei. Ją sudaro 5 seniūnijos: Antanavo, Jankų, Kazlų Rūdos, Plutiškių (Kazlų Rūdos sav.) ir Sasnavos (Marijampolės sav.). 2009 m. Sūduvos VVG teritorijos seniūnijose buvo įkurtos seniūnaitijos. Seniūnaitija – mažiausias administracinis teritorinis vienetas Lietuvoje. Sūduvos VVG teritorijoje yra 25 seniūnaitijos: 3 Antanavo sen., 6 Jankų sen., 7 Kazlų Rūdos sen., 3 Plutiškių sen., 6 Sasnavos sen.² 2011 m. LR Statistikos departamento duomenimis Sūduvos VVG teritorijoje buvo 237 gyvenamosios vietovės, iš kurių buvo 2 miesteliai: Jūrės ir Sasnavos, 234 kaimai, didžiausi iš jų: Antanavo, Puskelnių, ir 1 geležinkelio stoties gyvenvietė (R2)³.

2 pav. Sūduvos VVG teritorijos gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąsias vietas 2014 m., proc.²

2014 m. duomenimis teritorijoje gyvena 10178 gyventojai t.y. 15,48 gyv/km² (R3)⁴. VVG teritorijoje dominuoja mažos gyvenamosios vietovės: gyvenamosiose vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų gyveno 5640 gyventojų, t.y. 55,4 proc. VVG teritorijos gyventojų, gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų gyveno 2320 gyventojų, t.y. 22,8 proc. VVG teritorijos gyventojų, viensėdžiuose – 2218 gyventojų, t.y. 21,8 proc. (R4). Lyginant 2014 m. duomenis su 2011 m. duomenimis, pastebėta, kad gyventojų pasiskirstymas pagal gyvenamąsias vietas mažai tepakito: gyventojų dalis, gyvenančių viensėdžiuose, sumažėjo 0,4 proc. punktais (2011 m. viensėdžiuose gyveno 2336 gyventojų, t.y. 22,2 proc. VVG teritorijos gyventojų, o 2014 m. – 2218 gyventojų, t.y. 21,8 proc. VVG teritorijos gyventojų), taip pat gyventojų dalis, gyvenančių gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų, sumažėjo 0,4 proc. punktais (2011 m. gyveno 2437 gyventojų, t.y. 23,2 proc. VVG teritorijos gyventojų, o 2014 m. gyveno 2320 gyventojų, t.y. 22,8 proc.). Tuo tarpu gyventojų dalis, gyvenančių gyvenamosiose vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų, išaugo 0,8 proc. punktu (2011 m. gyveno 5753 gyventojų, t.y. 54,7 proc. VVG teritorijos gyventojų, o 2014 m. gyveno 5640 gyventojų, t.y. 55,4 proc.).⁵ Analizuojant gyventojų skaičių pagal seniūnijas, nustatytas, netolygus gyventojų pasiskirstymas pagal seniūnijas. 2014 m. 40 proc. VVG teritorijos

¹ Apskaičiuota pagal žemės informacinę sistemą, 2015 <http://zis.lt/statistika/zemes-apskaita/>. Duomenys apima VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto).

² Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos informacija <http://www.kazluruda.lt/index.php?-1941446938> ir Marijampolės savivaldybės administracijos informacija <http://www.marijampole.lt/go.php/lit/Sasnavos-seniunija>

³ LR Statistikos departamentas. Gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m. Duomenys apima VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto).

⁴ LR Statistikos departamentas. Gyventojų ir būstų surašymas, 2011 m. Duomenys apima VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto).

⁵ Apskaičiuota pagal LR Statistikos departamento ir Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenis. Duomenys apima VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto).

gyventojų gyveno Kazlų Rūdos seniūnijoje, 33 proc. - Sasnavos seniūnijoje, 12 proc. – Jankų seniūnijoje, 8 proc. – Antanavo seniūnijoje ir 7 proc. – Plutiškių seniūnijoje⁶. Galima konstatuoti, kad tokia teritorijos apgyvendinimo struktūra komplikuoja daugelio paslaugų teikimą vietos gyventojams.

Sūduvos VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Sūduvos VVG teritorija yra unikali tuo, kad daugiau nei pusę (385 kv. km, 55,5 proc. R5) jos ploto užima miškai.

2.2. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė

Strategija nuosekliai buvo pradėta rengti nuo 2015 m. pradžios. Siekiant kuo plačiau paskleisti informaciją apie 2014-2020 metų laikotarpio galimybes buvo dalyvaujama bendruomeninių organizacijų rengiamose vasaros šventėse, kadangi tai renginiai, į kuriuos susirenka didžioji dalis kaimo gyventojų.

Siekiant parengti bendruomenių inicijuota vietos plėtros strategiją, buvo stengiamasi į strategijos rengimą įtraukti kuo daugiau vietos gyventojų. Iš viso susitikimuose ir apklausose dalyvavo ir taip savo poreikius išreiškė 1024 dalyviai. Gyventojų poreikių identifikavimui buvo naudojami vienas kitą papildantys tyrimo metodai:

- Focus grupės metodas – kuris buvo taikomas susitikimuose su kaimo bendruomeninėmis organizacijomis, jaunimu, vietos verslininkais ir socialinėmis darbuotojomis.
- Anketinės apklausos metodas – siekiant išsamiau ištirti vietos gyventojų poreikius, buvo parengtos trys anketos: vietos gyventojams, jaunimui ir vyresnio ir senyvo amžiaus asmenims⁷.

Per visą Strategijos rengimo laikotarpį buvo surengti 25 susitikimai:

- Kiekviena bendruomeninė organizacija informavo apie planuojamus visuotinius ar valdybos posėdžius, į kuriuos buvo vykstama siekiant išsiaiškinti, kokie pagrindiniai organizacijų poreikiai bei lūkesčiai 2014-2020 laikotarpiu. Iš viso kaimo bendruomeninėse organizacijose vyko 20 susitikimų. Susirinkimuose dalyvavo įvairių socialinių gupių atstovai, kurie išsakė vietovei būdingas problemas ir lūkesčius. Šių susitikimų tikslas – pagal iš anksto parengtą klausimyną nustatyti gyvenamosios vietovės plusus ir minusus, kokiomis priemonėmis spręsti vietovės problemas (minusus), kaip išnaudoti vietovės potencialą (plusus), nustatyti kaimo vystymosi viziją ir kaip kaimo bendruomeninės organizacijos ir kitos kaime veikiančios organizacijos gali prisidėti prie vietovės vystymosi. Susitikimuose dalyvavo apie 520 Sūduvos VVG teritorijos gyventojų⁸.
- Susitikimas su VVG teritorijos jaunimu – kurio tikslas – identifikuoti jaunimo poreikius, nustatyti, kokią jaunimas mato Sūduvos VVG teritorijos viziją. Siekiant pritraukti kuo daugiau jaunimo, susitikimai buvo organizuojami įvairiomis novatoriškomis formomis: rengtos įvairių sporto šakų varžybos po kurių arba prieš kurias buvo pildomos anketos, rengiami pokalbiai, siekiant išsiaiškinti jaunimo socialinės grupės poreikius. Susitikime dalyvavo 46 dalyviai⁹.
- Susitikimas su vietos verslininkais – vietos verslininkams buvo pristatomos strategijos rengimo gairės, buvo siekiama identifikuoti vietos verslo situaciją Sūduvos VVG teritorijoje, nustatyti, kokią vietos verslininkai mato Sūduvos VVG teritorijos viziją. Susitikime dalyvavo 14 vietos verslininkų¹⁰.
- Susitikimai su socialinėmis darbuotojomis – šių susitikimų tikslas – nustatyti socialinę situaciją Sūduvos VVG teritorijoje, kokios yra pagrindinės problemos teikiant socialines

⁶Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys. Duomenys apima VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto).

⁷Sūduvos VVG valdybos posėdžio protokolas (2015-07-15 Nr.34)

⁸Bendruomeninių organizacijų visuotinių/valdybos/tarybos protokolų duomenys

⁹Sūduvos VVG susitikimo su vietos jaunimo atstovais protokolai (2015-08-01, 2015-08-15)

¹⁰Sūduvos VVG susitikimo su verslo atstovais protokolas (2015-09-18)

paslaugas senyvo amžiaus ir negalią turintiems gyventojams, kokios yra galimybės gerinti šių paslaugų teikimą. Susitikime dalyvavo 7 dalyviai¹¹.

- Susitikimas su Sūduvos VVG teritorijos bendruomeninėmis organizacijomis – šio susitikimo metu buvo pristatyti atlikti Sūduvos VVG situacijos ir gyventojų, jaunimo, vyresnio ir senyvo amžiaus gyventojų apklausų rezultatai, diskutuota dėl Sūduvos VVG teritorijos vizijos, SSGG, pristatomas Strategijos projektas. Susitikime dalyvavo 20 kaimo bendruomeninių organizacijų atstovai¹².
- Susitikimas su vietos valdžios atstovais – šio susitikimo tikslas – pristatyti Strategijos rengimo projektą, galimą naudą Sūduvos VVG teritorijai, jos suderinamumą su savivaldybės strateginiu planu. Susitikime dalyvavo 8 vietos valdžios atstovai¹³.

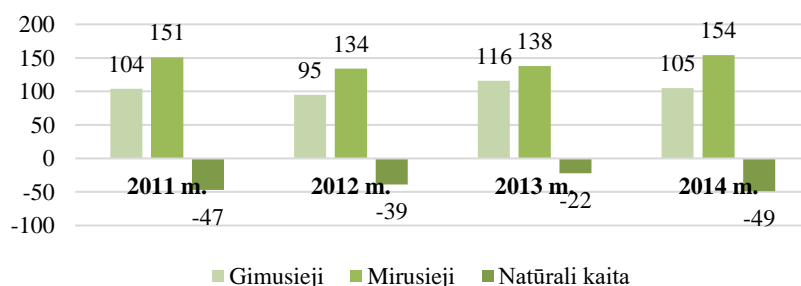
Siekiant identifikuoti vietos gyventojų poreikius buvo parengtos trys anketinės apklausos:

1. Sūduvos VVG teritorijos situacijos ir gyventojų poreikių anketinė apklausa. Apklausoje dalyvavo 189 Sūduvos VVG teritorijos gyventojai. Anketinė apklausa buvo vykdoma dviem būdais – internetu www.manoapklausa.lt ir platinant anketas gyventojų susibūrimų vietose (Priedas Nr. 6).
2. Sūduvos VVG teritorijos jaunimo situacijos ir poreikių anketinė apklausa. Apklausoje dalyvavo 124 Sūduvos VVG teritorijos jaunimo iki 29 m. amžiaus. Anketinė apklausa buvo vykdoma dviem būdais – internetu www.manoapklausa.lt ir platinant anketas jaunimo susibūrimų vietose (Priedas Nr. 4).
3. Sūduvos VVG teritorijos socialinių paslaugų teikimo vyresnio ir senyvo amžiaus asmenims situacijos ir poreikių anketinė apklausa. Anketinėje apklausoje dalyvavo 96 vyresnio ir senyvo amžiaus Sūduvos VVG teritorijos gyventojai. Anketinė apklausa buvo vykdoma tiesiogiai apklausiant respondentą jo gyvenamojoje vietovėje, bendruomenių savanoriai lankė vienišus asmenis bei neįgaliuosius namuose, kad būtų išsiaiškinti kuo įvairesnių socialinių grupių poreikiai (Priedas Nr. 5).
Apklausa buvo vykdoma 2015 m. gegužės – rugsėjo mėnesiais.

2.3. VVG teritorijos socialinė situacija

Sūduvos VVG teritorijoje 2011-2014 m. laikotarpiu gyventojų skaičiaus pokyčiai nebuvo labai dideli. Pastebimas nedidelis gyventojų skaičiaus mažėjimas – 2014 m. VVG teritorijoje gyveno 10178, o 2011 m. – 10526 gyventojai. Lyginant 2014 m. su 2011 m.¹⁴ gyventojų skaičius VVG teritorijoje sumažėjo 348 gyventojais (R6).

Gyventojų skaičiaus pokyčiai VVG teritorijoje vyko tiek dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos, tiek dėl gyventojų migracijos.

3 pav. Natūrali gyventojų kaita Sūduvos VVGteritorijoje¹⁵

¹¹ Sūduvos VVG susitikimo su socialinių paslaugų teikėjais protokolas (2015-09-15)

¹² Sūduvos VVG susitikimo su vietos bendruomenių atstovais protokolas (2015-09-16)

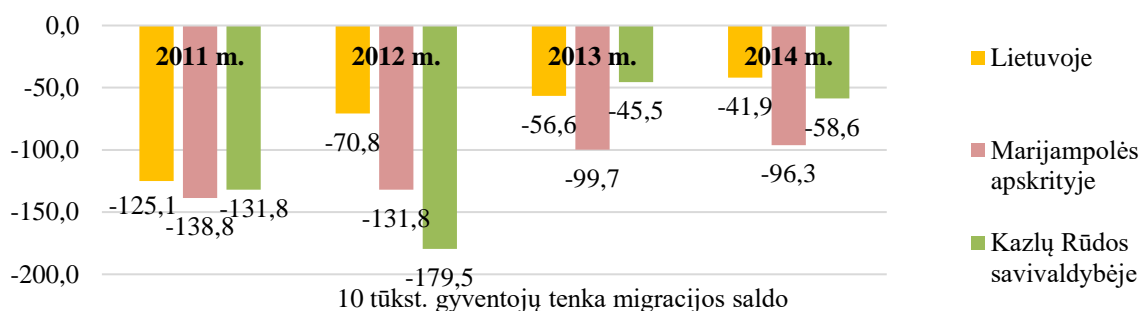
¹³ Sūduvos VVG susitikimo su vietos valdžios atstovais protokolas (2015-09-28)

¹⁴2011 m. Kazlų Rūdos seniūnijos duomenys pateikiami, naudojant Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenis. Gautas raštas iš Kazlų Rūdos seniūnijos, kad 2011 m. duomenų pagal gyvenamąsias vietas neturi.

¹⁵Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos m.). Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės ir Sasnavos seniūnijos duomenis.

2011 – 2014 m. laikotarpiu VVG teritorijoje buvo fiksuojama neigiama natūrali gyventojų kaita, atitinkamai 2011 m. -47, 2012 m. -39, 2013 m. -22 ir 2014 m. -49 (R7). Lyginant 2014 m. su 2013 m. nustatyta dvigubai didesnė neigiama gyventojų kaita, kurią lėmė 2014 m. 9,5 proc. sumažėjęs gimusiųjų skaičius ir 11,6 proc. išaugęs mirusiųjų skaičius. Analizuojant natūralios gyventojų kaitos situaciją Marijampolės apskrities ir Kazlų Rūdos kontekste, nustatyta, kad 2014 m. VVG teritorijoje situacija buvo geresnė nei Marijampolės apskrityje ar Kazlų Rūdos savivaldybėje, t.y. neigiama natūrali gyventojų kaita buvo mažesnė 9,2 proc. Tačiau analizuojant natūralios gyventojų kaitos situaciją Lietuvos kontekste, nustatyta, kad VVG teritorijoje neigiama natūrali gyventojų kaita yra didesnė nei Lietuvoje ir viršija net 42 proc.¹⁶

VVG teritorijos gyventojų kaitą lėmė ir gyventojų migracija. 2011-2014 m. laikotarpiu Kazlų Rūdos savivaldybėje fiksuojamas neigiamas migracijos saldo, t.y. išvykusiųjų buvo daugiau nei atvykusiųjų. Tačiau pastebima gerėjimo tendencija – lyginant 2014 m. su 2011 m. neigiamas migracijos saldo sumažėjo 57,7 proc. Tam įtakos turėjo 18,4 proc. sumažėjęs išvykstančių gyventojų skaičius ir nepakitęs atvykstančių skaičius (R8).

4 pav. Gyventojų migracijos saldo¹⁷

Lietuvos ir Marijampolės apskrities kontekste nustatyta, kad Kazlų Rūdos savivaldybėje neigiamas gyventojų migracijos saldo 2014 m. buvo mažesnis nei Marijampolės apskrityje (39 proc.), tačiau didesnis nei Lietuvoje (40 proc.).

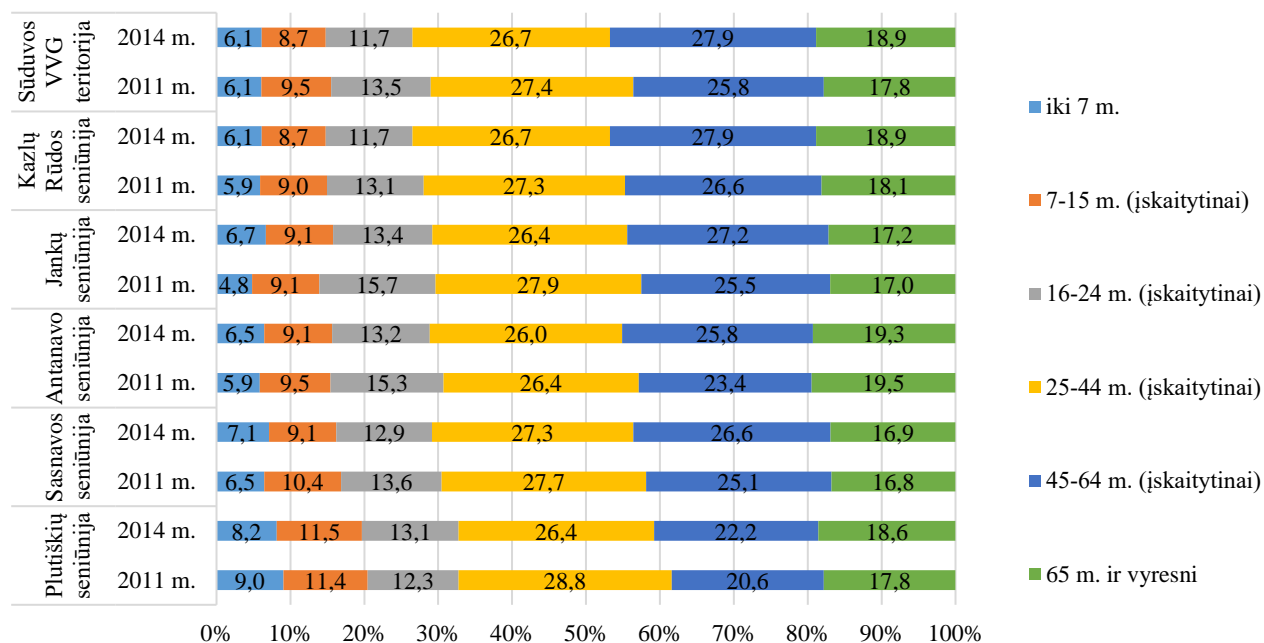
2014 m. 27,9 proc. Sūduvos VVG teritorijos¹⁸ gyventojų sudarė 45-64 m. amžiaus asmenys (žr. 5 pav.), 25-44 m. amžiaus gyventojų buvo 26,7 proc., 65 m. ir vyresni gyventojai sudarė 18,9 proc. Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškos teritorijos gyventojų. 16-24 m. amžiaus sudarė 11,7 proc. visų teritorijos gyventojų. Mažiausią gyventojų dalį sudarė vaikai iki 7 m. amžiaus ir 7-15 m. amžiaus, atitinkamai 6,1 ir 8,7 proc. (R9).

¹⁶Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos m.). Apskaičiuota pagal LR Statistikos departamento, Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis

¹⁷LR Statistikos departamento duomenys, 2015 m. Duomenys pateikiami Kazlų Rūdos savivaldybės lygmeniu (įskaitant Kazlų Rūdos miestą ir neįtraukiant Sasnavos seniūnijos). Duomenys pagal seniūnijas ir gyvenamąsias vietas nerenkami.

¹⁸Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys, 2014 m. Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (su Kazlų Rūdos m.) Kazlų Rūdos seniūnija duomenis apie gyventojų skaičių pagal amžių pateikė kartu su Kazlų Rūdos miestu. Gautas Kazlų Rūdos seniūnijos raštas, kad kitokių duomenų seniūnijos kaimo lygmeniu neturi.

5 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžių 2011 m. ir 2014 m. Sūduvos VVG teritorijoje¹⁹

2011 m. Sūduvos VVG teritorijoje didžiąją dalį (27,4 proc.) sudarė 25-44 m. amžiaus gyventojai, 45-64 m. amžiaus gyventojai sudarė 25,8 proc. 65 m. ir vyresni gyventojai sudarė 17,8 proc. Sūduvos VVG teritorijos gyventojų. 16-24 m. amžiaus gyventojai sudarė 13,5 proc., Mažiausią gyventojų dalį sudarė vaikai iki 7 m. amžiaus ir 7-15 m. amžiaus, atitinkamai 6,1 ir 9,5 proc. Analizuojant seniūnijų situaciją 2011 m., gyventojų amžiaus struktūra visose seniūnijose buvo labai panaši. (R9) Vyrų ir moterų santykis Sūduvos VVG teritorijoje buvo subalansuotas, 2014 m. vyrų dalis buvo didesnė 1,4 proc. (2012 m. – 1,5 proc. mažesnė) (R10). Nuo 2013 m. vyrų dali gyventojų struktūroje pradėjo viršyti moterų dalį.²⁰

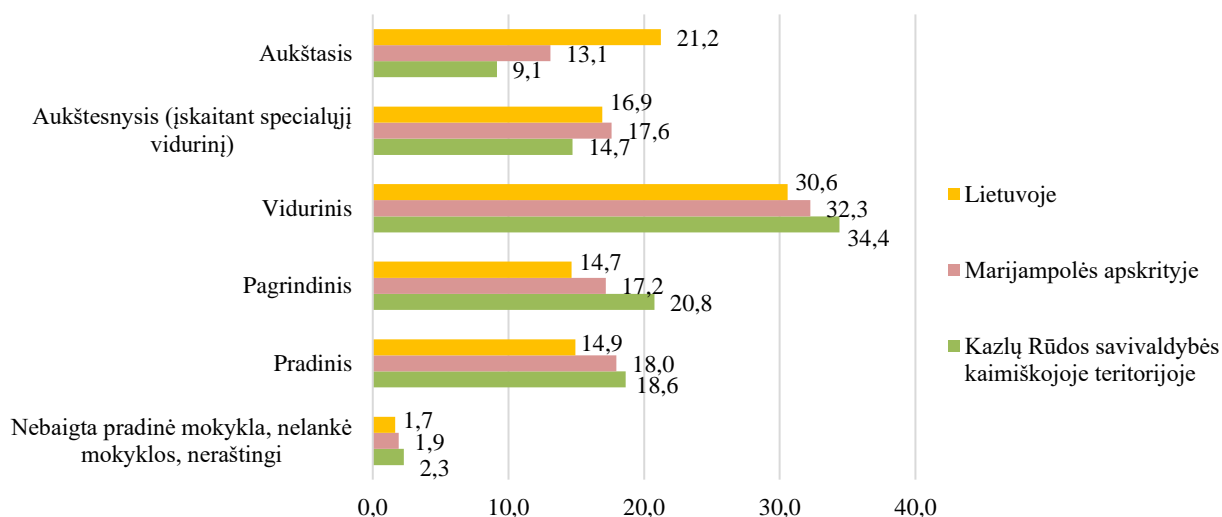
2011 m. duomenimis, Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškojoje teritorijoje lietuviai sudarė 98,3 proc. (6486 gyventojai), rusai – 0,6 proc. (40 gyventojų), lenkai - 0,2 proc. (16 gyventojų), ukrainiečiai – 0,1 proc. (9 gyventojai), kitos tautybės – 0,2 proc. (13 gyventojų)²¹ (R11).

2011 m. duomenimis, Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškojoje teritorijoje aukštąjį išsilavinimą buvo įgiję 9,1 proc. visų gyventojų (R12). Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškojoje teritorijoje rajono savivaldybėje užfiksuotas gyventojų su aukštuoju išsilavinimu rodiklis yra mažesnis nei apskrityje ar šalyje, mažesnis ir gyventojų su aukštesniu ir specialiuoju išsilavinimu dalis (žr. 6 pav.).

¹⁹ Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys, 2011 ir 2014 m. Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (įtraukiant ir Kazlų Rūdos miestą). Kazlų Rūdos seniūnija duomenis apie gyventojų skaičių pagal amžių pateikė kartu su Kazlų Rūdos miestu. Gautas Kazlų Rūdos seniūnijos raštas, kad kitokių duomenų seniūnijos kaimo lygmeniu neturi.

²⁰ LR Statistikos departamento gyventojų ir būstų surašymo duomenys, 2011 m. ir Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys, 2011 – 2014 m.

²¹ Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima Kazlų Rūdos kaimiškąją teritoriją. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų savivaldybių lygiu apie gyventojų pasiskirstymą pagal išsilavinimą vėlesniais metais. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų seniūnijų lygiu, todėl duomenys neapima Sasnavos seniūnijos

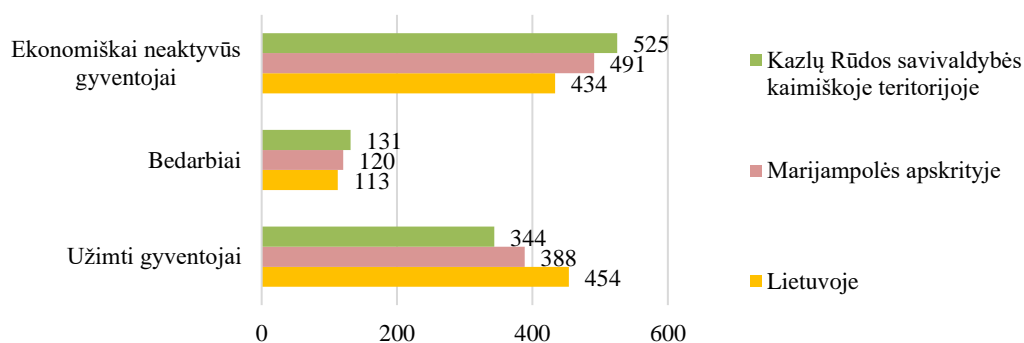

6 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (10 m. ir vyresni), proc. 2011 m.²²

Vidurinį, pagrindinį, pradinį išsilavinimą turinčių taip pat neįgijusių išsilavinimą (nebaigusių, nelankiusių mokyklos, neraštingų) gyventojų Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškojoje teritorijoje buvo daugiau nei Marijampolės apskrityje ar Lietuvoje.

Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą

Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškojoje teritorijoje 1 tūkst. 15 m. ir vyresnių gyventojų teko 344 užimti gyventojai. Šis rodiklis yra mažiau palankus nei Marijampolės apskrities ar šalies (Žr. 7 pav.). Bedarbių teko 131 asmuo ir šis rodiklis taip pat prastesnis nei apskrities ar šalies. Ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis buvo žymiai didesnė nei Marijampolės apskrityje ar šalyje. Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškojoje teritorijoje 15 m. ir vyresnių gyventojų struktūroje ekonomiškai neaktyvūs buvo 52,5 proc. (Marijampolės apskrityje – 49,1 proc., šalyje – 43,4 proc.)²³ (R13).

1 tūkst. 15 metų ir vyresnių gyventojų teko užimtų, bedarbių ir ekonomiškai neaktyvių gyventojų

7 pav. Gyventojų ekonominis aktyvumas, 2011 metais²⁴

²² Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima Kazlų Rūdos kaimiškąją teritoriją. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų savivaldybių lygiu apie gyventojų pasiskirstymą pagal išsilavinimą vėlesniais metais. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų seniūnijų lygiu, todėl duomenys neapima Sasnavos seniūnijos.

²³ Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima Kazlų Rūdos kaimiškąją teritoriją. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų savivaldybių lygiu apie gyventojų pasiskirstymą pagal ekonominį aktyvumą vėlesniais metais. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų seniūnijų lygiu, todėl duomenys neapima Sasnavos seniūnijos.

²⁴ Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys neapima Sasnavos seniūnijos. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų savivaldybių lygiu apie gyventojų ekonominį aktyvumą vėlesniais metais.

2011 m. VVG teritorijoje buvo 814 bedarbių, o 2014 m. - 788 bedarbiai, tai 3,2 proc. mažiau nei 2011 m. (R14). Analizuojant 2014 m. bedarbių struktūrą pagal lytį ir amžių²⁵, nustatyta, kad VVG teritorijoje mažesnę dalį, 48 proc. bedarbių, sudaro moterys, 52 proc. bedarbių sudaro vyrai. 2014 m. net 64,6 proc. bedarbių sudarė 40-64 m. amžiaus asmenys ir tai 7,1 proc. punkto didesnė bedarbių dalis nei 2011 m. Bedarbių iki 29 m. amžiaus 2014 m. sudarė 15,7 proc. ir lyginant su 2011 m. jis sumažėjo 6,1 proc. punkto.

Remiantis LR Statistikos departamento gyventojų ir būstų surašymo duomenimis (2011 m.) gyventojų pajamų šaltinių struktūra Kazlų Rūdos savivaldybėje²⁶ panaši kaip ir visos Lietuvos ir Marijampolės apskrities gyventojų. Darbo užmokestį kaip pagrindinį pragyvenimo šaltinį nurodė 31,82 proc. Kazlų Rūdos savivaldybės gyventojų, kai Marijampolės apskrityje šis rodiklis – 29,67 proc., Lietuvoje – 35,92 proc. Kitą didžiausią dalį (29,01 proc.) sudarė gyventojai, kurių pagrindinis pajamų šaltinis – kitų asmenų išlaikymas. Gaunama pensija pagrindiniu pajamų šaltiniu buvo 3256 Kazlų Rūdos savivaldybės gyventojams (įskaitant ir Kazlų Rūdos miestą), t.y. 24,60 proc. visų gyventojų Tokių asmenų dalis tokia pati Marijampolės apskrityje ir artima šalies rodikliui. Asmenų, kurių pajamų šaltinis yra savo ar šeimos verslas 2011 m. buvo 144, tai sudarė 1,1 proc. visų gyventojų. Ši gyventojų dalis yra mažesnė nei Marijampolės apskrityje (1,3 proc.) ar šalyje (1,5 proc.). Gaunančių pajamų iš žemės ūkio veiklos buvo 253 gyventojai, t.y. 1,9 proc. ir tai buvo mažesnė dalis nei Marijampolės apskrityje (2,7 proc.), bet didesnė nei šalyje (1,2 proc.). Kazlų Rūdos savivaldybėje pašalpa kaip pagrindinis pragyvenimo šaltinis buvo 998 gyventojams, t.y. 7,5 proc., o stipendija – 62 gyventojams, t.y. 0,5 proc. (R15).

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai

VVG teritorijoje 2014 m. buvo 2265 skurdą patiriantys asmenys²⁷, tai sudarė 22,3 proc. visų VVG teritorijos gyventojų (R16). 2011 m. skurdą patiriančių asmenų buvo 3210. Lyginant 2014 m. su 2011 m. skurdą patiriančių asmenų skaičius sumažėjo 29,4 proc. Sūduvos VVG teritorijoje 2014 m. 901 gyventojų gavo socialines pašalpas²⁸ (R17). 2014 m. vienam tūkstančiui gyventojų teko 89 socialines pašalpas gaunantys gyventojai, tai 42 proc. daugiau nei Marijampolės apskrityje ir 86 proc. daugiau nei Lietuvoje. Lyginant²⁹ 2014 m. su 2011 m. socialinių pašalpų gavėjų skaičius sumažėjo 45,3 proc. Tiek asmenų, gaunančių paramą maisto produktais, tiek socialinės pašalpų gavėjų skaičiaus mažėjimą daugiausiai lėmė nuo 2014 m. sausio 1 d. pasikeitusi socialinės paramos skyrimo tvarka, kuomet savivaldybių administracijos įgijo teisę savarankiškai priimti sprendimą dėl paramos gavėjų.

VVG teritorijoje mažėja socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų skaičius. 2014 m. VVG teritorijoje buvo 65. socialinės rizikos šeimų, kuriose augo 182 vaikai (R18). Lyginant 2014 m. su 2011 m. socialinės rizikos šeimų sumažėjo 20 proc., o jose augančių vaikų skaičius sumažėjo 12 proc.

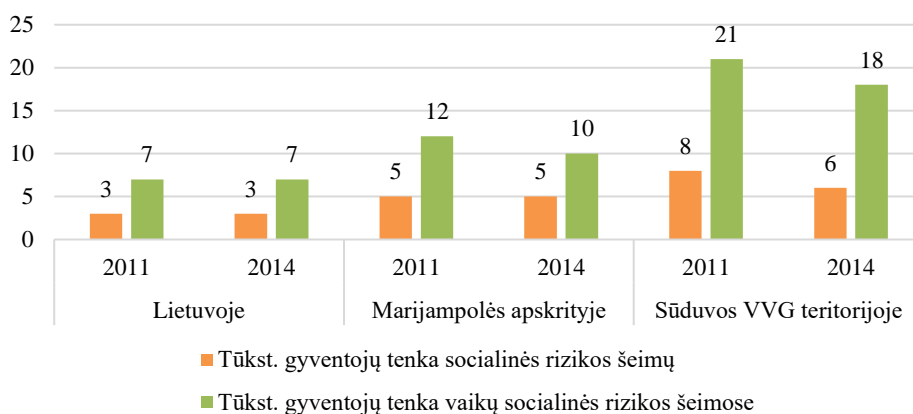
²⁵Lietuvos darbo biržos duomenys. Gautas Marijampolės teritorinės darbo biržos raštas apie bedarbius Sūduvos VVG teritorijoje. Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). Marijampolės teritorinės darbo biržos 2015 07 16 raštas „Dėl statistinių duomenų“ Nr. Sd-875.

²⁶Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo duomenys. Duomenys apima Kazlų Rūdos savivaldybę (įtraukiant ir Kazlų Rūdos m.) ir neapima Sasnavos seniūnijos. Lietuvos Statistikos departamentas nekaupia duomenų savivaldybių lygiu apie gyventojų pragyvenimo šaltinius pagal gyvenamąją vietovę bei vėlesniais metais.

²⁷gaunantys paramą maisto produktais iš intervencinių atsargų.

²⁸Apskaičiuota pagal Sasnavos seniūnijos ir Kazlų Rūdos savivaldybės duomenis. Duomenys už 2011 m. pateikiami kartu su Kazlų Rūdos miestu.

²⁹Palyginimui naudojami Sasnavos seniūnijos ir Kazlų Rūdos savivaldybės duomenys įtraukiant ir Kazlų Rūdos miesto duomenis, nes už 2011 m. pateikiami duomenys kartu su miestu

8 pav. Socialinės rizikos šeimos ir vaikai jose³⁰

Analizuojant VVG teritorijose esančias soc. rizikos šeimas ir jose augančių vaikų skaičių Lietuvos ir Marijampolės apskrities kontekste, nustatyta, kad VVG teritorijoje vienam tūkst. gyventojų tenka daugiausia soc. rizikos šeimų ir jose augančių vaikų (žr. 8 paveikslą).

VVG teritorijos seniūnijų duomenimis 2014 m. 37 proc. soc. rizikos šeimų ir 39 proc. vaikų, augančių soc. rizikos šeimose, gyvena gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų. 28 proc. soc. rizikos šeimų ir 26 proc. vaikų, augančių soc. rizikos šeimose, gyvena viensėdžiuose. Tai rodo, kad darbas su socialinės rizikos šeimomis ir jose gyvenančiais vaikais VVG teritorijoje yra pakankamai kompliktuotas.

Sūduvos VVG teritorijoje 2014 m. gyveno 1 461 gyventojas su negalia³¹ (iš jų 131 – Sasnavos seniūnijoje ir apie 900 Kazlų Rūdos savivaldybės kaimo vietovėse) (R19). Tai sudarė apie 9 proc. Sūduvos VVG teritorijos gyventojų (įskaitant ir Kazlų Rūdos miestą). Lyginant su 2011 m. neįgalių asmenų sumažėjo 7 proc. (2011 m. - 1 571 gyventojas su negalia). 2014 m. Sūduvos VVG teritorijoje buvo apie 216 vienišų, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų³². Negalia sąlygoja socialinių paslaugų poreikį, tokių kaip dienos socialinės globos ar neįgaliųjų socialinės integracijos paslaugų teikimas.

Nėra tikslių duomenų, kiek Sūduvos VVG teritorijoje yra sergančiųjų priklausomybės ligomis. Seniūnijų socialinių darbuotojų duomenimis Kazlų Rūdos savivaldybėje 2014 m. buvo dirbama su 17 socialinės rizikos suaugusių asmenų Kazlų Rūdos ir Jankų seniūnijose, o Sasnavos seniūnijoje priklausomybės ligomis sergančių asmenų buvo 75. *Asmenims, vartojantiems alkoholi, narkotines, psichotropines ir kitas medžiagas, itin reikalingos nakvynės namų, psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigų paslaugos, psichosocialinė pagalba.*

Socialinės situacijos atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. VPS rengimo metu atliktų anketinių apklausų rezultatai atspindi vietos gyventojų požiūrį į gyvenamosios vietovės socialinę situaciją.

Atliktų apklausų metu išryškėjo šios opiausios vietos problemos: mažos kaimo gyventojų pajamos, gyventojų senėjimas, nedarbas, kurios atitinka situacijos analizėje išryškėjusias problemas. Respondentai vidutiniškai vertina vietos gyventojų gebėjimus atjausti asmenis, patiriančius socialinę atskirtį ir noras jiems padėti (būklė – 3,1). Vertinant žmoniškųjų išteklių būklę, vietos gyventojai pastebi, kad silpnas gyventojų pasirengimas imtis savo verslo (2,6 balo), jaunų šeimų ir specialistų įsitvirtinimas (2,7 balo), jaunimo aktyvumas darbo rinkoje (2,7 balo) (R20). Todėl vietos gyventojų nuomone, labai svarbu tobulinti vietos gebėjimus rengti ir įgyvendinti projektus (42 proc. respondentų) ir perkvalifikuoti nepaklausių profesijų žmones (47

³⁰ Apskaičiuota pagal Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų ir LR Statistikos departamento duomenis. Duomenys pateikiami Sūduvos VVG teritorijos (be Kazlų Rūdos m.).

³¹ Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis. Duomenys apima ir Kazlų Rūdos miestą

³² Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis.

proc. respondentų). Šie veiksmai galėtų padėti vietos gyventojams spręsti nedarbo problemą ir taip prisidėti prie Sūduvos VVG teritorijos vizijos

Pagrindiniai jaunimo pastebėjimai apie vietos situaciją: prasčiausiai jaunimas vertina galimybę baigus mokyklą ar studijas susirasti išsilavinimą atitinkantį darbą (būklė vertinama 2,7 balais) ir tai yra pagrindinė priežastis verčianti jaunimą palikti šį kraštą. Jaunimo situaciją pagerintų: verslo iniciatyvų finansavimas, jaunų žmonių įsiliejimas į bendruomeninę ar kitą NVO veiklą, sąlygų jauniems žmonėms sudarymas.

Analizuojant vyresnio amžiaus gyventojų situaciją, nustatyta, kad 59,2 proc. apklaustųjų jaučiasi saugūs savo gyvenamojoje teritorijoje.

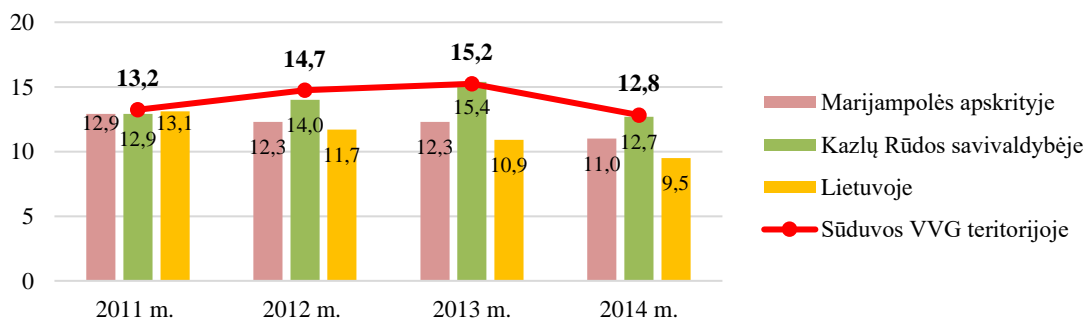
Kad gyvenimas VVG teritorijoje gerės, tiki 81,5 proc. respondentų.

2.4. VVG teritorijos ekonominė situacija

2.4.1. Bendra Sūduvos VVG teritorijos ekonominė situacija

Kazlų Rūdos savivaldybėje³³ 2014 m. buvo 6,1 tūkst. užimtųjų, o 2011 m. – 5,4 tūkst., t.y., užimtųjų padidėjo 11,5 proc. (Marijampolės apskrityje padidėjo 4,2 proc., Lietuvoje - 5,2 proc.)³⁴(R21). Analizuojant užimtuosius pagal ekonominės veiklos rūšis, 2011 m. didžiausia užimtųjų dalis buvo pramonės (34,3 proc.), didmeninės ir mažmeninės prekybos (14,8 proc.) bei švietimo (9,6 proc.) sektoriuose (R21).

2014 m. vidutinis nedarbo lygis Sūduvos VVG teritorijoje buvo 12,8 proc. (R23). 2014 m. lyginant su 2011 m. nedarbo lygis sumažėjo 0,4 proc. punktais (2011 m. nedarbo lygis siekė 13,2 proc.). Tačiau nedarbo lygis Sūduvos VVG teritorijoje yra didesnis nei Lietuvoje ar Marijampolės apskrityje.

9 pav. Vidutinis nedarbo lygis 2011-2014 metais, proc.³⁵

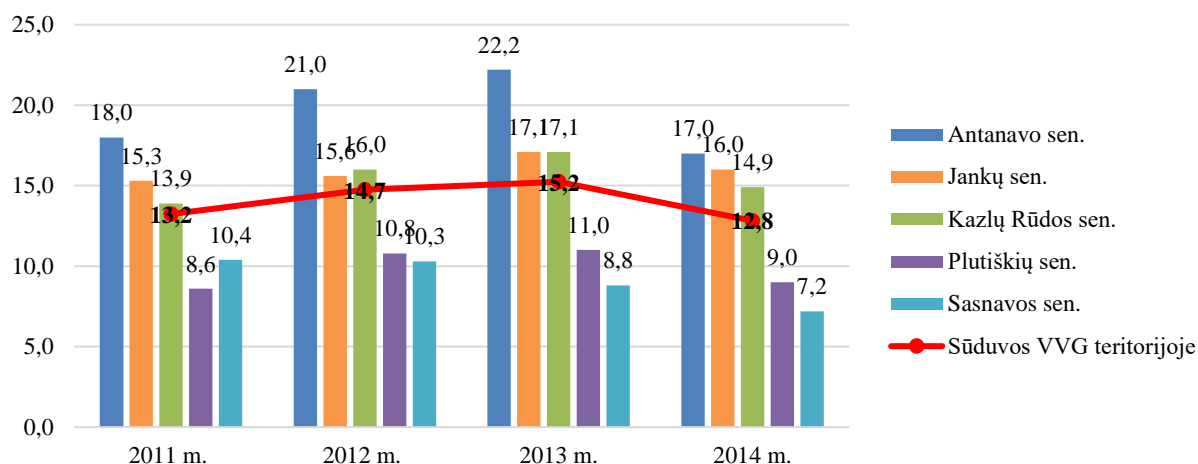
Analizuojant nedarbo lygio tendencijas pagal seniūnijas, nustatyta, kad 2014 m. didžiausias nedarbo lygis užfiksuotas Antanavo seniūnijoje (17,0 proc.), o mažiausias – Sasnavos seniūnijoje (7,2 proc.), Plutiškių seniūnijoje (9,0 proc.). Lyginant 2014 m. su 2011 m. nedarbo lygis padidėjo Kazlų Rūdos seniūnijoje (1 proc. punktu),

³³ Kazlų Rūdos savivaldybė apima ir Kazlų Rūdos miesto teritoriją, tačiau neapima Sasnavos seniūnijos.

³⁴ Paskaičiuota pagal Lietuvos statistikos departamento duomenys. Duomenys apima ir Kazlų Rūdos miestą.

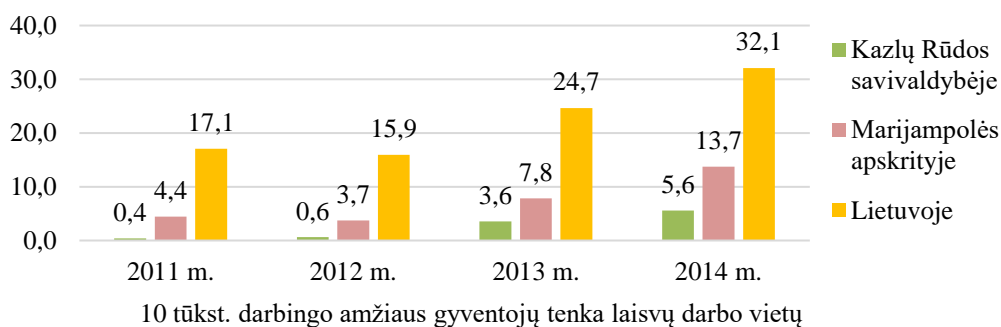
³⁵ Apskaičiuota pagal Lietuvos darbo biržos duomenis

http://www.ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx. Gautas Marijampolės teritorinės darbo biržos 2015-06-15 raštas „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. Sd-749.

10 pav. Vidutinis nedarbo lygis Sūduvos VVG teritorijoje pagal seniūnijas 2011-2014 metais³⁶

Nagrinėjama 2011 –2014 m. laikotarpiu laisvų darbo vietų Kazlų Rūdos savivaldybėje fiksuojama itin mažai, tačiau tendencija darbo vietų pasiūloje gerėjo. Vidutinis metinis laisvų darbo vietų skaičius 2011 m. buvo tik 0,3; 2012 m. – 0,5; 2013 m. – 2,7; 2014 m. – 4,2³⁷ (R24).

11 pav. Laisvos darbo vietos³⁸

Darbo vietų pasiūla Kazlų Rūdos savivaldybėje visu analizuojamu laikotarpiu buvo keletą kartų mažesnė nei Marijampolės apskrityje ar šalyje. 2015 m. pastebimos gerėjimo tendencijos: sausio – rugpjūčio mėn. Kazlų Rūdos savivaldybėje vidutiniškai fiksuojama 11 laisvų darbo vietų.

ES ir kitų fondų pritraukimas į VVG teritoriją

2007 – 2014 m. laikotarpiu į VVG teritoriją buvo pritraukta 7 086 592,12 Eur (R25)³⁹. Kazlų Rūdos ir Marijampolės savivaldybės administracijos 2007-2013 m. laikotarpiu įgyvendino 22 projektus, skirtus VVG teritorijos gyventojams. Jų bendra vertė – 4 947 335,1 Eur (17 082 158,63 Lt).

Kaimo bendruomeninių organizacijų veiklai labai svarbi yra valstybės parama. Iš viso analizuojamu 2007-2014 m. laikotarpiu valstybės parama buvo skirta įgyvendinti 33 Sūduvos VVG teritorijos kaimo bendruomeninių organizacijų ir VVG projektų, kurių bendra vertė – 578 351,39 Lt (167 502,14 Eur)⁴⁰. Šios paramos dėka buvo stiprinama kaimo bendruomenių materialinė bazė, tvarkomos viešosios erdvės ir pritaikomos gyventojų poreikiams, ugdomas kaimo gyventojų

³⁶Marijampolės teritorinės darbo biržos duomenys, 2011-2014 m. Gautas Marijampolės teritorinės darbo biržos 2015-06-15 raštas „Dėl informacijos pateikimo“ Nr. Sd-749.

³⁷Lietuvos Darbo biržos duomenys. Duomenys apie laisvas darbo vietas pateikiami tik savivaldybių lygiu, todėl šie duomenys apima Kazlų Rūdos miestą, bet neapima Sasnavos seniūnijos.

³⁸Apskaičiuota pagal Lietuvos statistikos departamento ir Lietuvos darbo biržos duomenis http://ldb.lt/Informacija/DarboRinka/Puslapiai/statistika_tab.aspx. Duomenys pateikiami savivaldybių lygiu, todėl šie duomenys apima Kazlų Rūdos miestą, bet neapima Sasnavos seniūnijos.

³⁹Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos, Marijampolės savivaldybės administracijos, Sūduvos VVG administracijos, LR Žemės ūkio ministerijos ir LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenis.

⁴⁰LR žemės ūkio ministerijos informacija <http://www.zum.lt/index.php?358119048>

verslumas, o taip pat ugdomi bendruomeninių organizacijų narių gebėjimai rengti ir įgyvendinti bendruomeninius projektus.

Svarbią reikšmę VVG teritorijai turėjo lėšos, skirtos per VVG parengtą vietos plėtros strategiją 2007-2013 m. Per visą programavimo laikotarpį pagal šią strategiją buvo įgyvendinti 48 vietos projektai, kuriems buvo skirta 1 843 158,67 Eur.⁴¹

Sūduvos VVG aktyviai dalyvavo rengiant ir įgyvendinant kitus projektus. Įgyvendino 3 projektus, finansuojamus Lietuvos kaimo tinklo, kurių vertė – 55 300 Lt (16 015,99 Eur)⁴². Taip pat vykdė tarptautinį projektą "Šiaurės Estijos Harju, Lietuvos Sūduvos, Lenkijos KOLD ir Slovakijos Spiš regionų turizmo plėtra panaudojant vietos išteklius", kurio vertė 112 317 Lt (32 529,25 Eur)⁴³ ir tarptautinį projektą "Kazlų Rūdos ir Marijampolės VVG kaimo plėtros veikėjų paslaugų tinklas siekiant darnios plėtros Suvalkijos regione", kurio vertė 170 000 Lt (49 235,40 Eur)⁴⁴. Šiuo projektu buvo parengta Sūduvos VVG vietos plėtros veikėjų ir lankomų objektų duomenų bazė (R75).

Sūduvos VVG teritorijoje intensyviai įgyvendinami socialiniai projektai, finansuojami LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. 2011-2014 m. laikotarpiu finansuoti 9 projektai, kurių vertė 106 400 Lt (30 815,57 Eur.).

ES paramos teigiamą poveikį gyvenamajai vietai teigia pajutę 80 proc. apklaustų VVG teritorijos gyventojų.

2.4.2. Ne žemės ūkio sektorius

Alternatyvios ne žemės ūkio veiklos

Sūduvos VVG teritorijoje 2014 m. 8 ūkiai plėtojo alternatyvias ne žemės ūkio veiklas (2011 m. – 7). Pagrindinės alternatyvios veiklos: pynimas iš vytelių, žilvičių auginimas, sliekininkystė, vaistažolių auginimas, žuvų auginimas ir veisimas⁴⁵.

Smulkus ir vidutinis verslas

Kazlų Rūdos savivaldybėje veikiančių ūkio subjektų skaičius mažai teko. 2014 m. neįskaitant žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriaus, veikė 227 ūkio subjektai, o 2011 m. – 230. Analizuojant šalies ir apskrities kontekste, nustatyta, kad Kazlų Rūdos savivaldybėje 10 tūkst. gyventojų teko net 40 proc. mažiau veikiančių ūkio subjektų nei Lietuvoje, ir 5,4 proc. mažiau nei apskrityje⁴⁶.

VVG teritorijoje nėra stambių įmonių. Remiantis Kazlų Rūdos savivaldybės ir Sasnavos seniūnijos duomenimis Sūduvos VVG teritorijoje veikė 97 verslo įmonės (R26)⁴⁷. Svarbiausios ekonominės veiklos sritys: maisto produktų perdirbimas, medienos gaminių gamyba, metalo gaminių gamyba, krovinių pervežimas. Didžiausia įmonė UAB „Jūrės medis“ - vienas didžiausių klijuotos medienos konstrukcijų gamintojų Pabaltijo šalyse, taip pat su mediena, susijusius verslus vysto dar 10 įmonių.

2011 m. Sūduvos VVG veikė 5 kaimo turizmo sodybos. 2014 m. Sūduvos VVG teritorijoje veikė 8 kaimo turizmo sodybos. Iš jų 6 Kazlų Rūdos seniūnijoje ir dvi – Jankų seniūnijoje (R27).

⁴¹ Informacijos apie vietos plėtros strategijos įgyvendinimo eigą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ galutinės vietos plėtros strategijos įgyvendinimo ataskaitos duomenys (2015-09-15, Nr.7)

⁴² Galutinė projekto įgyvendinimo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Techninė pagalba“ veiklos sritį „Nacionalinis kaimo tinklas“ ataskaitos (2010-09-15, Nr.1; 2011-08-01, Nr. 1; 2012-02-01, Nr. 1)

⁴³ Tarptautinio bendradarbiavimo projekto, pateikto 2013 metais pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę „Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas“, galutinės projekto įgyvendinimo ataskaitos duomenys (2014-10-15, Nr.1).

⁴⁴ Teritorinio bendradarbiavimo projekto, pateikto 2013 metais pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos priemonę „Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas“, galutinės projekto įgyvendinimo ataskaitos duomenys (2014-10-15, Nr.1).

⁴⁵ Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenys

⁴⁶ LR statistikos departamento duomenys. Duomenys apima Kazlų Rūdos miestą, bet neapima Sasnavos seniūnijos.

⁴⁷ Tarptautinio projekto "Kazlų Rūdos ir Marijampolės VVG kaimo plėtros veikėjų paslaugų tinklas siekiant darnios plėtros Suvalkijos regione" duomenys

Savarankiškai dirbantys asmenys

2014 m. Kazlų Rūdos savivaldybėje savarankiškai dirbo 364 asmenys (R28)⁴⁸. Kazlų Rūdos savivaldybės teritorijoje 2014 m. 285 asmenys vykdė individualią veiklą įsigijus verslo liudijimą ir tai buvo 4,7 proc. mažiau nei 2011 m. (2011 m. – 299). 2014 m. individualią veiklą pagal pažymą vykdė 79 Kazlų Rūdos savivaldybės gyventojų.

Paslaugų sektorius

Prekyba. Prekybos srityje veikia 33 didmeninės ir mažmeninės prekybos subjektų skaičius Didžiausias prekybos tinklas yra Kazlų Rūdos seniūnijoje – čia sutelkta 42,4 proc. visų prekybos subjektų ir Sasnavos seniūnijoje (36,4) (R29)⁴⁹.

Komunalinis ūkis.

Atliekų tvarkymas.

Sūduvos VVG teritorijoje veikia regioninė šiukšlių tvarkymo sistema, kurią administruoja Marijampolės Apskritis Atliekų Tvarkymo Centras.⁵⁰

Vandens tiekimas UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“ tiekia geriamąjį vandenį 6 vandenvietėse, esančiose Sūduvos VVG teritorijoje, o UAB „Sūduvos vandenys“ teikia geriamąjį vandenį 6 Sasnavos seniūnijos gyvenvietėms.⁵¹

Transportas ir susisiekimas. Sūduvos VVG teritorijoje vyrauja rajoniniai keliai, bet per Sasnavos seniūniją eina automobilių magistralė Via Baltica. Tarptautinė magistralė VVG teritoriją daro tranzito regionu. Tai skatina tiek vietinių, tiek užsienio investicijų pritraukimą, užsienio prekybą. Sūduvos VVG teritorijoje yra vienas didžiausių geležinkelio mazgų šalyje. Sūduvos VVG teritorijoje gyvendinamas tarptautinis transporto projektas „RailBaltica“, kuris kokybiška geležinkelio linija sujungs Varšuvą, Kauną, Rygą, Taliną ir, pasitelkus geležinkelio keltą, Helsinkį (R30).

VVG teritorijoje silpnai išvystytas pėsčiųjų ir dviračių takų tinklas, kuris jungia tik pavienes atkarpas miestuose ar tarp gyvenviečių. Daugelis VVG teritorijos gyvenviečių gatvių neturi šaligatvių ir pėsčiųjų takų, o esami takai yra prastos būklės.

Viešasis transportas. Sūduvos VVG teritoriją kerta geležinkelio linija, todėl susisiekimas intensyviai vyksta geležinkeliais. Traukiniai Sūduvos VVG teritorijojevažiuoja maršrutais Kaunas - Kybartai, Kaunas-Šeštokai ir Vilnius-Šeštokai. Tai sudaro sąlygas pasiekti didžiuosius miestus traukiniais. Vietinis viešasis transportas Sūduvos VVG teritorijoje išvystytas nepakankamai, dažniausiai maršrutai yra derinami prie mokinių mokymosi sezono (R31).

Bendruomeninis verslas

9 VVG teritorijoje veikiančios nevyriausyvybės organizacijos teikia socialines paslaugas kaimo gyventojams (8 bendruomeninės organizacijos ir Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija)⁵² (R32).

Socialinės paslaugas Sūduvos VVG bendruomeninės organizacijos pradėjo teikti 2007 metais. Antanavo bendruomenėje buvo pradėtos teikti skalbimo, prausimosi paslaugos. Nuo 2007 metų Antanavo bendruomenėje pradėjo veikti vaikų dienos centras. Vėliau vaikų dienos centrai įsikūrė Sasnavoje, Bagotojoje, Jankuose, Višakio Rūdoje, Ažuolų Būdoje, Jūrės miestelyje.

Nuo 2011 metų Antanavo bendruomenėje atlikus paslaugų poreikio tyrimą buvo pradėta teikti karšto maisto paslauga 15 seniūnijos vienišiams asmenims. Darbuotojos darbo užmokestį finansuoja Kazlų Rūdos savivaldybė, maisto produktus gauname dalyvaudami maisto banko akcijose. Didelę paramą gauname iš vietos ūkininkų, kurie remia daržovėmis.

⁴⁸ Valstybinė mokesčių inspekcija, <https://www.vmi.lt/cms/gyventojai>.

⁴⁹ Tarptautinio projekto "Kazlų Rūdos ir Marijampolės VVG kaimo plėtros veikėjų paslaugų tinklas siekiant darnios plėtros Suvalkijos regione" duomenys

⁵⁰ UAB Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras,

http://www.maate.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=33&Itemid=34.

⁵¹ Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos informacija, <http://kazluruda.lt/index.php?1593521122> ir UAB „Sūduvos vandenys“ informacija, <http://www.suduvosvandenys.lt/?p=si&sid=92&tid=92>.

⁵² Kompleksinių nestacionarių bendrųjų socialinių paslaugų teikimo sutartys (2014-12-31, Nr. S-376; 2016-01-04, Nr. S-9)

Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija nuo 2012 metų teikia neįgaliesiems bendrąsias socialinės paslaugas: informavimas, konsultavimas, atstovavimas ir tarpininkavimas, sociokultūrinės paslaugos. Šios paslaugos leidžia sumažinti stacionarios globos poreikį, kartu pagerinti asmenų su negalia gyvenimo kokybę bei sumažinti jų socialinę atskirtį. Svarbu padėti neįgaliesiems asmenims, kai jie nebegali pasirūpinti savimi, kuo ilgiau gyventi savo namuose, siekiant išvengti ilgalaikės socialinės globos paslaugų, siekiant, kad neįgalieji gebėtų kiek galima ilgiau būti savarankiški. Kadangi transporto susisiekimas labai prastas su savivaldybės centru, kaimuose nėra net vaistinės, Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija įgyvendindama projektą ne tik teikia konsultavimo, socialinių įgūdžių palaikymo paslaugas, bet teikia asmeninio asistento paslaugą neįgaliesiems palydinti į įvairias įstaigas.

Nuo 2013 m. atlikus Kazlų Rūdos kaimiškose vietovėse socialinių paslaugų poreikio analizę, 2014 metais pradėtos teikti bendrosios socialinės paslaugos vienišiesiems asmenims Bagotosios, Jūrės miestelio, Jūrės kaimo, Jankų, Višakio Rūdos, Jankų, Būdos ir Plutiškių bendruomenėse. Šiose bendruomenėse teikiamos informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo, kitos bendrosios socialinės paslaugos (maisto produktų nupirkimas, lydėjimo į įvairias įstaigas, pagalba buityje). Kazlų Rūdos savivaldybės biudžete nuo 2013 metų yra skiriamas didėjantis finansavimas kaimo bendruomenėms bendrųjų paslaugų teikimui kaimo vietovėse. (2013 m. - 1737,72 Eur, 2014 m. - 4633,92 Eur, o 2015 m. - 10137,00 Eur (R33))

Trys bendruomeninės organizacijos pradėjo vykdyti bendruomeninius verslus. Kaimo bendruomenės įgyvendinus 2007-2013 metų Sūduvos VVG strategijos projektus pradėjo generuoti pajamas: Gavaltuvos bendruomenė pradėjo teikti vandens turizmo paslaugas, Višakio Rūdos bendruomenė pradėjo gaminti savo krašto suvenyrus, rengti edukacines programas, Bagotosios bendruomenė teikia futbolo stadiono nuomos paslaugas (R34).

Žemės ūkio sektorius

Sūduvos VVG teritorijoje vyrauja smulkūs, iki 5 ha (imtinai) ūkiai, kurių 2014 m. buvo 729 ir tai sudarė 56,64 proc. visų ūkių. Tačiau lyginant 2014 m. su 2011 m. pastebimas nežymus ūkių stambėjimas, t.y. 2014 m. ūkių skaičius iki 5 ha sumažėjo 8 ūkiais (2011 m. buvo 737 ūkiai), o 6-20 ha dydžio ūkių padaugėjo 21 ūkiu (2011 m. – 439, 2014 – 460), 51-100 ha ir virš 101 ha ūkių skaičius padidėjo po vieną ūkį (atitinkamai 2011 m. – 14 ir 12, 2014 m. – 15 ir 13)(R35)⁵³. 21-51 ha ūkių 2014 m. buvo 70 ir lyginant su 2011 m. jų sumažėjo vienu ūkiu.

Didelę įtaką žemės ūkio našumui, inovacijų diegimui bei konkurencingumui turi žmogiškieji ištekliai žemės ūkyje. Analizuojant ūkininkaujančiųjų skaičių pagal amžių, nustatyta, kad 2014 m. Sūduvos VVG teritorijoje net 60,5 proc. ūkių sudarė ūkiai valdomi vyresnių nei 55 m. amžiaus ūkininkų. Tuo tarpu jaunųjų ūkininkų ūkiai sudarė tik 11,3 proc. Taip pat nustatyta mažėjanti jaunųjų ūkininkų ūkių tendencija (2014 m. lyginant su 2011 m. ūkių skaičius iki 40 m. sumažėjo 7,6 proc., o vyresnių nei 55 metų ūkių skaičius padidėjo 4,1 proc.) (R36)⁵⁴.

Sūduvos VVG teritorijoje 2011-2014 m. laikotarpiu vyravo mišrūs ūkiai, kurie 2014 m. sudarė 67,8 proc. visų ūkių, 30 proc. ūkių buvo augalininkystės, ir tik 2,2 proc. sudarė gyvulininkystės ūkiai. Tačiau galima teigti, kad ūkiai tampa labiau specializuoti. Lyginant 2014 m. su 2011 m. nustatyta, kad, augalininkystės ūkių padaugėjo 22,5 proc. (2011 m. buvo 315 ūkiai), gyvulininkystės – 7,7 proc. (2011 m. buvo 26 ūkiai), o mišrių ūkių sumažėjo 6,3 proc. (2011 m. buvo 932 ūkiai)⁵⁵

Sūduvos VVG teritorijoje 2014 m. tik 1,6 proc. visų ūkių sudarė ekologiniai ūkiai, kurių per analizuojamą 2011-2014 m. laikotarpį sumažėjo 9,1 proc. Didžiausias ekologinių ūkių skaičius buvo 2013 m. – 23 ūkiai. Nepaisant ūkių skaičiaus mažėjimo, žemės ūkio naudmenų plotas, kuriame ekologiškai ūkininkaujama, padidėjo 2,2 proc., t.y. 19,47 ha. (R37)⁵⁶.

⁵³ Paskaičiuota pagal VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ ir Sasnavos seniūnijos duomenis

⁵⁴ Paskaičiuota pagal VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ ir Sasnavos seniūnijos duomenis

⁵⁵ Paskaičiuota pagal VĮ „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“ ir Sasnavos seniūnijos duomenis

⁵⁶ Paskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis

Ūkių konkurencingumui didelę įtaką turi gebėjimas perdirbti ir realizuoti žemės ūkio produktus. Analizuojamu 2011-2014 m. laikotarpiu ūkių, užsiimančių žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu išaugo nuo 1 iki 6 ūkių (R38)⁵⁷.

Ekonominės situacijos atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. Vietos gyventojai kritiškai vertina gyvenamosios vietovės ekonominę situaciją. Viena iš opiausia krašto problema gyventojų nuomone yra nedarbas (taip teigia 64 respondentai).⁵⁸

Atlikta gyventojų anketinė apklausa parodė, kad vietos gyventojai mato šias prioritetines ES paramos sritis: parama veiksams, kuriantiems darbo vietas ir pačių darbo vietų kūrimas bei paslaugų kaimo gyventojams plėtra. Didžioji dalis apklausoje dalyvavusių vietos gyventojų teigia, kad bendruomeninės organizacijos galėtų imtis šių ekonominių veiklų: įvairių paslaugų vietos gyventojams teikimo, kulinarinio paveldo produktų pardavimo, ūkininkų ir vietos daržininkų produkcijos realizavimo (R39). Tačiau didelė dalis respondentų pastebi, kad kaimo bendruomeninėms organizacijoms ir kitoms NVO susiduria su šiais trugdžiaiorganizuojant bendruomeninį ar socialinį verslą, tai: pradinio kapitalo neturėjimas ūkinei veiklai vykdyti ir vis dar silpnos organizaciniu požiūriu (R40).

Prekių ir paslaugų išsivystymo būklė taip pat vertinama vidutiniškai, tai lemia prastai vertinamas prastai išvystytos paslaugos ir produktai turistams, paslaugos vietos verslininkams, vietos produktų ir gaminių pasiūla vietos gyventojams ir rinkai už VVG teritorijos ribų (R41). Apklausoje dalyvavę vietos gyventojai nurodė, kad labiausiai trūksta buitinių paslaugų, specialių paslaugų sodyboms, kurias jie būtų linkę pirkti.

Atlikta jaunimo apklausa parodė, kad 31,7 proc. respondentų teigia, kad yra verslūs. Tačiau jaunimas nesiima verslo, nes nežinoma nuo ko pradėti. Jaunimo teigimu siekiant įgyvendinti jaunimo verslo ar kitą iniciatyvą, labiausiai reikia finansinės paramos, pagalbos išgryninant verslo idėjų ir nuolatinių konsultacijų (R42).

Vyresnio ir pagyvenusių asmenų apklausa atskleidė, kad vyresnio amžiaus gyventojai pageidautų naudotis šiomis paslaugomis: kad kas patartų, kokią socialinę pagalbą gali gauti, galimybė užsiimti rankdarbiais, turiningai praleisti laisvalaikį ir užsiimti sportu. Taip pat jie nurodė, kokių paslaugų jie pageidautų iš bendruomeninių organizacijų: informavimo, laisvalaikio organizavimo ir darbinių įgūdžių ugdymo (R43).

2.5. VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai

VVG teritorijoje veikiančios organizacijos ir institucijos⁵⁹

Sūduvos VVG teritorijoje 2014 m. veikė 57 nevyriausybinės organizacijos, tai 6 organizacijomis daugiau nei 2011 m. 18 iš jų buvo kaimo bendruomeninės organizacijos, kurias vienija Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija (R44). Jaunimo organizacijų buvo 10, moterų organizacijų buvo 2 (viena iš jų neformali), 4 – vaikų dienos centrai, 6 – parapijos, 2 neįgaliųjų organizacijos, 11 kitų nevyriausybinių organizacijų (19 organizacijų nepateikė informacijos) (Priedas Nr.3).

Savo veikloje NVO 2014 m. vienijo 1362 narius, tai 18 proc. daugiau nei 2011 m. (Duomenis pateikė 36 NVO) (R45).

Sūduvos VVG teritorijos NVO 2011- 2014 m. laikotarpiu aktyviai veikė įgyvendindamos vietos projektus. 2011 m. buvo įgyvendinti 32 projektai, kurių vertė – 67 255,80 Eur (R46), o per 2011-2014 m. laikotarpį buvo įgyvendinti 124 projektai, kurių vertė 454 077,31 Eur. (R47). Per analizuojamą laikotarpį NVO įgyvendino beveik 4 kartus daugiau projektų ir įsisavino 3,5 karto daugiau lėšų.

Savivaldybei pavaldžios įstaigos ir organizacijos

1) Švietimo ir ugdymo įstaigos⁶⁰.

⁵⁷ Paskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis

⁵⁸ Gyventojų anketinės apklausos rezultatai, 2014 m.

⁵⁹ Apskaičiuota pagal suvestinę „Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios nevyriausybinės organizacijos ir jų veikla“ (3 priedo duomenys)

⁶⁰ Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis

Sūduvos VVG teritorijoje iš viso veikia 5 švietimo ir ugdymo įstaigos (R48), kurių skaičius analizuojamu laikotarpiu sumažėjo (2011 m. buvo 6 ugdymo įstaigos). Visos jos teikia bendrojo ugdymo paslaugas: 4 iš jų yra pagrindinės mokyklos ir viena gimnazija. Bendrojo lavinimo mokyklas 2010-2011 mokslo metais lankė 735 mokiniai, 2014-2015 mokslo metais - 556 mokinių, t.y. mokinių skaičius per penkis metus sumažėjo 24,4 proc. (R49). VVG teritorijoje nėra ikimokyklinio ugdymo, neformalaus vaikų ir suaugusiųjų ugdymo įstaigų, todėl galima teigti, kad švietimo ir ugdymo įstaigų tinklas neužtikrina pakankamą šių paslaugų prieinamumą VVG teritorijos gyventojams.

2) *Socialines paslaugas teikiančios įstaigos*⁶¹.

Dauguma socialinių įstaigų ar paslaugas teikiančių organizacijų yra susitelkusios Kazlų Rūdoje. Labiau nutolusiose nuo savivaldybės centro vietovėse dažniausiai veikia vaikų dienos centrai ar jų filialai, bendruomeninės organizacijos teikia tam tikras bendrąsias socialines paslaugas gyventojams. 2014 m. Sūduvos VVG teritorijoje yra 11 socialines paslaugas teikiančios organizacijos (R50).

1. *VšĮ Kazlų Rūdos savivaldybės vaikų dienos centro padaliniai Bagotojoje, Jankuose, Plutiškėse* teikia informavimo, konsultavimo, sociokultūrines paslaugas vaikams iš daugiavaikių ir socialinės rizikos šeimų, organizuoja vaikų užimtumą ir ugdymą. Centrą ir jo filialus lanko 95 vaikai.
2. *Antanavo bendruomenės vaikų dienos centras „Draugai“* teikia informavimo, konsultavimo, sociokultūrines paslaugas vaikams iš socialiai remtinų, daugiavaikių ir socialinės rizikos šeimų, organizuoja vaikų užimtumą ir ugdymą. Paslaugos teikiamos 25 vaikams.
3. *Višakio Rūdos bendruomenės vaikų dienos centras* teikia informavimo, konsultavimo, sociokultūrines paslaugas vaikams iš socialiai remtinų, daugiavaikių ir socialinės rizikos šeimų, organizuoja vaikų užimtumą ir ugdymą. Centrą lanko 20 vaikų.
4. *Ažuolų Būdos bendruomenės vaikų dienos centras* teikia informavimo, konsultavimo, sociokultūrines paslaugas vaikams iš socialiai remtinų, daugiavaikių ir socialinės rizikos šeimų, organizuoja vaikų užimtumą ir ugdymą. Centrą lanko 20 vaikų.
5. *Jūrės miestelio bendruomenės vaikų dienos centras „Pušėlė“* teikia informavimo, konsultavimo, sociokultūrines paslaugas vaikams iš socialiai remtinų, daugiavaikių ir socialinės rizikos šeimų, organizuoja vaikų užimtumą ir ugdymą. Centrą lanko 15 vaikų.
6. *Antanavo bendruomeninė organizacija* teikia informavimo, konsultavimo (įsidarbinimo, laiko planavimo, socialinių įgūdžių klausimais), mokymų organizavimo, tarpininkavimo tarp asmens (šeimoms) ir jo aplinkos (kitų institucijų, specialistų, asmenų, maitinimo organizavimo bendruomenės centre, karšto maisto pristatymo į namus, laisvalaikio organizavimo, prausimosi ir skalbimosi paslaugas. Paslaugas gauna 96 asmenys.
7. *Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija* vienija 13 Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomeninių organizacijų, kurios kiekviena vienija vidutiniškai apie 60 narių. Viso Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija vienija 780 narių, iš kurių 50 proc. narių turi neįgalumą. Buvo teikiamos šios paslaugos: neįgaliųjų socialinių ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymas, palaikymas ar atkūrimas (neįgaliųjų lankymas namuose, mankšta neįgaliesiems, seminarų organizavimas sveikos gyvensenos, homeopatijos temomis, užimtumas rankdarbių būrelyje, stalo žaidimų klube). Paslaugas 2014 metais teikė 122 asmenims.
8. *VšĮ Sasnavos vaiko dienos centras* – nestacionarias socialinių paslaugas vaikams ir šeimoms teikianti įstaiga. Vietų skaičius nėra ribojamas. Gali vienu metu lankytis apie 40 vaikų. Paprastai centre lankosi 25-35 vaikai iš 18 -23 šeimų.
9. *Sasnavos labdaros fondas* - teikia paramą rūbais bei įvairiais daiktais. 2011 m. paramą gaudavo apie 80 šeimų, 2014 m. paramą gaudavo apie 15-20 šeimų.

⁶¹ Kazlų Rūdos savivaldybės socialinių paslaugų planas, 2015 m. ir Sasnavos seniūnijos duomenys.

Vaikų dienos centrų veikla kaimo vietovėse davė rezultatų - padidėjo vaikų užimtumas, globojami vaikai neįvykdė teisės pažeidimų, nevartojo narkotinių medžiagų, įgijo bendravimo, darbinių ir praktinių, konfliktų sprendimo įgūdžių, sumažėjo socialinės rizikos šeimų.

3) Kultūros įstaigos

Bibliotekos. 2015 m. VVG teritorijoje veikia 10 Kazlų Rūdos savivaldybės viešosios bibliotekos padalinių ir 5 Marijampolės savivaldybės Petro Kriaučiūno viešosios bibliotekos padaliniai⁶² (R51).

Kultūros centrai. 2014 m. duomenimis, VVG teritorijoje veikė 10 kultūros įstaigų: 6 iš jų Kazlų Rūdos kultūros centro filialai – 5 kultūros namai ir 1 laisvalaikio salė, ir 3 laisvalaikio salės Sasnavos seniūnijoje (Marijampolės laisvalaikio ir užimtumo centro padaliniai)⁶³. (R52).

Muziejai. VVG teritorijoje nėra muziejų.

Visuomenės sveikatos gerinimo įstaigų skaičius

Medicinos punktai ir ambulatorijos. 2014 m. VVG teritorijoje ambulatorines pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ Kazlų Rūdos pirminės sveikatos priežiūros centro (toliau VšĮ Kazlų Rūdos PSPC) padaliniai – medicinos punktai ir 3 privačios įmonės (R53)⁶⁴. Lyginant 2014 m. su 2011 m. visuomenės sveikatos įstaigų tinklas VVG teritorijoje nepakito. VšĮ Kazlų Rūdos PSPC VVG teritorijoje turi 7 medicinos punktus: Ažuolų Būdoje, Bebruliškėse, Jūrėje, Plutiškėse, Subačiškėse, Višakio Rūdoje, Gudeliuose. VVG teritorijoje veikia IĮ R. Klusevičienės ambulatorija, Bagotosios kaime ir jos padalinys Antanave. IĮ R. Klusevičienės ambulatorijoje Bagotoje dirba bendrosios praktikos šeimos gydytoja, atliekami įvairūs medicininiai tyrimai, taip pat yra odontologo kabinetas, tuo tarpu Antanavo padalinyje bendrosios praktikos šeimos gydytoja būna tik kartą per savaitę. UAB „Jūsų sveikata“ paslaugas teikia Jankų filiale. IĮ O. Parplėnienės ambulatorija veikia Sasnavoje, kurioje teikiamos šeimos gydytojo ir odontologo paslaugos.

Vaistinės. VVG teritorijoje veikia 1 vaistinė Gudelių medicinos punkte⁶⁵.

Odontologijos kabinetai. VVG teritorijoje veikia 2 privatūs odontologijos kabinetai: IĮ R. Klusevičienės ambulatorijoje, Bagotoje ir IĮ O. Parplėnienės ambulatorijoje, Sasnavoje⁶⁶.

Greitoji medicinos pagalba. Greitosios medicinos pagalbos paslaugas VVG teritorijoje teikia VšĮ „Kazlų Rūdos greitosios medicinos pagalbos skyrius“ ir Marijampolės greitosios medicinos pagalbos stotis⁶⁷.

4) Įstaigos, susijusios su visuomenės saugumo užtikrinimu

VVG teritorijos gyventojų saugumu rūpinasi Kazlų Rūdos policijos komisariatas. 2014 m. Kazlų Rūdos viešosios policijos skyriuje įsteigtas bendruomenės pareigūno etatas (R54).⁶⁸ Taip norima užtikrinti betarpišką policijos bendradarbiavimą su Kazlų Rūdos savivaldybės gyventojais, nevyriausybinėmis organizacijomis, asociacijomis, įmonėmis, seniūnijomis, bendruomenėmis sprendžiant visuomenės saugumo problemas.

⁶² Kazlų Rūdos savivaldybės viešosios bibliotekos informacija <http://www.kazlurudasvb.lt/> ir Marijampolės savivaldybės Petro Kriaučiūno viešosios bibliotekos informacija <http://www.marvb.lt/>

⁶³ Kazlų Rūdos savivaldybės kultūros centro informacija <http://www.krkc.lt/> ir Marijampolės laisvalaikio ir užimtumo centro informacija <http://www.mluc.lt/>

⁶⁴ Kazlų Rūdos pirminės sveikatos priežiūros centro informacija <http://www.kazlurudospspc.lt/> ir Marijampolės savivaldybės administracijos informacija <http://marijampole.lt/go.php/Sveikatos-apsauga12530426>

⁶⁵ Tarptautinio projekto „Šiaurės Estijos Harju, Lietuvos Sūduvos, Lenkijos KOLD ir Slovakijos Spiš regionų turizmo plėtra panaudojant vietos išteklius“ informacija <http://lepstour.eu/lt/>

⁶⁶ Tarptautinio projekto „Šiaurės Estijos Harju, Lietuvos Sūduvos, Lenkijos KOLD ir Slovakijos Spiš regionų turizmo plėtra panaudojant vietos išteklius“ informacija <http://lepstour.eu/lt/>

⁶⁷ Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos informacija file:///C:/Users/Giedrius/Downloads/Kazl%C5%B3%20R%C5%ABda%202012_08_03_pirmas_variantas.pdf ir Marijampolės greitosios medicinos pagalbos stoties informacija <http://www.marijampolegmps.lt/index2.html>

⁶⁸ Marijampolės apskrities vyriausiojo policijos komisariato informacija http://www.policija.lt/tvs/v/?sky=87&acc_id=137&lan_id=lt

VVG teritorijoje veikia 2 Kazlų Rūdos savivaldybės priešgaisrinės tarnybos padaliniai Bagotoje ir Jankuose ir vienas Marijampolės savivaldybės priešgaisrinės tarnybos padalinys Sasnavoje (R55)⁶⁹.

Sporto organizacijos

Kazlų Rūdos sporto centras yra Kazlų Rūdos savivaldybės įstaiga, sudaranti sąlygas rajono gyventojams praktikuoti kūno kultūrą ir sportą, rengia sportininkus sportinėms varžyboms, organizuoja sporto varžybas ir kitus kūno kultūros bei sporto renginius. Kazlų Rūdos sporto centras organizuoja dziudo, fitneso-kultūrizmo, futbolo, Graikų-romėnų, krepšinio, lengvosios atletikos, teniso ir tinklinio užsiėmimus. VVG teritorijoje veikia Kazlų Rūdos sporto centro padalinys Ažuolų Būdų universaliame daugiafunkciniame centras (R56). Jame teikiamos mokamos treniruoklių salės paslaugos - gyventojai gali naudotis sporto centre įrengtais treniruokliais, jiems yra sudaromos individualios programos, atsižvelgiant į jų amžių, fizinį pasiruošimą ir poreikius.

Valstybės institucijos.

VVG teritorijoje veikia 7 girininkijos: 6 VĮ Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos girininkijos ir 1 VĮ Marijampolės miškų urėdija.

VVG teritorijoje veikia 7 Lietuvos pašto skyriai.

VVG teritorijai nepriklausiančiuose, Kazlų Rūdos ir Marijampolės miestuose veikia VVG teritorijos gyventojus aptarnaujančios svarbios įstaigos: Lietuvos paštas, VĮ Registrų centro Marijampolės filialas ir jo skyrius Kazlų Rūdoje, Marijampolės teritorinės darbo birža ir jos Kazlų Rūdos nuotolinis klientų aptarnavimo centras, Kazlų Rūdos ir Marijampolės valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Marijampolės skyrius, Valstybinės mokesčių inspekcijos Marijampolės skyrius, Nacionalinės žemės tarnybos Marijampolės, Kazlų Rūdos ir Kalvarijos skyrius, Kazlų Rūdoje ir Marijampolėje, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos Marijampolės skyrius.

VVG teritorijos kultūros ištekliai

Sūduvos VVG teritorijoje 2014 m. veikė 18 mėgėjų meno kolektyvų (trimis kolektyvais daugiau nei 2011 m.), daugiausia tai folkloro, liaudies teatro ir t.t. Meno mėgėjų kolektyvų veikloje dalyvavo 212 dalyvių (2011 m. – 179 dalyviai). 2014 m. buvo suorganizuoti 173 tradiciniai renginiai, kuriuose dalyvavo 18 224 žiūrovai⁷⁰.

Kultūros paveldas

VVG teritorijoje yra ir nemažai Kultūros paveldo objektų, Kultūros paveldo registre yra įrašyta 59 saugomos kultūros vertybės esančios Sūduvos VVG teritorijoje (R57)⁷¹. Daugiausia kultūros paveldo objektų įtrauktų į registrą yra Antanavo kaime – tai Antanavo dvaro sodybos fragmentų parkas, Antanavo dvaro sodybos koplyčia, Antanavo dvaro sodybos fragmentų rūmų liekanos. Prie kultūros paveldo objektų priskirta ir Višakio Rūdos kaimo istorinė dalis.

Sūduvos VVG teritorijoje 68 amatininkai. Amatininkai užsiiminėja įvairiais amatais, kurių didžioji dalis užsiėmė rankdarbiais (36), kepimu, drožinėjimu, daile, audimu (R74). Tačiau Sūduvos VVG teritorijoje nėra sertifikuotų amatininkų.

Sūduvos VVG vykdydama tarptautinį projektą parengė lankomų turizmo objektų sąrašą, tačiau turizmui vystytis trukdo tai, kad Sūduvos VVG teritorijoje nėra turizmo centro, kuris koordinuotų turizmo veiklą teritorijoje (R73)

Tradiciniai renginiai

VVG teritorijoje veikiančios bendruomeninės organizacijos vietos gyventojus aktyvina ir į veiklą įtraukia organizuodamos tradicinius kasmetinius renginius. Kiekviena bendruomenė rengia temines vasaros, rudens, žiemos šventes, taip pat įvairius kermošius, spartakiadas ir pan. Paminėtini tokie tradiciniai renginiai: Antanave: Dvaro šventė, Šv. Jurgio šventė, Višakio Rūdoje: Devintinių šventė ir Šv. Baltramiejaus atlidai, Tautkaičiuose: Žolinės teatro festivalis, Bagotojoje: Šv. Antano kermošius, Žolinės futbolo turnyras, Plutiškėse: Šv. Onos atlidai.

⁶⁹Tarptautinio projekto „Šiaurės Estijos Harju, Lietuvos Sūduvos, Lenkijos KOLD ir Slovakijos Spiš regionų turizmo plėtra panaudojant vietos išteklius“ informacija <http://lepstour.eu/lt/>

⁷⁰ Kazlų Rūdos kultūros centro ir Sasnavos seniūnijos duomenys

⁷¹Kultūros vertybių registro duomenys

Socialinės infrastruktūros ir jos veiklos bei kultūros išteklių atitikties gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai.

Viešųjų paslaugų (švietimo, kultūros, sporto, socialinės rūpybos, **rūpinimosi asmens ir turto apsauga**) teikimą gyventojai vertina vidutiniškai.

Labiausiai kritiškai vertinamas jaunimo reikalų sprendimas. Geriausiai vietos gyventojai vertina socialinės rūpybos reikalų sprendimą. Tam tikriausiai įtakos turi, kad bendruomeninės organizacijos pradėjo teikti paslaugas vienišiams ir neįgaliems asmenims, vaikams iš soc. rizikos šeimų **(R58)**.

Gyventojų pateikti vertinimai leidžia konstatuoti kad VVG teritorijoje vis labiau palaikoma bendruomenių ir kitų NVO veikla, labiau gebama sutarti su vietos valdžia, tačiau nepakankamas gyventojų įsitraukimas į bendruomenių ir kitą viešąją veiklą, ypač jaunimo tarpe. Jaunimo tyrimas atskleidė, kad daugiau nei pusė apklausoje dalyvavusių jaunimo nedalyvauja NVO veikloje, pagrindinės to priežastys paskatinimo ir informacijos trūkumas. Jaunimo organizacijos turėtų burti jaunimą pagal pomėgius, įtraukti juos į jaunimo projektų rengimą ir įgyvendinimą **(R59)**

Vyresnių ir pagyvenusių asmenų apklausa atskleidė, kad 42 proc. tyrime dalyvavusių respondentų sulaukė pagalbos iš bendruomenių net kelis kartus, taip pat pagalbos sulaukė iš neįgaliųjų draugijos. Labiausiai tyrime dalyvavę pagyvenę žmonės pasitiki vaikais, kunigu, kaimynu ir bendruomenės nariu **(R60)**.

Paslaugų vietos gyventojams plėtra, paslaugų socialiai pažeidžiamos grupėms plėtra, viešosios infrastruktūros gerinimas vietos gyventojų nuomone yra sritys, kurioms viešąjį finansavimą reikėtų nukreipti prioriteto tvarka.

2.6.	VVG teritorijos gamtos išteklių analizė
------	---

Bendras VVG teritorijos žemės plotas – 65749,53 ha. 2015 m. duomenimis miškai sudarė didžiausią žemės fondo dalį – 55,5 proc. (Marijampolės apskrityje – 22,3 proc., Lietuvoje – 34,0 proc.), o žemės ūkio naudmenos – 35,9 proc. viso žemės fondo (Marijampolės apskrityje – 67,8, Lietuvoje – 53,1 proc.) **(R61)**. Visą žemės fondo struktūrą galima matyti 12 paveiksle.

Žemės ūkio naudmenų bendras plotas VVG teritorijoje 2015 m. pradžioje buvo 23586,18 ha. **(R62)**. Žemės ūkio naudmenų struktūroje didžiausią dalį sudarė ariama žemė – 88,04 proc. Pievos ir natūralios ganyklos sudarė 11,83 proc., o sodai ir uogynai – 0,13 proc. visų žemės ūkio naudmenų **(R63)**.⁷²

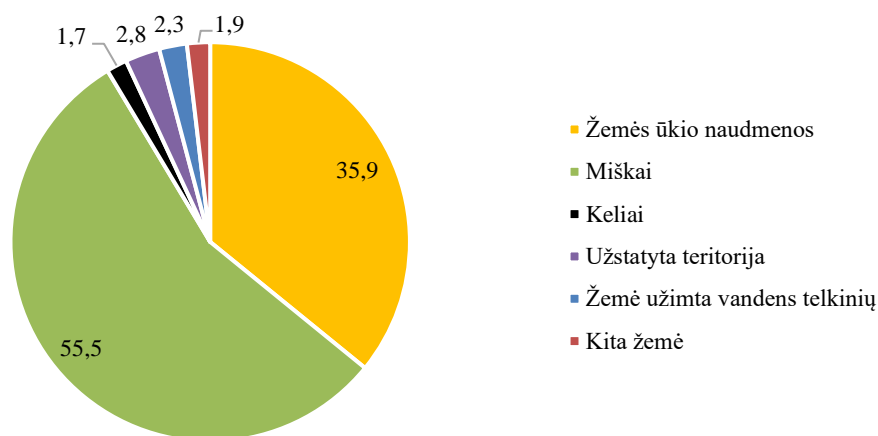
Žemės ūkio naudmenos sudaro nedidelę VVG teritorijos dalį ir jos nėra labai palankios žemės ūkio veiklai. Vidutinis dirvožemio našumo balas VVG teritorijoje – 34,94 balai⁷³ **(R64)**.

2014 m. Sūduvos VVG teritorijoje buvo 890 ha žemės ūkio naudmenų ploto, kuriame ekologiškai ūkininkaujama. Lyginant su 2011 m. žemės ūkio naudmenų plotas, kuriame ūkininkaujama ekologiškai padidėjo 2,2 proc., t.y. 19,47 ha. **(R65)**⁷⁴.

⁷² Apskaičiuota pagal www.zis.lt, duomenys už ankstesnį laikotarpį pateikiami savivaldybių lygmeniu, neišskiriant Kazlų Rūdos miesto ir Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūnijos

⁷³ Apskaičiuota pagal <https://www.geoportal.lt/map/>

⁷⁴ Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis

12 pav. Žemės fondo pasiskirstymas pagal žemės naudmenų plotą VVG teritorijoje 2015 m., proc.⁷⁵

Sūduvos VVG teritorija – tai viena miškingiausių Lietuvoje, o miškingą teritoriją dar papildo ir upės bei tvenkiniai. Per Sūduvos VVG teritoriją teka Šešupė, Sasna, Pilvė, Valčiuva, Utalina. Pastaroji – viena švariausių Lietuvoje. Beveik visos upės yra užtvenktos - Plutiškių, Gudelių, Ažuolų Būdos, Pilvės -Vabalkšnės, Kazlų, Jūrės Katinų, Sasnavos, Smilgių ir pats didžiausias – Gavaltuvos tvenkinys, naudojami rekreacijai. Nuo 2014 m. Gavaltuvos kaimo bendruomenė pradėjo teikti vandens dviračių ir baidarių nuomos paslaugą, taip pritaikydami vandens išteklius turizmui. O UAB „Karpis“ teikia komercinės žvejybos paslaugas Pilvės – Vabalkšnės tvenkiniuose (R66).

VĮ Kazlų Rūdos mokomojoje miškų urėdijoje didelis dėmesys skiriamas miškų rekreaciniam sutvarkymui bei naudojimui. Atnaujinamos jau apnykusios bei įrengiamos naujos poilsiavietės, atokvėpio vietos, stovyklavietės. Urėdijoje yra 50 atokvėpio vietų, 39 poilsiavietės, 1 stovyklavietė, 1 rekreacinis ir 1 pažintinis takai, bei 1 regykla. 2013 m. miškų urėdijoje Kazlų Rūdos girininkijoje įrengtas rekreacinis objektas – „Pažintinis miško takas" - tai rekreacinė infrastruktūra skirta pažintiniam poilsiui, pristatanti miškų urėdiją, atspindinti būdingas miško floros ir faunos vertybes, unikalią krašto istoriją. Miško take yra įrengta maršrutai miško lankymui ir pažinimui su informacine sistema - stendai, informacinės rodyklės, ženklai, apžvalgos aikštelės, pavėsinės, lauko baldai, skulptūros ir kiti, pažintinę funkciją turintys rekreacinės įrangos elementai. Tai suteikia galimybę plėtoti pažintiniam turizmui, vykdyti edukacinę - pažintinę veiklą miške (R67). Tačiau manoma, kad miškai nėra pakankamai išnaudojama rekreacinei veiklai - miškuose mažai plėtojama rekreacinė komercinė veikla, tokia kaip pramoginė medžioklė. Sūduvos VVG teritorijoje veikia trys medžiotojų būreliai, kuriuose nėra vykdoma komercinė medžioklė, taip pat nevykdomos ir kitos inovatyvios rekreacinės veiklos miškuose ir pan. (R68).

Sūduvos VVG teritorijoje veikia 7 draustiniai⁷⁶ (R69):

1. Raudonplynio kraštovaizdžio draustinis - įsteigtas išsaugoti tipišką Kazlų Rūdos teritorijos kraštovaizdžio kompleksą - žemyninius kopagūbrius, ypač ryškų žemyninių kopų fragmentą. Pietine draustinio dalimi prateka Judrė⁷⁷.
2. Kazlų Rūdos kraštovaizdžio draustinis - įsteigtas siekiant išsaugoti aliuvinių lygumų, suraižytų upelių slėniais, kraštovaizdį.
3. Novaraisčio ornitologinis draustinis - įsteigtas siekiant išsaugoti paukščių perėjimo ir poilsio migracijų metu vietą Pietvakarių Lietuvoje. Novaraisčiai patrauklus vandens paukščiams, taip pat ir tokioms retoms rūšims, kaip juodakaliai kragai, gulbės giesmininkės, ypač migruojančioms žąsims bei gervėms. Be minėtų Raudonosios knygos paukščių, draustinyje

⁷⁵ Apskaičiuota pagal www.zis.lt

⁷⁶ Saugomų teritorijų valstybės kadastras

<http://stk.vstt.lt/stk/ataskaitos.jsp?lang=lt&jsessionid=5F8D19B9A5F5CBE99E3C38FE92BE1BEB>

⁷⁷ VŠĮ „Kazlų Rūdos mokomoji miškų urėdija“

aptiktos net 33 paukščių rūšys, įtrauktos į Europos Sąjungos saugomų gyvūnų sąrašus, kurių apsauga tampa vienu iš prioritetinių šalies uždavinių.

4. Kazlų Rūdos botaninis-zoologinis draustinis - įsteigtas išsaugoti etalonines Pietvakarių Lietuvos regiono pušynų ir juodalksnynų bendrijas.
5. Skriaudžių geomorfologinis draustinis - siekiama išsaugoti Veiverių moreninio gūbrio fragmentą.
6. Višakio slėnio botaninis draustinis - įsteigtas išsaugoti etaloninę, šiam slėniui būdingą vandens, pelkių, pievų ir šlapių miškų augaliją bei tris Lietuvos raudonosios knygos augalų rūšių (vienalapio gedučio, baltymės ir dėmėtosios gegūnių) augavietes.
7. Varnabūdėspedologinis draustinis.

Vandens kokybė

UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“ tiekia geriamąjį vandenį 6 vandenvietėse, esančiose Sūduvos VVG teritorijoje, o UAB „Sūduvos vandenys“ teikia geriamąjį vandenį 6 Sasnavos seniūnijos gyvenvietėms. Tiekiamo geriamojo vandens kokybė 2014 m. iš esmės atitinka Lietuvos Higienos Normos 24:2003 reikalavimus, išskyrus 4 vandenvietes⁷⁸ (R70):

- Ažuolų Būdų vandenvietėje eksploatuojamame požeminiame vandenyje viršija, chloridų, mangano koncentracijos ir vandens mineralizacija (pagal savitąjį elektros laidį). Ažuolų Būdų vandenvietė yra „nekondicinio“ požeminio vandens Suvalkijos baseine, kuriame būdingos požeminiame vandenyje padidėjusios chloridų ir natrio koncentracijos, todėl ir išgaunamame vandenyje yra viršnorminės jų koncentracijos. Natrio jonų koncentracija siekia 364 mg/l (norma – 200 mg/l). Vandens mineralizaciją rodančio savitojo elektrinio laidžio vertė siekia 2630 μ /l (norma – 2500 μ /l), chloridų – 682mg/l (norma - 250 mg/l). Padidintos šių rodiklių koncentracijos yra gamtinės kilmės ir sietinos su sūresnio vandens pasiurbimu.
- Antanavo vandenvietėje tiekiamas vanduo neatitinka geriamojo vandens kokybės normos HN:2003 reikalavimų pagal 3 indikatorius-savitąjį elektros laidį (2620 μ /l); manganą – (190 μ /l) ir chloridus–(656 mg/l.).
- Gavaltuvos vandenvietėje vanduo neatitinka geriamojo vandens kokybės normos HN:2003 reikalavimų pagal 3 indikatorius: amonį (1,21 mg/l), bendrąją geležį (4385 μ g/l) ir chloridą (498 mg/l).
- Smilgių vandenvietėje pagal 1 indikatorius – bendrąją geležį (2014 μ g/l).

Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys ištekliai ir jos gamyba

VVG teritorijoje veikia 16 atsinaujinančius išteklius naudojančios elektros jėgainės⁷⁹ (R71). VVG teritorijoje energijos gamybai panaudojami vandens (2 elektrinės) ir saulės ištekliai (14 elektrinių).

- hidroenergija – nuo 2002 m. Gavaltuvos k., Sasnavos sen. veikia Antanavo hidroelektrinė, kurioje instaliuota 0,45000 MW galia, o nuo 2006 m. Puskelnių kaime veikia Puskelnių hidroelektrinė 0,2500 MW galia.
- saulės energija: nuo 2011 m. VVG teritorijoje veikia 14 saulės elektrinių, kuriose sumontuota 0,4432 MW galia.

Gamtos išteklių, jų būklės atitiktis gyventojų poreikiams ir VVG teritorijos vizijai. Gyventojų anketinės apklausos rezultatai atskleidė, kad daugiausiai (72,7 proc. visų, besididžiuojančiųjų gyvenamąja vietoje) vietos gyventojų didžiuojasi gamta ir kraštovaizdžiu (R72). Vietos gyventojai prasčiau nei vidutiniškai vertina vandens telkinių būklę. Vietos gyventojai geriau nei vidutiniškai vertina, unikalius gamtos išteklius ir jų įvairovę ir miškų būklę, gamtos paminklų ir kraštovaizdžio puoselėjimą, viešųjų erdvių įrengimą ir priežiūrą, turistų ir kitų, čia negyvenančių žmonių, požiūrį

⁷⁸ UAB „Kazlų komunalininkas“ 2014 m. Geriamojo vandens programinės priežiūros rezultatai ir <http://www.suduvosvandenys.lt/?p=si&sid=229&tid=94&chid=229>

⁷⁹<http://www.avei.lt/lt/component/energy/?task=map>

į Sūduvos kraštą ir jo gyventojus. Tik vidutiniškai vertinamas vietos įmonių ir ūkininkų panaudoti vietos išteklius.

3. VVG teritorijos SSGG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Patogi geografinė padėtis, gerai išvystytas susisiekimas su didžiaisiais miestais.	R30
3.1.2.	Išliekantis stabilus gyventojų skaičius VVG teritorijoje.	R6
3.1.3.	Stiprūs NVO sektoriaus įgūdžiai vykdyti projektinę veiklą.	R46, R47
3.1.4.	Platus NVO sektoriuje veikiančių organizacijų tinklas.	R44
3.1.5.	Kaimo bendruomeninės organizacijos bendradarbiaudamos su vietos valdžia aktyviai veikia socialinių paslaugų teikimo srityje.	R33, R32
3.1.6.	Kaimo bendruomeninės organizacijos imasi bendruomeninio verslo.	R34
3.1.7.	Sūduvos VVG teritorija dėl išskirtinių gamtinių išteklių turi didelį turizmo plėtros potencialą.	R5, R69
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	VVG teritorija menkai išnaudojama turizmo paslaugų plėtrai.	R68, R73
3.2.2.	Jaunų asmenų pasyvumas įsitraukti į darbo rinką imantis nuosavo verslo, verslo įgūdžių stoka.	R42, R17
3.2.3.	NVO yra silpnos organizaciniu požiūriu imtis socialinio ir/ar bendruomeninio verslo.	R40
3.2.4.	VVG teritorijoje menkai išvystytas paslaugų verslas, kuris nepatenkina kaimo gyventojų poreikių.	R29, R31, R41
3.2.5.	Žemės ūkio veikla nėra patraukli jauniems žmonėms.	R36
3.2.6.	Išliekantis aukštas nedarbo lygis VVG teritorijoje.	R23
3.2.7.	Išliekantis didelis skaičius asmenų patiriančių skurdą ir gaunančių socialines pašalpas.	R16, R17
3.2.8.	Didelė dalis VVG teritorijos gyventojų gyvena viensėdžiuose ar gyvenamosiose vietovėse iki 200 gyventojų, taikomplikuoja paslaugų teikimą vietos gyventojams.	R4
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	NVO, vietos valdžios ir privataus sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė. leis valstybės ir vietos valdžios įstaigoms dalį socialinių funkcijų perduoti NVO ir privačiam sektoriui, sukuriant geresnes viešųjų paslaugų teikimo alternatyvas.	
3.3.2.	Didėjantis dėmesys socialinės ekonomikos plėtrai skatina ieškoti originalių visuomenės problemų sprendimų būdų kovojant su skurdu ir socialine atskirtimi sudarys sąlygas vystyti socialinį ir bendruomeninį verslą kaimo vietovėse.	
3.3.3.	Socialinių paslaugų decentralizavimo ir deinstitutionalizavimo principo praktinis pritaikymas sudarys sąlygas kuo daugiau NVO ir verslo atstovų plėtoti socialines paslaugas, skirtas socialiai pažeidžiamų vietos gyventojų integracijai į visuomenę.	
3.3.4.	Naujų informacinių technologijų diegimas kaimo vietovėse, elektroniniai tinklai leis kurti tiesioginius ryšius tarp vietos produktų/paslaugų gamintojų ir vartotojų, kas sudarys galimybes gauti papildomas pajamas.	
3.3.5.	Parama verslo kūrimui ir plėtrai užtikrins naujų darbo vietų kūrimą VVG teritorijoje.	

3.3.6.	Turizmo paslaugų poreikis skatins panaudoti turimus vietos išteklius turizmo paslaugų plėtrai
3.4.	Grėsmės
3.4.1.	Socialinis ir bendruomeninis verslas Lietuvoje teisiškai nepakankamai reglamentuotas, kas ateityje lėtins šių verslų kūrimą ir plėtrą kaimo vietovėse.
3.4.2.	Silpnas lojalumas ir atsakomybė vartoti socialinio, bendruomeninio ir vietos verslo sukurtus produktus ir paslaugas apsunkins verslo vystymą konkurencinės rinkos sąlygomis.
3.4.3.	Didinti socialinių paslaugų įvairovę, atitinkančią vietos gyventojų poreikius, neskatina palyginti nedidelė konkurencija tarp paslaugų teikėjų.
3.4.4.	Jei nebus sukurta alternatyvių regioninių rinkodaros ir pardavimo sistemų, produkcijos kanalų monopolizavimas aprėps ir vietos produkcijos pardavimą, o tai stabdys vietos ūkio plėtrą.
3.4.5.	Nestabili verslo aplinka, dažnai besikeičianti mokesčių politika lėtina naujų verslų ir darbo vietų kūrimosi procesus.

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai(Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Kurti ar išlaikyti darbo vietas kaimo vietovėse	3.1.3; 3.1.7; 3.2.2; 3.2.4.; 3.2.6; 3.3.2; 3.3.4; 3.3.5; 3.4.5	Nr. 18, Nr. 8, Nr. 10, Nr. 19, Nr. 9	tenkinimas
4.2.	Remti įvairias partnerystės ir bendradarbiavimo formas tarp skirtingų sektorių atstovų siekiant efektyviau mažinti skurdo riziką ir didinti kaimo gyventojų užimtumą, ypač jaunimo tarpe	3.1.4; 3.2.2; 3.2.7; 3.3.2; 3.4.5	Nr. 8, Nr. 9	tenkinimas
4.3.	Plėsti nestacionarių paslaugų teikimą įvairių socialinių grupių atstovams	3.1.5; 3.2.4; 3.2.8.; 3.3.1; 3.3.3; 3.4.3	Nr. 18, Nr. 8, Nr. 9, Nr. 19	tenkinimas
4.4.	Didinti vietos gyventojų žinias socialinio verslo, inovacijų diegimo srityje	3.1.3; 3.2.3; 3.4.1	Nr. 18, Nr. 21,	tenkinimas
4.5.	Puoselėti vietos gamtinius, etnokultūros išteklius ir pritaikyti juos turizmo plėtrai	3.1.7; 3.3.6; 3.4.5; 3.2.1	Nr. 18, Nr. 10, Nr. 16,	tenkinimas

II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):		Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais
5.1.1.	I prioritetas: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas		
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdamas NVO ir bendruomeninį verslą	LEADER-19.2-SAVA-5	4.1; 4.2; 4.3.
5.1.1.2.	Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra	LEADER-19.2-SAVA-1	4.1; 4.2; 4.3
5.1.2.	II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas		
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra	LEADER-19.2-6	4.1, 4.5
5.1.2.1.1.	<i>Veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti</i>	LEADER-19.2-6.2	4.1, 4.5
5.1.2.1.2.	<i>Veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti</i>	LEADER-19.2-6.4	4.1, 4.5
5.1.2.2.	Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra	LEADER-19.2-SAVA-2	4.1; 4.2; 4.3
5.1.3.	III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas		
		Kodai:	
5.1.3.1.	Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	LEADER-19.2-7	4.5
5.1.3.1.1.	<i>Veiklos sritis: Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i>	LEADER-19.2-7.2	4.5
5.1.3.1.2.	<i>Veiklos sritis: Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i>	LEADER-19.2-7.6	4.5
5.1.4.	IV prioritetas: Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdamas bendruomeninę veiklą		
		Kodai:	
5.1.4.1.	Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas	LEADER-19.2-SAVA-3	4.4
5.1.4.1.1.	<i>Veiklos sritis: Mokymų organizavimas socialinio verslo srityje</i>	LEADER-19.2-SAVA-3.1	4.4
5.1.4.1.2.	<i>Veiklos sritis: Inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymų organizavimas</i>	LEADER-19.2-SAVA-3.2	4.4
5.1.5.	V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas		
		Kodai:	
5.1.5.1.	Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas	LEADER-19.2-SAVA-4	4.5
5.1.5.1.1.	<i>Veiklos sritis: Kultūros tradicijų puoselėjimas vykdamas partnerystę ir bendradarbiavimu paremtą veiklą</i>	LEADER-19.2-SAVA-4.1	4.5
5.1.5.1.2.	<i>Veiklos sritis: Krašto savitumo išsaugojimas organizuojant tradicinius renginius, edukacines programas</i>	LEADER-19.2-SAVA-4.2	4.5

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis										
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai									
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2	
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys									
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C	
I VPS prioritetas: < Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas >										
VPS priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra.								x		
VPS priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra.						x				
VPS priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra								x		
II VPS prioritetas: < Kaimo verslų įvairinimas >										
VPS priemonė: Ūkio ir verslo plėtra										
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti</i>							x			
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti</i>							x			
VPS priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra								x		
III VPS prioritetas: < Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas >										
VPS priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse										
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i>								x		
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i>								x		
IV VPS prioritetas: < Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą >										
VPS priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas										
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>mokymų organizavimas socialinio verslo srityje</i>		x								
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymų organizavimas</i>		x								
V VPS prioritetas: < Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas >										
VPS priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas										
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Kultūros tradicijų puoselėjimas vykdant partnerystę ir bendradarbiavimu paremtą veiklą</i>								x		
VPS priemonės veiklos sritis (jei taikoma): <i>Krašto savitumo išsaugojimas organizuojant tradicinius renginius, edukacines programas</i>								x		

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS

Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas
7.1. VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas (Kazlų Rūdos ir Marijampolės savivaldybių)	<p>Visi 5 Sūduvos VVG strategijos prioritetai ir priemonės atitinka arba papildo visus 2012 m. rugpjūčio 29 d. tarybos sprendimu Nr. TS IV(20)-1620 patvirtintus Kazlų Rūdos savivaldybės 2013-2020 metų strateginio plėtros plano prioritetus: „Pažangi, iniciatyvi ir sveika bendruomenė“ (1 prioritetas), „Saugi, švari ir patogi aplinka“ (2 prioritetas), „Verslui palankios aplinkos kūrimas“ (3 prioritetas) ir atskirus Kazlų Rūdos savivaldybės plėtros prioritetų tikslus. Strategijų suderinamumą vaizduoja prieduose esanti schema. (Priedas Nr. 7).</p> <p>Kazlų Rūdos savivaldybės strateginio plano I prioriteto „Pažangi, iniciatyvi ir sveika bendruomenė“ tiksluose daug dėmesio skiriama nestacionarių paslaugų plėtrai, paslaugų prieinamumui ir kokybės gerinimui. Tai glaudžiai siejasi su Sūduvos VVG strategijos prioriteto „Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas“ priemonėmis „Socialinių paslaugų plėtra“ ir „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“. Sūduvos VVG numato ir II prioriteto „Kaimo verslų įvairinimas“ priemonę „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“, kuri bus orientuota į novatoriškus socialinių problemų sprendimo būdus.</p> <p>Savivaldybės strateginio plano II prioriteto „Saugi, švari ir patogi aplinka“ tikslai glaudžiai siejasi su Sūduvos VVG strategijos III prioriteto „Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas“ priemone „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“, nes veiklos srityse numatoma parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą, parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį.</p> <p>Savivaldybės strateginio plano III prioriteto „Verslui palankios aplinkos kūrimas“ visi tikslai siejasi su Sūduvos VVG strategija, nes tikslas- plėtoti turizmą atspindi strategijos II prioriteto „Kaimo verslų įvairinimas“, III prioriteto „Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas“ priemonėse. Tikslas „Ugdyti gyventojų verslumą“ siejasi su Sūduvos VVG strategijos IV prioriteto „Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą“, nes numato veiklos sritis, skirtas mokymų organizavimui socialinio verslo srityje, inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymų organizavimui. Tikslas „Pritraukti vietos ir užsienio investicijas“ siejasi su Sūduvos VVG strategijos II prioriteto „Kaimo verslų įvairinimas“ priemonėmis „Ūkio ir verslo plėtra“ bei „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“, nes verslo priemonėse visur bus numatyta investicijose ir savo dalis.</p> <p>Visose VVG strategijos prioritetuose galima išvengti netiesioginių ryšių su visais Kazlų Rūdos savivaldybės strategijos tikslais, nes pvz. plėtojant socialines paslaugas galimas ryšys su turizmo plėtra. Projektinėse idėjose bendruomenės nurodė vieną iš idėjų, kai įtraukiant socialiai</p>

		<p>pažeistus asmenis gaminti turistams skirtus suvenyrus ir t.t.</p> <p>Kadangi Sūduvos VVG vienija ir Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūniją yra svarbu pateikti sąsajas ir su Marijampolės savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginiu planu, kuris buvo patvirtintas Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. spalio 29 d. sprendimu Nr. 1-679. Tiesiogines ir netiesiogines sąsajas demonstruoja schema esanti Priede Nr. 7. Sūduvos VVG strategijos I prioriteto „Socialinių paslaugų kokybės ir gerinimas ir prieinamumo gerinimas“ priemonės, II prioriteto „Kaimo verslų įvairinimas“ 2.2. priemonė „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ ir IV prioriteto „Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą“ priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ glaudžiai siejasi su Marijampolės savivaldybės plėtros iki 2020 metų strateginio plano I prioriteto „Sumani ir saugi visuomenė“ tikslu- pagerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą“. Sūduvos VVG strategijos II prioriteto „Kaimo verslų įvairinimas“ priemonės turi sąsajų su Marijampolės strategijos II prioritetu „Konkurencingas verslas“. Savivaldybės III prioriteto 3.3. priemonė „Padidinti gyvenamosios ir rekreacinės aplinkos patrauklumą“ bei IV prioritetą „Patrauklios kaimo vietovės“ siejasi su Sūduvos VVG III prioriteto „Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas“ priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ bei turi sąsajų su V prioriteto „Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“ priemone „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“, nes visose šiose priemonėse kalbama apie kaimo vietovių patrauklumo didinimą įvairiomis priemonėmis (tiek infrastruktūrinėmis , tiek „minkštomis“ veiklomis).</p>
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>Sūduvos VVG strategiją turi tiesioginių ir netiesioginių sąsajų su Marijampolės regiono plėtros plano prioritetais ir tikslais. Tai vaizduoja schema esanti Priede Nr. 7.</p> <p>Marijampolės regiono plėtros plane 2014-2020 metams numatyto I prioriteto „Žmogus ir visuomenė“ tikslų priemonių sąsajos su Sūduvos VVG strategija:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pirmo tikslo „Skatinti mokytis visą gyvenimą“ 2 priemonės: 1.01.02.02 „Suaugusiųjų neformalaus ugdymosi galimybių bei patrauklumo stiprinimas (ypač kaimo vietovėse“, 1.01.02.03 „Mokymasis visą gyvenimą“ yra glaudžiai susiję su Sūduvos VVG strategijos IV prioriteto „Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą“ priemonėmis, kadangi akcentuojama mokymosi ir žinių svarba imantis įvairios veiklos. - antro tikslo „Stiprinti tapatybę, pilietiškumą, atsakomybę ir bendradarbiavimą“ priemonė 1.02.01.02 „Skatinti savanorystę ir bendruomeniniu vienijimusi grindžiamą vaikų ir jaunimo veiklą“ dėl partnerystės ir bendradarbiavimo ryšių skatinimo siejasi su Sūduvos VVG strategijos I ir II prioritetų priemonėmis, kadangi vienas iš tinkamumo ar vertinimo kriterijų yra projekto

	<p>įgyvendinimas kartu su partneriu.</p> <p>- trečio tikslo „Skatinti kūrybiškumą, verslumą ir lyderystę“ priemonės: 1.03.01.02 „Plėtoti kūryba paremtas partnerystes“ ir 1.03.01.04 „Remti kultūros vartojimo ir kultūros poreikio ugdymo iniciatyvas“ tiesiogiai siejasi su strategijos V prioriteto „ Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“ priemonėmis kadangi skatinamas kultūros tradicijų puoselėjimas paremtas partnerystės ryšiais.</p> <p>- penkto tikslo „Didinti gyventojų gerovę ir socialinę aprėptį bei ugdyti sveiką gyvenseną“ priemonės: 1.05.01.02 „Užtikrinti kompleksinių paslaugų (socialinių, sveikatos, švietimo ir kt.) vaikui ir šeimai prieinamumą“ ir 1.05.02.03 „Plėtoti ir modernizuoti socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos, transporto ir kitų viešųjų paslaugų infrastruktūrą“ tiesiogiai siejasi su strategijos I prioriteto „Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas“ priemonėmis, kadangi siekiama stiprinti paslaugų teikimo infrastruktūrą bei užtikrinti jų prieinamumą, skatinti vietos gyventojų poreikius atitinkančių paslaugų kūrimą ir teikimą.</p> <p>- šešto tikslo „Didinti bendruomenių ir nevyriausybinų organizacijų vaidmenį“ priemonės: 1.06.01.02. „Skatinti vietos bendruomenių atstovų ir institucijų bendradarbiavimą, užtikrinant veiksmingą pagalbą socialiai pažeidžiamoms grupėms bei jų įtraukimą į bendruomenės gyvenimą“ ir 1.06.01.04 „Plėtoti bendruomeninei ir NVO veiklai tinkamą infrastruktūrą“ tiesiogiai siejasi su strategijos I ir III prioritetų priemonėmis, nes skatinama partneryste ir bendradarbiavimu paremta veikla bei tinkamų sąlygų bendruomeninėms iniciatyvoms plėtoti kūrimu.</p> <p>Marijampolės regiono plėtros plane 2014-2020 metams numatyto II prioriteto „Ekonomikos skatinimas“ tikslų priemonių sąsajos su Sūduvos VVG strategija:</p> <p>-pirmo tikslo „Sukurti tvarią, tolygią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“ priemonės 2.01.03.02 „Vykdėti turizmo rinkodarą“ tiesiogiai siejasi su strategijos III prioriteto priemonėmis, kadangi skatinamos veiklos turinčios tiesioginę naudą turizmo sektoriui.</p> <p>-antro tikslo „Didinti teritorinę sanglaudą regionuose“ priemonė „Remti kaimo atnaujinimą ir plėtrą – atnaujinti mažiau kaip 1 tūkst. gyventojų turinčių miestų, miestelių ir kaimų (iki 1 tūkst. gyv.) viešąją infrastruktūrą (taikant kaimo plėtros politikos priemones) tiesiogiai siejasi su strategijos III prioriteto priemone, nes pagal ją taip pat skatinamos veiklos susiję su nedidelės apimties infrastruktūros objektų tvarkymu.</p> <p>Sūduvos VVG strategija 2015 m. rugsėjo 30 išsiųsta paštu Marijampolės regiono plėtros tarybai susipažinti. 2015 m. spalio 9 d. gautas kvietimas 2015 m. spalio 21 d. dalyvauti Marijampolės regiono plėtros tarybos posėdyje ir pristatyti strategiją. Posėdžio metu buvo pristatyta Sūduvos VVG atstovaujama teritorija, strategijoje numatyta vizija, misija, planuojamas biudžetas, prioritetai ir priemonės. Plačiau pakomentuotos veiklos sritys, pristatyta, kiek ir kokius projektus tikimasi surinkti, kokios planuojamos maksimalios lėšos projektams pagal atskiras veiklos sritis. Taip pat</p>
--	--

		buvo akcentuojama, jog praeitame laikotarpyje daugelis pareiškėjų vykdė investicinius projektus susijusius su bendruomenės namų remontu, materialinės bazės stiprinimu, tad šiuo finansavimo laikotarpiu didelis dėmesys bus skiriamas šių išteklių efektyviu panaudojimu vykdant bendruomeninį verslą. Posėdžio metu tarybos nariai visoms apskrities vietos veiklos grupėms išsakė bendrą pastebėjimą, kad projektų investicijos turėtų būti labai tikslingos, orientuotos į kaimo gyventojų verslumą, užimtumo didinimą.
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	Sūduvos VVG strategija siejasi su Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategijos tikslais „Sujungti regioną“ ir „Padidinti gerovę“. Prioritetinė turizmo sritis „Regiono sanglaudos skatinimui per turizmą“ sąsajas galima rasti Sūduvos VVG strategijos „Kaimo verslų įvairinimo“ prioriteto „Ūkio ir verslo plėtra“ priemonėje. ESBJRS 3 tikslo „Padidinti gerovę“ prioritetinės sritys „Skatinti ir gerinti žmonių sveikatą, pasitelkiant ir socialinį aspektą“ bei „Verslumo skatinimo ir smulkių bei vidutinių įmonių augimo stiprinimas“ siejasi su Sūduvos VVG strategijos II prioritetu „Kaimo verslų įvairinimas“ priemonėmis „Ūkio ir verslo plėtra“ bei „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ ir I prioriteto 1.2 priemone „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“.
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	Sūduvos VVG teritorijoje patvirtintos žuvininkystės VVG VPS nėra.
7.5.	Sūduvos VVG ekonominio konkurencingumo analizė	Sūduvos VVG pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Techninė pagalba“ veiklos srities „Nacionalinis kaimo tinklas“ 2010 metais įgyvendino projektą „Sūduvos VVG ekonominio konkurencingumo analizė“. Vietos konkurencinių pranašumų analizė padėjo atskleisti vietos patrauklumą, identifikuoti turimus išteklius, kurie turi teigiamos įtakos vietos konkurencingumui. Šioje analizėje buvos išskirti Sūduvos VVG teritorijos konkurenciniai pranašumai, nustatyti pagrindiniai ištekliai, kaimo gyventojams ir kitiems suinteresuotiems asmenims, norintiems kurti verslą kaime, parodyti, kokius verslai vietovėje plėtoti yra geriausia, kokių verslų vietovėje trūksta. Su šiuo tyrimu galima susipažinti www.suduvosvvg.lt Apibendrinus Sūduvos VVG išteklių vertinimą pastebimas teritorijos išteklių kitimas gerąja linkme. Teigiama išteklių kitimo tendencija rodo, kad yra stengiamasi stiprinti vietos išteklius bei panaudoti juos siekiant vietovę išskirti iš kitų. Remiantis atlikta Sūduvos VVG teritorijos SSGG analize bei jos vertinimu parengta stiprybių išnaudojant galimybes įžvalga - panaudojant unikalius gamtos ir kultūros išteklius kurti palankią turizmo plėtojimui infrastruktūrą bei didinti teritorijos patrauklumą kitų vietovių atžvilgiu. Šio tyrimo išvadose buvo parengtas scenarijus, kuriame išryškėjo, kad kuriant vietovės įvaizdį labai svarbus tampa gyventojų, verslo atstovų, valdžios institucijų bei NVO bendradarbiavimas. Buvo parengtos Sūduvos VVG teritorijos patrauklumo didinimo kryptys.

		<p>Tyrimo prioritete: „Unikalių, kraštui būdingų gamtinių ir kultūrinių išteklių panaudojimas turizmo plėtrai“ buvo numatyti 3 priemonės: „Gamtinių išteklių pritaikymas vietos gyventojų poreikiams ir turizmui“, „Turizmui tinkamos infrastruktūros kūrimas“ ir „Turistinės veiklos viešinimo priemonių parengimas“. Šios visos priemonės glaudžiai siejasi su Sūduvos VVG strategijos III prioritetu „Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas“ ir V prioritetu „Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“. Smulkiajam verslui, kuris gali būti susietas su turizmo veiklomis numatoma strategijoje II prioritetas „Kaimo verslų įvairinimas“. Tikime, kad ir socialinių atspalvį turintys Sūduvos VVG prioritetai gali būti sietini su turizmo veiklomis, nes susitikimuose su kaimo bendruomenėmis buvo išsakytos mintys apie socialinio pobūdžio turizmo plėtros idėjas.</p>
7.6.	<p>Lietuvoje, Estijoje, Lenkijoje ir Slovakijoje edukacinės trasos, paremtos liaudies pasakų motyvais bei virtualus turizmo gidai.</p>	<p>Sūduvos VVG įgyvendindama Lietuvos KPP 2007 – 2013 programos priemonės „Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas“ tarptautinio bendradarbiavimo projektą „Regioninio turizmo plėtra panaudojant vietos išteklius Estijos Šiaurės Harju, Lietuvos Sūduvos, Lenkijos KOLD ir Slovakijos SPIŠ regionuose“ įrengė Lietuvoje, Estijoje, Lenkijoje ir Slovakijoje edukacines trasas, paremtas liaudies pasakų motyvais. Šio projekto metu buvo parengta interaktyvi svetainė, kurioje surinkta informacija apie Sūduvos VVG kaimo plėtros veikėjus ir lankomus objektus-www.lepstour.eu 2014-2020 finansiniu laikotarpiu numatoma tęsti bendradarbiavimą ir teikti tęstinį projektą šių turistinių objektų skaitmenizavimui. Sūduvos VVG strategijos prioritetai „Kaimo verslų įvairinimas“, „Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“ ir „Kaimo vietovių infrastruktūros stiprinimas“ sudarys sąlygas pagerinti šių objektų infrastruktūrą ir padidins šių turizmo objektų patrauklumą.</p>
7.7.	<p>Kazlų Rūdos ir Marijampolės VVG kaimo plėtros veikėjų paslaugų tinklas siekiant darnios plėtros Suvalkijos regione</p>	<p>Sūduvos VVG pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonę „Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas“ įgyvendino projektą „Kazlų Rūdos ir Marijampolės VVG kaimo plėtros veikėjų paslaugų tinklas siekiant darnios plėtros Suvalkijos regione“, kurio metu buvo parengta Marijampolės ir Sūduvos VVG kaimo plėtros veikėjų duomenų bazė, įrengta Marijampolės ir Sūduvos VVG teritorijų Šešupės baseino turizmo 29 ženklai su nuorodomis 5 stendais su informacine dalimi bei įrengti 5 staliukai ir 10 suoliukų. Duomenų bazės duomenys buvo panaudoti virtualiame turizmo gide, kuris sukurtas pagal tarptautinį projektą. Tikime, kad surinkta duomenų bazė pasitarnaus įgyvendinant Sūduvos VVG strategijos bendradarbiavimo projektus ir stiprinant partnerystę tarp visų Sūduvos VVG kaimo plėtros veikėjų.</p>

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADERmetodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas

LEADERmetodo principai

8.1.	Teritorinis principas:
8.1.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS: Sūduvos VVG yra viena iš nedaugelio Lietuvos VVG, kurios teritorija nesutampa su šalies administraciniu suskirstymu (savivaldybių ribomis), tačiau teritorijos vientisumas yra išlaikomas. Sūduvos VVG teritoriją sudaro Kazlų Rūdos savivaldybė, išskyrus Kazlų Rūdos miestą ir Sasnavos kaimiškoji seniūnija, priklausanti Marijampolės savivaldybei. Nors VVG teritorija nėra vientisa pagal administracinį suskirstymą, tačiau vietovę vienija priklausymas tam pačiam etniniam regionui, užsimezgę glaudūs bendradarbiavimo ryšiai tarp kaimuose veikiančių NVO, vietos gyventojų. Kiekviename kaime yra įkurta bendruomeninė organizacija glaudžiai bendradarbiaujanti su VVG bei Kazlų Rūdos savivaldybės bendruomenių asociacija, todėl yra aiškiai žinomikiiekvieno kaimopasiekimai, lūkesčiai bei problemos su kuriomis susiduriama. Bendruomeninių organizacijų priklausymas minėtoms tinklinėms organizacijoms sudaro sąlygas greičiau dalintis aktualia informacija, naujienomis, kylančias problemas spręsti čia ir dabar. Sūduvos VVG 2014 m. pabaigoje vykusio ataskaitinio visuotinio susirinkimo metu organizacijos pirmininkė informavo narius, kad 2015 m. bus pradėdama rengti 2014-2020 finansavimo laikotarpio VPS ir tikimasi aktyvaus visų organizacijų įsitraukimo. Bendruomenių pirmininkai buvo paprašyti informuoti apie planuojamus organizuoti visuotinius susirinkimus, kad juose galėtų sudalyvauti VVG atstovas ir informuoti apie rengiamą strategiją. Strategijos rengimo laikotarpiu VVG atstovai dalyvavo 20 vietos bendruomenių valdybos ar visuotiniuose susirinkimuose. Jų metu buvo siekiama išsiaiškinti, kokius privalumus ir trūkumus identifikuoja vietos gyventojai. Rengiant VPS Sūduvos VVG administracija organizavo VVG valdybos parengiamąjį posėdį, kuriame aptartos 2014-2020 metų laikotarpio strategijos rengimo gairės, darbų planas, atsakomybės pasiskirstymas. Posėdžio metu buvo aptarti tyrimo metodai situacijos analizei atlikti. Darbo grupė sudaryta iš Sūduvos VVG administracijos ir valdybos organizavo susitikimus su verslo, jaunimo atstovais, socialinėmis darbuotojomis, bendruomenių ir vietos valdžios atstovais. Šių susitikimų tikslas išsiaiškinti kiekvienos tikslinės grupės identifikuojamas VVG teritorijos problemas bei potencialą atstovaujamos srities požiūriu. Susitikimų metu taip pat buvo aptarta kaip geriau išnaudoti 2007-2013 m. finansavimo laikotarpiu pagerintą infrastruktūrą (bendruomenių namai, aikštynai ir kt.) ir panaudoti ją ateities projektuose. Siekiant išsamiau ištirti vietos gyventojų poreikius, buvo parengtos trys anketos: vietos gyventojams, jaunimui ir vyresnio ir senyvo amžiaus asmenims. Tarpiniai situacijos analizės ir strategijos rengimo rezultatai buvo pristatomi bendruomenių organizuojamų vasaros renginių metu, vietos gyventojai buvo kviečiami aktyviai įsitraukti į strategijos rengimą. Parengta VPS pristatyta VVG nariams, valdybai, valdžios atstovams taip pat išsiųsta susipažinti Marijampolės regiono plėtros tarybai (pristatyta 2015m. spalio 21 d. posėdyje.).</p>
8.1.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS bus daug dėmesio skiriama tolygiai teritorijos plėtrai, tinkamam vietos išteklių panaudojimui, glaudžių bendradarbiavimo tinklų kūrimui tarp įvairių interesų grupių. Siekiant maksimalios naudos įgyvendinant projektus bei ilgalaikių vietos problemų sprendimų pareiškėjai dalyvaujantys I „Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo</p>

	<p>gerinimas“ ir II „Kaimo verslų įvairinimas“ strategijos prioritetų įgyvendinime yra skatinami bendradarbiauti, kurti įvairius bendradarbiavimo tinklus. Įgyvendinant bendradarbiavimo projektus apimama didesnė teritorija, daugiau vietos gyventojų gauna tiesioginę projekto naudą. Ypač skatinamas verslo subjektų ir bendruomeninių organizacijų bendradarbiavimas dėl skirtingos patirties pasidalijimo galimybių, bendruomeninių organizacijų savarankiškumo ir verslumo ugdymo. Projektai įgyvendinami partnerystės pagrindu kurs pridėtinę vertę vietovėje ir turės teigiamos įtakos tiek verslo tiek NVO sektoriams. Verslo sektoriui partneriaujant su NVO vykdomais socialinės atsakomybės projektais visuomenė ir potencialūs klientai pasitiki labiau, taip pat NVO turi gerus ryšius su vietinėmis bendruomenėmis, įvairiomis socialinėmis grupėmis. NVO partneriaujant su verslo sektoriumi didėja finansavimo galimybės, naujų kontaktų verslo pasaulyje užmezgimas, didėja žinios ir kompetencijos verslo srityje.</p> <p>VVG teritorijos išskirtinumas ir specifiniai pranašumai išryškės įgyvendinant III prioritetą „Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas“ kadangi skatinama išnaudoti vietos išteklius tiesiogiai ar netiesiogiai pritaikant juos turizmo veiklai. Sūduvos VVG teritorija išsiskiria ypač dideliais miškų plotais bei juose esančiais lankytiniais objektais. Vykdamas nedidelės apimties infrastruktūros tvarkybos darbus (pvz.: takų prie lankytinų objektų įrengimas, informacinių ženklų įrengimas ir pan.) bus prisidedama prie turizmui palankių sąlygų kūrimo. Bendruomeninės organizacijos pasinaudodamos pagerinta turizmui infrastruktūra galės pasiūlyti lankytojams temines edukacines programas ir taip didinti vietovės patrauklumą turistų atžvilgiu.</p> <p>Įgyvendinant strategijos IV prioritetą „Vietos žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus vykdamas bendruomeninę veiklą“ bus prisidedama prie teritorijos didesnės pridėtinės vertės kūrimo žmoniškųjų išteklių požiūriu. Organizuojant specifinių mokymų kursus susijusius su socialinio verslo vykdymu teritorijoje naujovių diegimu ir bendradarbiavimo galimybėmis bus didinamos vietos gyventojų ir potencialių pareiškėjų žinios ir kompetencijos socialinio verslo srityje, bus mokoma į problemų sprendimą pažvelgti „kitu kampu“ (novatoriškai) bei įvertinami įvairūs bendradarbiavimo modeliai.</p> <p>Pagal V strategijos prioritetą „Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“ sudaromos sąlygos puoselėti regiono tradicijas ir papročius. Organizuojant tradicinių renginių ciklą ar rengiant edukacines programas bus pristatoma kraštui būdingas išskirtinumas turistams ir kitiems lankytojams etnokultūros aspektu.</p>
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:
8.2.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Vykdamas VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę buvo atliktos trys anketinės apklauso:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sūduvos VVG teritorijos situacijos ir gyventojų poreikių apklausa; 2. Sūduvos VVG teritorijos jaunimo situacijos ir poreikių apklausa; 3. Sūduvos VVG teritorijos socialinių paslaugų teikimo vyresnio ir senyvo amžiaus asmenų situacijos ir poreikių apklausa. <p>Gyventojų ir jaunimo apklausa vyko dviem būdais: internetu, portale www.manoapklausa.lt, ir tiesiogiai, platinant anketas vietos gyventojams. Vyresnio ir senyvo amžiaus asmenys buvo apklausiami tiesiogiai.</p> <p>Situacija VVG teritorijoje taip pat buvo nustatoma remiantis viešai prieinama informacija bei pagal atitinkamus duomenimis, kuriuos pateikė savivaldybių administracijos, seniūnijos ir kt.</p> <p>Apibendrinus gautus duomenis VVG administracija parengė stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių preliminarų sąrašą, kuris buvo pristatytas, aptartas bei patikslintas susitikimo su NVO ir kitais nariais metu.</p>

	<p>Remiantis SSGG analize, tyrimo metu išryškėjusiomis pagrindinėmis probleminėmis sritimis, bei atsižvelgiant į Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu atrankos taisyklių nuostatas VVG administracija suformulavo galimą VPS prioritetų sąrašą, kuris buvo pristatytas, aptartas bei patikslintas susitikimo su NVO ir kitais nariais metu. Atsižvelgiant į patikslinimus susitikimų metu buvo suformuluotos priemonės bei galimos veiklos sritys. Aptarus prioritetų priemonių, veiklos sričių sąrašą su NVO, verslo, valdžios atstovais bei atsižvelgiant į jų planus prisidėti prie VPS įgyvendinimo buvo atliktas preliminarus biudžeto paskirstymas pagal veiklos sritis.</p>
8.2.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS: Siekiant užtikrinti aktyvų vietos gyventojų įsitraukimą į VPS įgyvendinimo procesus didelis dėmesys bus skiriamas informacijos apie VPS sklaidai. Rengiant kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją, jos projektas bus patalpintas VVG interneto tinklalapyje adresu www.suduvosvvg.lt, taip pat el. paštu bus siunčiamas visiems VVG nariams bei valdybai, susipažinus su juo, per nustatytą laiką, bus teikiamos pastabos ir pasiūlymai. Vėliau dokumentacija, atsižvelgus į pasiūlymus ir pastabas, bus pristatyta ir tvirtinama VVG valdybos posėdyje. Priimant svarbius sprendimus planuojama organizuoti išplėstinius valdybos posėdžius, taip siekiant užtikrinti skaidrumą bei didesnę įvairių sektorių įsitraukimą į VVG veiklą. Rengiant kvietimų teikti vietos projektus dokumentaciją: Kvietimai teikti vietos projektų paraiškas bus talpinami VVG ir NMA interneto svetainėse taip pat išsiunčiami el. paštu VVG nariams. Kadangi Sūduvos VVG apima 2 savivaldybių teritoriją (Kazlų Rūdos kaimiškąją ir Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūniją), todėl bus skelbiamas skelbimas regioniniame laikraštyje, kuris platinamas tiek Kazlų Rūdos, tiek Marijampolės savivaldybėse. Siekiant kokybės įgyvendinant VPS didelis dėmesys bus skiriamas projekto idėjų „išgryninimui“ prieš ir paskelbus kvietimą teikti vietos projektų paraiškas. Bus organizuojami susitikimai su potencialiais pareiškėjais pagal kvietimo specifiką siekiant aptarti projektų idėjas, problemines sritis, galimybes novatoriškai pažvelgti į problemos sprendimą. Šie susitikimai padės geriau susiorientuoti pareiškėjams ko jie gali tikėtis įgyvendindami projektus, o VVG žinos priemonių paklausą, kokių ir kokio lygio projektų galima tikėtis. Informacija apie susitikimus bus skelbiama VVG tinklalapyje. Susisteminta informacija apie gautus projektus bus taip pat skelbiama viešai VVG tinklalapyje, čia taip pat bus talpinami duomenys apie projektų vertinimo eigą. Detali, vietos gyventojus dominanti informacija bus suteikiama ir VVG būstinėje. Atlikus vietos projektų vertinimą jie bus tvirtinami VVG valdyboje sudarytoje iš 5 NVO sektoriaus atstovų, 4 verslo sektoriaus atstovų ir 3 vietos valdžios atstovų. Apie valdybos priimtus sprendimus dėl vietos projektų tvirtinimo bus informuojama NMA, pareiškėjai, patalpinta informacija VVG tinklalapyje. VPS įgyvendinimo rezultatai bus pristatomi VVG organizuojamų renginių metu, pagal veiklos apimtis atnaujinama informacija VVG tinklalapyje. Atsižvelgiant į VPS įgyvendinimo taisyklių reikalavimus rengiamos ir teikiamos VPS įgyvendinimo ataskaitos NMA ir skelbiamos VVG interneto tinklalapyje. Darbų planai susiję su VPS įgyvendinimu rengiami ir koreguojami atsižvelgiant į VPS valdymo ir kontrolės darbo grupės ir VVG valdybos pastabas/rekomendacijas. VVG teritorijos gyventojų aktyvinimas efektyviausias per tiesioginį bendravimą, todėl daug dėmesio bus skiriama susitikimu su įvairiomis socialinėmis grupėmis (jaunimas, vyresnio amžiaus, neįgaliųjų ir kt) organizavimu. Taip pat dalyvavimu bendruomeninių, jaunimo ir skėtinių organizacijų renginiuose. Susitikimų metu bus tikslinamasi, kokie atsiliepimai apie kvietimus teikti vietos projektų paraiškas, kam yra didesnis poreikis.</p>

	VVG paskirtas viešųjų ryšių specialistas atliks įvairių organizacijų aktyvinimą ir jų įsitraukimą į VPS įgyvendinimą.
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Rengiant 2014-2020 VPS partnerystės principas buvo išlaikomas formuojant VVG valdybą, kuri sudaryta iš 5 NVO sektoriaus atstovų, 4 verslo sektoriaus atstovų ir 3 vietos valdžios atstovų, atsižvelgiant į VVG valdybos sudėčiai keliamus reikalavimus. Tokio pobūdžio valdybos sudėtis priimant sprendimus leidžia išlaikyti balansą tarp sektorių. Siekiant išsiaiškinti kiekvieno sektoriaus poziciją, lūkesčius ir ateities planus dėl VPS rengimo buvo organizuojami susitikimai su viešojo, privačiojo ir NVO sektorių atstovais. Susitikimų metu buvo išdėstyti ateinančio finansavimo laikotarpio naujovės ir laukiantys iššūkiai bei akcentuota kad VPS įgyvendinime bus labai svarbus realus tarpsektorinis bendravimas ir bendradarbiavimas. Taip pat VPS rengimo metu buvo organizuojami išplėstiniai valdybos posėdžiai, kuriuose dalyvavo ne tik valdybos nariai, bet ir įvairių NVO, verslo sektoriaus atstovai. Posėdžių metu pristatyti VPS rengimo rezultatai išklaustytos pastabos ir pasiūlymai.</p>
8.3.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Siekiant VPS įgyvendinimo efektyvumo, glaudus bendradarbiavimas tarp skirtingų sektorių atstovų yra būtinas. VVG šio principo taikymą išlaiko formuojant valdybą, kadangi ji susideda iš NVO, verslo ir valdžios sektorių atstovų. Kiekvienas svarbus VVG sprendimas įgyvendinant VPS bus priimtas bendradarbiaujant visiems trimis sektoriams.</p> <p>Įgyvendinant VPS I „Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas“ ir II „Kaimo verslų įvairinimas“ prioritetus skatinamos tarpsektorinis bendradarbiavimas, kadangi NVO, valdžios ir verslo sektoriams kartu sprendžiant vietovės socialines problemas, užimtumą bus pasiekti geresni rezultatai nei veikiant pavieniui.</p> <p>IV prioritetą „Vietos žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus vykdant bendruomeninę veiklą“ bus prisidedama prie teritorijos didesnės pridėtinės vertės kūrimo žmogiškųjų išteklių požiūriu. Organizuojant specifinių mokymų kursus susijusių su socialinio verslo vykdymu teritorijoje naujovių diegimu ir bendradarbiavimo galimybėmis bus didinamos vietos gyventojų ir potencialių pareiškėjų žinios ir kompetencijos socialinio verslo srityje, bus mokoma į problemų sprendimą pažvelgti „kitu kampu“ (novatoriškai) bei įvertinami įvairūs bendradarbiavimo modeliai.</p> <p>Pagal V strategijos prioritetą „Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“ skatinamas glaudus bendradarbiavimas tarp vietos organizacijų, nes projektai turės apimti kelių seniūnijų teritoriją.</p> <p>2014-2020 metų laikotarpiu sėkmingas VPS įgyvendinimas ir efektyvus vietos problemų sprendimas priklausys nuo skirtingų sektorių atstovų gebėjimo dirbti kartu, todėl strategijos priemonėse yra kaip tinkamumo ar atrankos kriterijus numatytas įvairių formų bendradarbiavimas.</p>
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Vien LEADER metodo principų laikymasis organizuojant veiklą skatina į viską žvelgti novatoriškai, kitaip nei yra priimta. VVG veikloje dalyvauja NVO ir kitų socialinių partnerių, verslo bei valdžios atstovai, kurie bendradarbiaudami tarpusavyje prisidėjo prie VPS rengimo. Kiekvienas sektorius mato skirtingus tos pačios problemos sprendimo būdus, kas leidžia iš idėjų gausos pasirinkti pačią priimtinausią. Vykusių susitikimų su minėtų sektorių atstovais metu bei atsižvelgiant į tyrimų metu surinktus duomenis buvo suformuluotas vienas iš naujų socialinių sprendinių – socialinių ir bendruomeninių verslų kūrimas siekiant geriau tenkinti vietos gyventojų poreikius. Susitikimai buvo</p>

	<p>organizuojami įvairiomis novatoriškais formomis (jaunimui- rengėme įvairių sporto šakų varžybas po kurių arba prieš kurias buvo pildomos anketos, rengiami pokalbiai siekiant išsiaiškinti jaunimo socialinės grupės poreikius), bendruomenių savanoriai lankė vienišus asmenis bei neįgaliuosius namuose, kad būtų išsiaiškinti kuo įvairesnių socialinių grupių poreikiai. Susitikimų su bendruomenių ir verslo atstovais metu buvo išsakyti siūlymai kurti alternatyvias pardavimo sistemas, išnaudoti informacines technologijas pristatant kraštą, jo gyventojus, verslus bei naujus produktus.</p>
8.4.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS: Formuluojuant VPS prioritetus ir priemones neišvengiamai jų įgyvendinimas siejamas su veiklos inovacijomis, naujomis bendradarbiavimo formomis. VVG teritorijoje viena iš naujovių bus bendradarbiavimo tinklų kūrimas tarp skirtingų sektorių atstovų ir realus jų bendradarbiavimas siekiant projekto tikslų. Įgyvendinant VPS I „Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas“ bus itin svarbus NVO, vietos valdžios ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas. Šių sektorių susivienijimas socialinės problemos sprendime viena iš inovacijomis grįstų veiklos formų. VPS numatyto II prioriteto „Kaimo verslų įvairinimas“ pagrindas taip pat bendradarbiavimo ryšių užmezgimas tarp NVO ir verslo sektoriaus, o tokio pobūdžio partnerystė kol kas naujovė abiejų sektorių atstovams. VPS III prioriteto „Kaimo infrastruktūros gerinimas“ priemonės susiję su nedidelės infrastruktūros objektų tvarkyba, kurie turėtų tiesioginę ar netiesioginę naudą turizmo plėtrai VVG teritorijoje. Sutvarkius priėjimus ar aplinką prie lankytinų objektų bus sudarytos sąlygos teikti turizmo paslaugas, o šiuo metu tokio pobūdžio paslaugų teikimas VVG teritorijoje yra naujovė. VPS IV prioritetas „Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą“ taip pat susijęs su inovacijomis, kadangi skatinami įgyvendinti projektai susiję su socialiniu verslu, kas yra naujovė VVG teritorijoje, bei naujovių paieška, konkrečių pavyzdžių pritaikomumu.</p>
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant VPS didelis dėmesys buvo skiriamas vietos socialinių, ekonominių, aplinkos rodiklių analizei. VPS situacijos analizei buvo naudojami naujausi statistiniai duomenys prieinami viešai Lietuvos statistikos departamento, Marijampolės apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos, VĮ žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro, Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos, Marijampolės teritorinės darbo biržos, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos ir kitų valstybės institucijų interneto svetainėse. Dėl duomenų, kurie buvo būtini pateikti atliekant situacijos analizę, tačiau viešai neprieinami, atitinkamoms institucijoms buvo siunčiami paklausimai siekiant išsiaiškinti realią situaciją teritorijoje. Remiantis tyrimo rezultatais didžiausias dėmesys skiriamas socialiniam ir ekonominiam sektoriams, kurių problemų sprendimas tiesiogiai ar netiesiogiai derinamas su aplinkosaugos sektoriumi. Siekiant tarpusavyje derinti socialinį ekonominį ir aplinkosaugos sektorius formuluojami VPS prioritetai. VPS I „Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas“ ir II „Kaimo verslų įvairinimas“ prioritetai susiję su socialinių paslaugų kūrimu ir plėtra bei darbo vietų steigimu, taigi sprendžia socialines ir ekonomines problemas bei yra dalinai susiję su aplinkosaugos sektoriumi, kadangi skatinamos veiklos tausojančios aplinką. III prioritetas „Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas“ orientuotas į nedidelės apimties infrastruktūros pagerinimą bei kultūros ir gamtos, kraštovaizdžiogražinimą, šiuo atveju derinamas tarpusavyje ekonominis ir aplinkosaugos aspektai. IV prioritetas „Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą“ su vietos gyventojų žinių didinimu, novatoriškų spendimų paieška</p>

	<p>kaip organizuoti socialines veiklas atsižvelgiant ne tik ekonominį bet ir aplinkosauginį aspektus. V prioritetas „Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“ užtikrins sociokultūrinių problemų sprendimą panaudojant turimus gamtinius išteklius ir ekonominius resursus. Formuluojuojant VPS prioritetus VVG laikėsi integruoto požiūrio, kadangi skatinamos veiklos, kurios apima keletą sektorių sprendžiant aktualias problemas, taip į problemų sprendimą įtraukiant kuo daugiau dalyvių.</p>
8.5.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS: VPS įgyvendinimas paremtas skirtingų sektorių atstovų bendradarbiavimo ryšių užmezgimu ir plėtojimu siekiant spręsti vietovei aktualias problemas susijusias su socialiniu, ekonominiu ir aplinkosaugos sektoriais. Projektai susiję su socialinių paslaugų plėtra ar NVO socialinio verslo kūrimu ir plėtra mažins socialinę atskirtį VVG teritorijoje, kadangi bus didinamas socialinių paslaugų prieinamumas atokiau gyvenantiems, vienišiams, negalią turintiems asmenims ir kt. bei bus sprendžiama nedarbo vietovėje problema. Tokio pobūdžio projektai apims tiek ekonominę tiek socialinę sritis. Kuriant ir plėtojant verslus pagal VPS I ir II prioritetus pareiškėjai bus skatinami žvelgti į problemų sprendimą ne tik siekiant ekonominės naudos, bet ir koncentruotis į kuriamą socialinę naudą vietos gyventojams. Kadangi ne mažiau svarbūs veiksmai susiję su aplinkosauga, draugiškomis aplinkai veiklomis pareiškėjai bus raginami projektuose nusimatyti veiklas, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai apimtų ir aplinkosauginį sektorių, didintų vietos gyventojų sąmoningumą tausoti aplinkos išteklius. Tvarkant nedidelės apimties infrastruktūros objektus bus itin svarbūs aplinkosaugos reikalavimai. Pareiškėjai bus skatinami koncentruotis ne tik ties galima projekto ekonomine nauda, bet užtikrinti, kad atliekami veiksmai neturės neigiamos įtakos tvarkomiems objektams. Siekiant skatinti kryptingą kaimo kokybinių ir kiekybinių ekonominių ir socialinių pokyčių procesą itin svarbūs bus projektai teikiami pagal VPS IV prioritetą „Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą. Vietos gyventojų gebėjimai, žinios ir supratimas didžia dalimi lems kaip integruotai bus derinami socialinis, ekonominis ir aplinkos sektoriai sprendžiant aktualias problemas. Integruoto požiūrio principo laikymasis taip pat priklausys nuo gebėjimų užmegzti ir plėtoti partnerystės ryšius tarp skirtingų sektorių atstovų ir jų bendro veikimo. Skirtingų sektorių atstovų vykdoma bendra veikla neleis koncentruotis tik ties vieno sektoriaus tikslais, veikiant partnerystės principu kiekvienas dalyvis savo tikslus privalės derinti siekiant bendros naudos. Didžioji dalis VPS priemonių yra orientuota į socialinių ekonominių problemų sprendimą, siekiant kad vietos gyventojai jausdami socialinį ekonominį saugumą didesnę dėmesį skirtų aplinkosaugai. VPS įgyvendinimo metu VVG aktyviai konsultuos ir ragins pareiškėjus nusimatyti projektuose veiklas apimančias keletą sektorių, žvelgti į problemų sprendimą novatoriškai.</p>
8.6.	<p>Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:</p>
8.6.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS: Sūduvos VVG dalyvavo steigiant 2007 metais Lietuvos VVG tinklą. Organizaciją atstovaujanti pirmininkė buvo viena iš steigėjų ir nuo 2007 metų gruodžio 28 d. įkurto VVG tinklo yra valdybos narė, o nuo 2015 metų gegužės mėnesio – VVG tinklo pirmininkė. Nuo 2008 m. rugpjūčio 19 dienos Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-452 buvo sudaryta 2007–2013 metų programos krypties „LEADER metodo įgyvendinimas“ įgyvendinimo koordinavimo grupė, kurioje aktyviai iki šiol dalyvauja Sūduvos VVG pirmininkė. Ši darbo grupė nuolat nagrinėjo Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m.</p>

	<p>programos priemonių, įgyvendinamų <i>LEADER</i> metodu, administravimo klausimus ir teisės aktų projektus, kurie buvo svarbūs rengiant naujo finansinio laikotarpio VPS.</p> <p>2014 metų gegužės 7 dieną Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-261 buvo suformuota Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos LEADER priemonės reglamentuojančių teisės aktų projektų, kitų dokumentų rengimo darbo grupė, kurioje VVG tinklo siūlymu Sūduvos VVG pirmininkė yra šios darbo grupės narė. Šioje darbo grupėje VVG tinklą atstovauja 3 VVG tinklo atstovai, kurie surenka bendrą informaciją iš visų Lietuvos VVG ir bendrai pristato darbo grupei apibendrintą nuomonę.</p> <p>Sūduvos VVG aktyviai dalyvavo (o dažnu atveju ir organizavo) rengiant Marijampolės apskrities susitikimus, kuriuose vyko diskusija dėl teisės aktų, susijusių su 2007-2013 metų VPS įgyvendinimu ir naujo finansinio laikotarpio strategijų rengimu. Sūduvos VVG, atstovaujanti Marijampolės apskrities VVG, tinklo valdyboje, susisteminovius pasiūlymus, kuriuos vėliau siuntė VVG tinklui arba Žemės ūkio ministerijai.</p> <p>2012 m. Sūduvos VVG kartu su Marijampolės VVG parengė tarptautinį projektą „Kazlų Rūdos ir Marijampolės VVG kaimo plėtros veikėjų paslaugų tinklas siekiant darnios plėtros Suvalkijos regione“. Projekto įgyvendinimo metu įkurta bendra organizacinė struktūra – asociacija „Sūduvos kraštas“, kurios valdymo organą sudaro abiejų organizacijų atstovai. Šio projekto įgyvendinime Sūduvos VVG buvo koordinatorius, o Marijampolės VVG dalyvavo kaip partneris. Pagrindinė šio projekto idėja buvo sukurti Marijampolės ir Sūduvos VVG kaimo plėtros veikėjų paslaugų tinklą. Manome, kad projekto rezultatais bus galima pasinaudoti ir 2014-2020 metų finansavimo laikotarpiu plėtojant verslus kaimo vietovėse bei plečiant turizmo paslaugų tinklą ir kuriant patrauklų visą Sūduvos kraštą.</p> <p>VVG aktyviai bendradarbiauja su kitų šalių VVG įgyvendinant tarptautinius projektus. 2012 metais pateiktas tarptautinis projektas „Šiaurės Estijos Harju, Lietuvos Sūduvos, Lenkijos KOLD ir Slovakijos Spiš regionų turizmo plėtra panaudojant vietos išteklius“. Projektas įgyvendintas su Šiaurės Estijos Harju, Lenkijos KOLD ir Slovakijos Spiš vietos veiklos grupėmis. Sūduvos VVG šiame projekte dalyvavo partnerio teisėmis, projekto koordinatorius buvo Lenkijos VVG KOLD. Projekto metu visose šalyse buvo parengtos edukacinės trasos, paremtos liaudies pasakų motyvais, kiekvienoje šalyje surengti regionų pristatymai, sukurta interaktyvios svetainė - www.lepstour.eu Ateityje 2014-2020 metų finansavimo laikotarpiu planuojama pasinaudoti šio projekto metu sukurta interaktyvia svetaine plėtojant turizmo paslaugas ir pristatant 2014-2020 metų strategijos įgyvendinimo metu sukurtas naujas paslaugas ir verslus.</p>
8.6.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Sūduvos VVG ir toliau planuoja aktyviai dalyvauti VVG tinklo veikloje, teikti pasiūlymus susijusius su teisės aktų tobulinimu ir taisyklių pakeitimais, kurie darytų teigiamą įtaką strategijos įgyvendinimui. Sūduvos VVG ir toliau planuoja atstovauti Marijampolės apskritį VVG tinklo valdybos veikloje iki kito visuotinio rinkiminio susirinkimo, kuris įvyks 2016 metų pavasarį. Sūduvos VVG ir toliau aktyviai dalyvaus „LEADER metodo įgyvendinimas“ įgyvendinimo koordinavimo grupės veikloje bei teiks pasiūlymus dėl taisyklių tobulinimo siekiant sklandaus VPS įgyvendinimo. Sūduvos VVG pirmininkė ir toliau dalyvaus Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos LEADER priemonės reglamentuojančių teisės aktų projektų, kitų dokumentų rengimo darbo grupės veikloje, kurioje bus svarstomi įvairūs dokumentai, susiję su VPS įgyvendinimu.</p> <p>Sūduvos VVG ir toliau planuoja inicijuoti bendradarbiavimą su kaimynine Marijampolės VVG, tęsiant naujai įkurtos organizacijos „Sūduvos kraštas“ veiklą. Planuojama ieškoti kitų finansavimo šaltinių kuriant viso Sūduvos krašto paslaugų tinklą, orientuotą į kaimo ekonomikos rodiklių gerinimą siekiant subalansuotos kaimo plėtros.</p> <p>Sūduvos VVG 2015 metų kovo 9-11 dienomis įvykusiame susitikime Lenkijoje drauge su</p>

	<p>partneriais iš Slovakijos ir Lenkijos aptarė tolimesnio bendradarbiavimo galimybes ir nusprendė, kad tęs pradėtą projektą, skirtą edukacinių trasų įrengimui pagal liaudies pasakų motyvus. Numato 216 metais startavus teritorinio bendradarbiavimo projektą atrankai teikti projektą. Tęstiniame projekte pareiškė norą įsijungti nauji partneriai iš Vokietijos ir Gruzijos. Numatomo projekto tikslas- skaitmenizuoti visus esamus turizmo objektus ir pritaikyti turistų lankymui.</p> <p>Sūduvos VVG, Lenkijos VVG KOLD ir Vokietijos Fläming vietos veiklos grupės teikė projektą „50+“ ERASMUS + programai, kuriam skirtas finansavimas. 2015 metų lapkričio mėnesį vyks pirmasis darbo grupės susitikimas, kuriame bus patvirtintas projekto veiklų grafikas ir aptartos visos projekto įgyvendinimo detalės.</p> <p>Kazlų Rūdos miesto VVG parengus strategiją planuojama užmegzti bendradarbiavimo ryšius dėl galimos bendros projektinės veiklos.</p>
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Vienas didžiausių uždavinių rengiant VPS buvo ieškoti realių būdų kaip galima būtų mažinti vietos iniciatyvų finansavimo paklausos ir pasiūlos neatitiktį. Šiuo atveju svarbūs buvo susitikimai įvairių sektorių atstovais planuojančiais dalyvauti VPS įgyvendinime. Susitikimuose buvo diskutuojama ne tik apie finansavimo galimybes bet ir pareiškėjų išsipareigojimus įgyvendinant projektus.</p> <p><i>Projektų iniciatorių skatinimas:</i></p> <p>Šiame finansavimo laikotarpyje itin skatinamos privačios iniciatyvos, o ypačingai įvairios bendradarbiavimo formos su NVO sektoriumi. Siekiant efektyvaus VPS įgyvendinimo svarbu ne tik užtikrinti vieno kurio sektoriaus (socialinio, ekonominio ar aplinkosaugos) plėtrą, bet atrasti tinkamus jų tarpusavio derinimo metodus. Privataus sektoriaus atstovai dalyvaudami diskusijose su vietos bendruomenėmis pamatė, kad projektai turės būti svarbūs ne tik ekonomine prasme, bet ir socialine t.y. orientuoti ne tik į darbo vietos sukūrimą, bet ir socialinės problemos (pvz.: socialinės atskirties mažinimą) sprendimą. Vietos bendruomeninės organizacijos taip pat suprato, jog organizuoti socialinį verslą be bendradarbiavimo su privačiu sektoriumi bus labai sudėtinga, dėl specifinių žinių stokos bei projekto koofinansavimo galimybių. Diskusijų metu vietos valdžios, privataus ir NVO sektoriaus atstovai sutarė, jog bendradarbiaujant tarpusavyje, bus galima užtikrinti realų vietos socialinių problemų sprendimą ir projektų iniciatorių motyvacijos stiprinimą. Susitikimuose su skirtingų sektorių atstovais buvo aptariamos konkrečios projektų idėjos modeliuojamas jų įgyvendinimas. Potencialūs pareiškėjai įvertino turimus resursus (tiek žmogiškuosius tiek fizinius išteklius), kuriuos būtų galima panaudoti įgyvendinant projektus. Taip pat svarstytos galimybės įgyvendinant partneryste paremtus projektus NVO sektoriui prisidėti savanorišku darbu, žmogiškaisiais ištekliais, o privačiam ir valdžios sektoriams finansiniais ištekliais bei žiniomis. Atsižvelgiant į atliktos analizės rezultatus bei susitikimus su skirtingų sektorių atstovais VPS numatyti atitinkami prioritetai orientuoti į socialinių-ekonominių partnerystės ryšių užmezgimą ir stiprinimą įgyvendinant projektus, tuo siekiama tolygiau paskirstyti atsakomybę, geriau užtikrinti projektų koofinansavimą.</p> <p><i>Projekto lyderių ir naudos gavėjų bendradarbiavimas:</i></p> <p>VPS rengimo etape su projektų lyderiais buvo diskutuojama socialinių ekonominių ir aplinkosaugos sektorių problemų sprendimai bei visų projekto dalyvių, įskaitant naudos gavėjų, įsitraukimas į veiklas. Kadangi VPS daugiausiai orientuota į socialinių-ekonominių problemų sprendimą, didžiausias dėmesys buvo skiriamas organizacijoms, kurios turisocialinių paslaugų teikimo kaimo gyventojams patirties, yra išsiaiškinę jų poreikius papildomoms paslaugoms. Susitikimų metu buvo aptariamos vietos gyventojų įsitraukimo į projektus formos, nes nuo jų dalyvavimo aktyvumo priklausys teikiamų</p>

	<p>paslaugų kokybę, paklausa ir atitikimas vietos gyventojų poreikius. Su potencialiais pareiškėjais buvo aptarta, jog daugeliu atvejų projekto idėjos sėkmė priklauso nuo jos atitikimo vietos gyventojų poreikiams. Todėl projektuojant ateities veiklas būtina užtikrinti bendradarbiavimą ne tik tarp skirtingų sektorių atstovų bet ir projekto naudos gavėjų. Didžioji dalis VVG vienijamų bendruomeninių organizacijų vykdė projektinę veiklą 2007-2013 metų finansiniu laikotarpiu, todėl turi sukaupę nemažai projektinės patirties bei organizacijose yra išryškėję aiškūs lyderiai, kurie atstovauja vietos gyventojų interesus vykdydami atitinkamą veiklą.</p> <p><i>Bendradarbiavimo ryšių skatinimas tarp skirtingų kaimo plėtros veikėjų:</i></p> <p>VPS rengimo metu susitikimuose buvo akcentuojama, jog efektyvus vietos problemų sprendimas, racionaliai panaudojant vietos išteklius, galimas tik tarpusavyje bendradarbiaujant skirtingų sektorių atstovams. Susitikimų dalyviai pripažino, kad NVO sektorius geriausiai žino vietos gyventojų problemas ir galimus jų sprendimo būdus, privatus sektorius efektyviausiai geba paskirstyti finansinius išteklius, o vietos valdžios sektorius – sukurti tinkamas sąlygas veiklai plėtoti. Susitikimų metu skirtingų sektorių atstovai pripažino, jog susivienijus ir veiklas vykdant kartu galima bus pasiekti geresnių projekto rezultatų, kurie geriau tenkins vietos gyventojų poreikius.</p> <p>Rengiant VPS VVG daug dėmesio skiria NVO ir kitų organizacijų informavimui apie papildomus finansavimo šaltinius. Susitikimuose buvo akcentuojama, kad VPS įgyvendinimui numatytos lėšos nėra didelės ir pasinaudojant jomis galima išspręsti tik dalį vietos problemų, todėl NVO ir kitos organizacijos pagal galimybes raginamos dalyvauti ir kitose programose, kurios papildytų veiklas planuojamas įgyvendinti pagal VPS.</p> <p>Strategijos įgyvendinimui numatyti prioritetai ir priemonės orientuoti į vietos gyventojų gerovės didinimą, aktualių vietos poreikių tenkinimą. Socialinių paslaugų kūrimas ir plėtra kaime sukurs palankias sąlygas bendruomeninėms organizacijos generuoti pajamas, vykdyti alternatyvias ūkines veiklas. Darbo vietų kūrimas vietovėje didins vietos gyventojų perkamąją galią, kas prisidės prie vietos paslaugų ir produktų paklausos didinimo, skatins į vietos poreikius orientuoto verslo plėtrą.</p>
8.7.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Įgyvendinant VPS didelis dėmesys bus skiriamas NVO sektoriaus savarankiškumo didinimui, alternatyvių verslų atsiradimui, naujų bendradarbiavimo formų skatinimui siekiant didinti užimtumą kaimo vietovėse, todėl itin svarbu ieškoti alternatyvių finansavimo šaltinių veiklos išlaidoms padengti, o ne tik koncentruotis į projektines lėšas. NVO sektoriaus finansinis savarankiškumas bus didinamas įgyvendinant VPS I prioritetą t.y. atsižvelgiant į vietos poreikius plėtojant socialinių paslaugų teikimą bei galimybių užsiimti alternatyviomis veiklomis paiešką.</p> <p>Privatus sektorius pagal VPS II prioritetą bus orientuotas į darbo vietų kūrimą kaimo vietovėse bei dalinį projektų koofinansavimą nuosavomis lėšomis.</p> <p>Kiti VPS prioritetai yra susiję su palankių sąlygų kūrimu užsiimti alternatyviu verslu pvz.: pagerinus lankomų objektų infrastruktūrą NVO sektorius galės pasiūlyti lankytojams dalyvauti edukacinėse programose ar kitose veiklose.</p> <p>Derinant VPS su vietos valdžios atstovais buvo informuojama, kad NVO pagal galimybes prisidės savanorišku darbu, tačiau tam tikrais atvejais bus reikalingas piniginis įnašas. Vietos valdžia projektų koofinansavimui yra numaciusi biudžete lėšų bendruomenių rėmimui.</p> <p>VVG skatins pareiškėjus kooperuotis ir derinti turimus išteklius įgyvendinant vietos projektus ir sprendžiant aktualias problemas. Susivieniję organizacijos galės disponuoti didesniais žmogiškaisiais, finansiniais ir kt. ištekliais, kas tiesiogiai prisidės prie projekto įgyvendinimo sėkmės.</p> <p>VVG VPS įgyvendinimo laikotarpiu aktyviai rinks informaciją apie tarpsektorinio</p>

	<p>bendradarbiavimo galimybes, vietos išteklių panaudojimo idėjas ir galimybes bei dalinsis šia informacija su potencialiais pareiškėjais siekiant stiprinti jų pasitikėjimą ir papildomą apsvaistymą dėl keliamų idėjų įgyvendinimo realumo.</p>
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p><i>Jaunų žmonių įtraukimas siekiant atlikti VVG teritorijos situacijos analizę, jaunų žmonių poreikius:</i></p> <p>VPS rengimo metu jauni asmenys kaip ir kiti NVO, verslo ar valdžios sektoriaus atstovai buvo kviečiami dalyvauti VVG organizuojamuose susitikimuose, kurių metu buvo analizuojama VVG teritorijos situacija, turimi ištekliai jų panaudojimo galimybės vietos plėtrai.</p> <p>Atskirai su jaunimu iki 40 metų amžiaus apie jų poreikius, planuojamas ateities veiklas ar galimas projektų idėjas buvo diskutuojama po VVG organizuotų konferencijų ciklo „Jaunimo iniciatyvos įgyvendinant 2007-2013 metų Sūduvos VVG strategiją“. Šių susitikimų metu jaunimui buvo pristatyti jau nuveikti darbai, kuriais pasinaudojant galima plėtoti ateities veiklas. Su jaunimu aptartos naujos VPS rengimo gairės, jaunimo problemas, jų poreikiai.</p> <p>Siekiant išsiaiškinti situacijos vertinimą bei ateities lūkesčius iš jaunimo pozicijos pagal amžiaus intervalus parengta anketa jaunimui nuo 14 iki 29 metų amžiaus. Anketa buvo platinama patalpinus ją interneto svetainėje www.manoapklausa.lt. Parengta gyventojų anketa buvo orientuota į 30 metų ir vyresnius vietos gyventojus. Anketinėje apklausoje 30-40 metų amžiaus gyventojų dalyvavo 17,5 proc., tad išsiaiškinta ir jaunimo pagal šį amžiaus intervalą vietovės situacijos vertinimas, poreikiai, ateities lūkesčiai.</p> <p>Sūduvos VVG vienija Bagotosios jaunimo organizaciją „Bigeris“, Antanavo jaunimo klubą „Draugai“, bei jaunimą vienijančią skėtinę organizaciją Kazlų Rūdos savivaldybės jaunimo organizacijų sąjungą "Apskritas stalas“. Minėtos organizacijos kartu su vietos bendruomenėmis buvo kviečiamos į susitikimus siekiant išsiaiškinti jų prioritetus, kylančias problemas.</p> <p><i>Jaunų žmonių poreikių įtraukimas į VPS prioritetus:</i></p> <p>Jaunimo problemų sprendimo galimybės įtrauktos į visus VPS suformuluotus prioritetus, priemones ir veiklos sritis. VVG rengdama VPS jaunimo poreikių tenkinimą ir jų problemų sprendimą siejo su įvairių formų bendradarbiavimo tinklų kūrimu ir socialinės atskirties mažinimu. Atsižvelgiant į tai, jog racionalus VPS lėšų panaudojimas yra esminė sąlyga siekiant efektyviai įgyvendinti VPS, koncentruotis į vienos tikslinės grupės problemų sprendimą nėra tikslinga. Projektai turės būti rengiami taip, jog tenkintų įvairių socialinių grupių poreikius.</p> <p>VVG skatins projektus, kurių pareiškėjai atsižvelgs į daugumos bendruomenės narių poreikius bei tiesiogiai ar netiesiogiai teiks naudą jaunimo atstovams.</p> <p>Pagal suformuluotus VPS prioritetus jauniems asmenims teikti paraiškas projektams įgyvendinti nėra apribojimų, jie taip pat gali dalyvauti partnerio teisėmis ar į veiklas įsitraukti savanorystės principu.</p>
8.8.2.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p><i>Jaunų žmonių įtraukimas organizuojant VVG valdybos darbą:</i></p> <p>Naujam VPS įgyvendinimo laikotarpiui suformuota nauja valdyba, kurios 58 proc. sudaro jauni žmonės t.y. asmenys iki 40 metų amžiaus (6 asmenys patenka į 30-40 metų amžiaus intervalą, 1 asmuo patenka į 14-29 metų amžiaus intervalą). VPS įgyvendinimo laikotarpiu renkant naujus valdybos narius planuojama užtikrinti, kad ne mažiau kaip 35 proc. valdybos narių sudarytų jauni asmenys: 1 asmuo iki 29 metų amžiaus ir 4 asmenys iki 40 metų amžiaus.</p>

	<p><i>Jaunų žmonių įtraukimas į kvietimus teikti projektų paraiškas ir juos atrenkant:</i> Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas bus atskirai pristatomos projektų idėjos skirtos jaunimui, pristatomos įvairios bendradarbiavimo formų galimybės tarp jaunimo, NVO ir privataus sektoriaus. Pareiškėjai siekiantys maksimalių projekto vertinimų balų bus skatinami atsižvelgti į įvairių socialinių grupių poreikius, ypač jaunimo įtraukimą. Įgyvendinant VPS bus atrenkami ir finansuojami tie projektai, kurie kur maksimalią pridėtinę vertę turės didžiausią naudą skirtingų sektorių atstovams (pvz.: projektai apimantys, jaunų šeimų, pagyvenusių asmenų socialinių problemų sprendimą).</p> <p><i>Jaunų žmonių įtraukimas pristatant VPS rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną:</i> Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ypatingas dėmesys bus skiriamas projektams susijusiems su jaunimo problemų sprendimu, jie bus viešinami kaip gerosios patirties pavyzdžiai. Vykdam VPS stebėseną vienas iš kontroliuojančių yra VVG valdyba, kurios didžiąją dalį sudaro jaunimo iki 40 metų amžiaus atstovai. Ateityje keičiantis VVG valdybai jauni žmonės vis tiek turės sudaryti ne mažiau kaip 35 proc. iš kurių vienas bus iki 29 metų amžiaus. Taip pat už VPS įgyvendinimo stebėseną ir kontrolę atsakingoje darbo grupėje turės dalyvauti vienas asmuo iki 40 metų amžiaus.</p> <p><i>Jaunimo įtraukimas vykdant VVG teritorijos aktyvumo skatinimo veiklas:</i> VVG daug dėmesio planuoja skirti jaunimo aktyvinimui įgyvendinant VPS visų pirma stiprindama ryšius, teikdama informaciją ir konsultaciją vietos jaunimo organizacijoms. VVG konsultuodama kitus pareiškėjus akcentuos jaunimo įtraukimo svarbą įgyvendinant projektus.</p>
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS: Prieš pradėdant rengti VPS VVG baigė įgyvendinti tarptautinį projektą, kurio metu buvo sukurta duomenų bazė apie teritorijoje veikiančius kaimo plėtros veikėjus, lankytinus objektus bei turimus kultūros išteklius (informacija patalpinta interneto puslapyje adresu: www.lepstour.eu). Rengiant VPS buvo pasinaudota, kai kuria projekto metu surinkta informacija. Siekiant plačiau išsiaiškinti, kokie kultūros ištekliai yra teritorijoje buvo pasinaudota Kultūros vertybių registro viešai prieinama informacija apie kultūros vertybes, paveldo objektus, taip pat Kazlų Rūdos savivaldybės Kultūros centro, Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūnijos duomenimis ir kt. Atlikta kultūros išteklių analizė leido įvardinti kultūros išteklių plėtros poreikius ir juos įtraukti formuluojant VPS priemones, veiklos sritis.</p> <p>VVG teritorijoje veikiančios NVO išsiskiria dideliu dėmesiu vietos papročiams, tradicinių renginių organizavimu, jų puoselėjimu ir perdavimu jaunajai kartai. VPS yra numatytas atskiras V prioritetas „Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas“, skirtas veikloms susijusioms su tradicijų puoselėjimu parentu partneryste ir bendradarbiavimu, bei krašto savitumo, unikalių bruožų išsaugojimu organizuojant tradicinius renginius ar edukacines programas. Šis prioritetas yra tiesiogiai susijęs su kultūrinių veiklų skatinimu, kultūrinės tapatybės išsaugojimu, kūrybiškumo ugdymu.</p> <p>Didžioji dalis VPS lėšų yra skiriama I ir II prioritetų įgyvendinimui susijusiems su socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimu bei užimtumo didinimu. Nors prioritetai nėra tiesiogiai susiję su kultūrinės tapatybės stiprinimu, tačiau sėkmingas jų įgyvendinimas neišvengiamai priklausys nuo vietos gyventojų pilietiškumo, bendruomeniškumo, jų kūrybingumo ribų. Socialinių ekonominių problemų sprendimas vietovėje turės teigiamos įtakos vietos gyventojų kultūrinės tapatybės stiprinimui. Matydami teigiamus pokyčius vietos gyventojai lengviau įsitrauks į kultūrinės veiklas, bus ne tik stebėtojai bet aktyvūs dalyviai. Numatytos VPS priemonės skatina vietos gyventojų aktyvų dalyvavimą sprendžiant vietos problemas, o tai prisideda prie jų tapatumo, bendruomeniškumo stiprinimo.</p>

8.9.2.	<p>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Įgyvendinant VPS vietos gyventojų ir bendruomenių kultūrinę tapatybę, didinti kūrybingumą bei ugdyti bendruomeniškumą ir pilietiškumą bus stiprinama trimis būdais:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dalyvaujant bendruomenių susirinkimuose ir renginiuose bus pristatoma, kokios VPS priemonės ir veiklos sritys yra tiesiogiai susijusios su kultūrinės tapatybės stiprinimu, kūrybingumo ir bendruomeniškumo ugdymu, pilietiškumo stiprinimu. Taip pat bus aptariama kaip įgyvendinant projektus netiesiogiai susijusius su kultūros išteklių puoselėjimu, numatyti veiklas turinčias teigiamą poveikį minėtiems ištekliams. 2. VVG renginių metu bus dalinamasi informacija ir gerosios patirties pavyzdžiais apie parengtus ar įgyvendintus projektus susijusius su kultūrinės tapatybės stiprinimu, kūrybingumo ir bendruomeniškumo ugdymu, pilietiškumo stiprinimu. Visa aktuali informacija bus talpinama VVG interneto tinklalapyje. 3. VPS įgyvendinimo metu pareiškėjams bus teikiamos individualios konsultacijos projektų rengimo ir įgyvendinimo klausimais. Konsultacijų metu kartu su pareiškėju bus aptariamoms galimybės įtraukti veiklas susijusias su kultūros išteklių plėtra.
8.10.	<p>Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):</p>
8.10.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Atliekant VVG teritorijos situacijos analizę didelis dėmesys buvo skiriamas aplinkos ištekliams. Siekiant tinkamai nustatyti esamą situaciją buvo naudojami viešai prieinama statistine informacija Žemės informacinės sistemos, Saugomų teritorijų valstybės kadastro interneto svetainėse, Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos, Marijampolės savivaldybės Sasnavos seniūnijos, VšĮ Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos pateikiama informacija. Siekiant nustatyti kaip aplinkos išteklius vertina vietos gyventojai parengti atitinkami klausimai anketinėje apklausoje.</p> <p>VPS 2.6 poskyryje „VVG teritorijos gamtos išteklių analizė“ pateikiama detali informacija apie žemės fondopasiskirstymą pagal žemės naudmenų plotą, teritorijas tinkamas rekreacijai, saugomas teritorijas, vandens telkinius, energijos gamybai naudotinus atsinaujinančius išteklius ir jos gamybą.</p> <p>Siekiant užtikrinti įvairiapusį ir darnų vystymąsi vietovėje suformuluotos 5 prioritetinės VPS įgyvendinimo kryptys su atitinkamomis priemonėmis ir veiklos sritimis.</p> <p>a) turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi:</p> <p>I prioritetasis: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdant NVO ir bendruomeninį verslą Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>II prioritetasis: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra <i>Veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti</i> <i>Veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti</i> Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra Aukščiau išvardinti prioritetai yra orientuoti į tvartų vietos išteklių panaudojimą kuriant ar išlaikant darbo vietas. Įgyvendinant šiuos prioritetus bus tiesiogiai prisidedama į socialinių ekonominių netolygumų vietovėje šalinimą bei tuo pačiu darnaus vystymosi užtikrinimą.</p> <p>III prioritetasis: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse <i>Veiklos sritis: Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą</i> <i>Veiklos sritis: Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį</i> III prioriteto veiklos nukreiptos į mažos apimties infrastruktūros objektų, gamtos paveldo ir kraštovaizdžio sutvarkymą, kas užtikrins jų geresnį prieinamumą ateities kartoms bei netiesiogiai prisidės prie krašto socialinės ekonominės plėtros.</p>

	<p>b) bus neutralios:</p> <p>IV prioritetas: Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas <i>Veiklos sritis: Mokymų organizavimas socialinio verslo srityje</i> <i>Veiklos sritis: Inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymų organizavimas</i></p> <p>V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas <i>Veiklos sritis: Kultūros tradicijų puoselėjimas vykdant partnerystę ir bendradarbiavimu paremtą veiklą</i> <i>Veiklos sritis: Krašto savitumo išsaugojimas organizuojant tradicinius renginius, edukacines programas</i></p> <p>IV ir V prioritetai yra daugiau neutralūs darnaus vystymosi požiūriu arba yra netiesiogiai teigiamai susiję su juo. Vietos gyventojų švietimas netiesiogiai teigiamai įtakos darnų vystymąsi, kadangi susijęs su įgūdžių stiprinimu inovacijų valdymo (ekologiška produkcija) bei socialinio verslo organizavimo srityse (tvariu vietos išteklių panaudojimu susijusi veikla). Tradicijų puoselėjimo veiklos užtikrins krašto savitumo, identiteto perdavimą ateities kartoms, kas taip pat turės netiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi.</p>
8.10.2.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Darnaus vystymosi principo taikymą įgyvendinat VPS užtikrinsime šiais veiksmais:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektus metu su potencialiais pareiškėjais bus aptartos galimybės įtraukti į projekto veiklas priemones turinčias tiesioginės ar netiesioginės teigiamos įtakos darnaus vystymosi užtikrinimui. Konsultuojant pareiškėjus projektų rengimo klausimais nuolat bus akcentuojama, jog vykdoma veikla be pagrindinių, ekonominių-socialių problemų sprendimo, turi užtikrinti ir kitų sričių tolydžią plėtrą, tame tarpe ir darnų vystymąsi. Vietos projektų atrankos metu kylant neaiškumų dėl projekte nurodytų veiklų susijusių su darnaus vystymosi užtikrinimo bus prašoma pareiškėjo papildomo pagrindimo, taip pat konsultuojamasi su asmenimis turinčiais gebėjimų darnaus vystymosi ir aplinkos apsaugos srityje, - Vietos projektų įgyvendinimo metu pareiškėjams pagal poreikį bus teikiama metodinė pagalba, viešinama informacija apie jau įgyvendintų konkrečių projektų užtikrinančių darnaus vystymosi principo taikymą geroji patirtis. - VPS rezultatų sklaidos metu bus pristatomi konkrečios veiklos užtikrinančios darnų vystymąsi teritorijoje, taip pat potencialiems pareiškėjams nuolatos bus primanama, kad projektai įgyvendinami pagal VPS turi atitikti horizontaliuosius LEADER principus ir prioritetus.
8.11.	<p>Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas</p>
8.11.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Atliekant VVG teritorijos situacijos analizę buvo atliekama anketinė apklausa. Apdorojus pirminius anketinės apklausos duomenis pastebėta, jog apklausoje dalyvavo mažas respondentų virš 65 metų amžiaus skaičius ir jauni asmenys. Atsižvelgiant į tai sudaryta atskira anketa skirta išsiaiškinti vyresnio amžiaus gyventojų nuomonę apie VVG teritorijos situaciją ir jų poreikius. Taip pat parengta atskira anketa jaunimui, norint sužinoti jų nuomonę apie vietovės situaciją, poreikius ir lūkesčius. Anketa gyventojams bei jaunimui buvo skelbiama viešai VVG tinklalapyje bei patalpinta adresu www.manoapklausa.lt, todėl ją pildyti nepriklausomai nuo lyties, pažiūrų, įsitikinimų ir kt. galėjo visi VVG teritorijos gyventojai. Vyresnius nei 65 m. amžiaus asmenis padėjo apklausti socialinės darbuotojos kartu su senjorais pildydamos anketą. Rengiant VPS buvo organizuojami susitikimai su NVO, verslo ir kitais aktyvistais, apie kiekvieną susitikimą skelbiama viešai internete,</p>

	todėl dalyvauti galėjo kiekvienas suinteresuotas asmuo.
8.11.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS bus stengiamai laikytis lygių galimybių ir nediskriminavimo principo formuojant administraciją t.y. įdarbinant jaunos asmenis. Kadangi planuojamas nedidelis administracijos darbuotojų skaičius skatinsime prie VPS įgyvendinimo prisidėti savanorius nepaisant jų religijos, įsitikinimų, lyties ir kt. Formuojant VVG valdybą planuojama įtraukti 35 proc. jaunų asmenų, taip pat stengiamasi išlaikyti lyčių lygybės santykį 40:60. Organizuojant kvietimus teikti projektų paraiškas, tvirtinant projektus, pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus bei aktyvinant vietos gyventojus jokie apribojimai dėl lyties, amžiaus, religijos, kilmės ir kt. nenumatomi.

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas			
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių			
9.1.1.VPS prioritetas Nr. II „Kaimo verslų įvairinimas“			
9.1.2. VPS priemonė „Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-2)			
9.1.2.1..	VPS priemonės tikslas: Skatinti privačias iniciatyvas įsitraukti į socialinių problemų sprendimą.		
9.1.2.2.	<table border="1"> <tr> <td style="vertical-align: top;">Priemonės apibūdinimas</td> <td> <p>Šia priemone Sūduvos VVG teritorijoje numatoma įgyvendinti novatorišką verslo kryptį, kuomet verslas orientuotas ne tik į pelno siekimą, bet ir siejamas su socialiniais tikslais, socialinio poveikio kūrimu. Ši verslo forma orientuota ne tik į ekonominių bet ir socialinių problemų sprendimą: sveikatos priežiūros, pagalbos pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems, pažeidžiamų grupių socialinės įtraukties, vaikų priežiūros, paslaugų trūkumo kaime ir kt.Socialinio verslo gyvybingumas yra glaudžiai susietas su vietos bendruomenės, viešojo sektoriaus įsitraukimu. Viena iš privataus socialinio verslo vystymo kryptių – įsitraukimas į viešųjų paslaugų teikimą, taip mažinant viešojo sektoriaus krūvį ar užpildant paslaugų nišas, kurios neužimtos bei tenkinant vietos bendruomenės poreikius. Socialinio verslo veiklos sritys gali būti įvairios - socialinės rūpybos, sveikatos priežiūros, švietimo, transporto paslaugų, sveikatos ir kitos Sūduvos VVG teritorijos gyventojams svarbios sritys.</p> <p>Remiamos veiklos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paslaugų ir (arba) produktų, skirtų socialinėms reikmėms (pagalbos pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems, vaikų priežiūros, buitinių, ūkinių paslaugų, ir kt.) kūrimas ir plėtra; • Paslaugų teikimas ir produktų gamyba tokiu būdu, kad būtų siekiamas socialinio pobūdžio tikslas (socialinė ir profesinė integracija, suteikiant galimybę dirbti asmenims, kurie atsidūrė nepalankioje socialinėje padėtyje dėl atskirtį ir atstūmimą lemiančios menkos kvalifikacijos ar </td> </tr> </table>	Priemonės apibūdinimas	<p>Šia priemone Sūduvos VVG teritorijoje numatoma įgyvendinti novatorišką verslo kryptį, kuomet verslas orientuotas ne tik į pelno siekimą, bet ir siejamas su socialiniais tikslais, socialinio poveikio kūrimu. Ši verslo forma orientuota ne tik į ekonominių bet ir socialinių problemų sprendimą: sveikatos priežiūros, pagalbos pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems, pažeidžiamų grupių socialinės įtraukties, vaikų priežiūros, paslaugų trūkumo kaime ir kt.Socialinio verslo gyvybingumas yra glaudžiai susietas su vietos bendruomenės, viešojo sektoriaus įsitraukimu. Viena iš privataus socialinio verslo vystymo kryptių – įsitraukimas į viešųjų paslaugų teikimą, taip mažinant viešojo sektoriaus krūvį ar užpildant paslaugų nišas, kurios neužimtos bei tenkinant vietos bendruomenės poreikius. Socialinio verslo veiklos sritys gali būti įvairios - socialinės rūpybos, sveikatos priežiūros, švietimo, transporto paslaugų, sveikatos ir kitos Sūduvos VVG teritorijos gyventojams svarbios sritys.</p> <p>Remiamos veiklos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paslaugų ir (arba) produktų, skirtų socialinėms reikmėms (pagalbos pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems, vaikų priežiūros, buitinių, ūkinių paslaugų, ir kt.) kūrimas ir plėtra; • Paslaugų teikimas ir produktų gamyba tokiu būdu, kad būtų siekiamas socialinio pobūdžio tikslas (socialinė ir profesinė integracija, suteikiant galimybę dirbti asmenims, kurie atsidūrė nepalankioje socialinėje padėtyje dėl atskirtį ir atstūmimą lemiančios menkos kvalifikacijos ar
Priemonės apibūdinimas	<p>Šia priemone Sūduvos VVG teritorijoje numatoma įgyvendinti novatorišką verslo kryptį, kuomet verslas orientuotas ne tik į pelno siekimą, bet ir siejamas su socialiniais tikslais, socialinio poveikio kūrimu. Ši verslo forma orientuota ne tik į ekonominių bet ir socialinių problemų sprendimą: sveikatos priežiūros, pagalbos pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems, pažeidžiamų grupių socialinės įtraukties, vaikų priežiūros, paslaugų trūkumo kaime ir kt.Socialinio verslo gyvybingumas yra glaudžiai susietas su vietos bendruomenės, viešojo sektoriaus įsitraukimu. Viena iš privataus socialinio verslo vystymo kryptių – įsitraukimas į viešųjų paslaugų teikimą, taip mažinant viešojo sektoriaus krūvį ar užpildant paslaugų nišas, kurios neužimtos bei tenkinant vietos bendruomenės poreikius. Socialinio verslo veiklos sritys gali būti įvairios - socialinės rūpybos, sveikatos priežiūros, švietimo, transporto paslaugų, sveikatos ir kitos Sūduvos VVG teritorijos gyventojams svarbios sritys.</p> <p>Remiamos veiklos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paslaugų ir (arba) produktų, skirtų socialinėms reikmėms (pagalbos pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems, vaikų priežiūros, buitinių, ūkinių paslaugų, ir kt.) kūrimas ir plėtra; • Paslaugų teikimas ir produktų gamyba tokiu būdu, kad būtų siekiamas socialinio pobūdžio tikslas (socialinė ir profesinė integracija, suteikiant galimybę dirbti asmenims, kurie atsidūrė nepalankioje socialinėje padėtyje dėl atskirtį ir atstūmimą lemiančios menkos kvalifikacijos ar 		

		socialinių arba profesinių įgūdžių stokos ar nepritaikomumo ir t. t.). Atsižvelgiant į planuojamų projektų ir darbo vietų skaičių, pasirinkta didžiausia paramos suma yra pakankama priemonės tikslams pasiekti. Finansinis planas buvo patvirtintas Sūduvos VVG visuotiniame susirinkime prieš tai apsvarstant valdybos posėdyje.. Planuojama įgyvendinti 2 projektus ir sukurti 2,5 etato naujoms darbo vietoms.
9.1.2.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.2.3.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.2.3.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.2.4.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančys/planuojantys vykdyti privatūs juridiniai asmenys.
9.1.2.5.	Priemonės tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijos socialiai pažeidžiami asmenys, kurių statusas apibrėžtas LR Socialinių paslaugų įstatyme ir kiti VVG teritorijos gyventojai.
9.1.2.6.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas atitinka Socialinio verslo koncepciją; 2. Projekto veikla orientuota į darbo vietų kūrimą.
9.1.2.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Didesnis sukurtų darbo vietų skaičius; 2. Sukurtomis paslaugomis/produktais naudosis (turės galimybę naudotis) ne vienos seniūnijos gyventojai.
9.1.2.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	60000 Eur.
9.1.2.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc.
9.1.3	VPS prioritetas Nr. I Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas	
9.1.3.1.	VPS priemonė „Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdančioms NVO ir bendruomeninė verslą“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5)	
9.1.3.2.	VPS priemonės tikslas: Plėsti socialinių ir kitų paslaugų paslaugų tinklą kaimo vietovėse ir skatinti bendradarbiavimu paremtas veiklas sprendžiant vietos socialines problemas	
9.1.3.4.	Priemonės apibūdinimas	Sūduvos VVG teritorijoje didėjantis vyresnio amžiaus asmenų skaičius, gyventojai turintys negalią sąlygoja socialinių paslaugų poreikį (dienos socialinės globos, neįgaliųjų socialinės integracijos paslaugų teikimą ir kt.). Svarbu padėti neįgaliems ir vyresnio amžiaus asmenims, kai jie nebegali pasirūpinti savimi, kuo ilgiau gyventi savo namuose, siekiant išvengti ilgalaikės socialinės globos paslaugų. Penkios VVG

		<p>teritorijoje veikiančios bendruomenės vykdo vaikų dienos centrų veiklą siekiant kompleksiskai spręsti socialiai pažeidžiamų šeimų problemas, didinti vaikų užimtumą kaime.</p> <p>Kazlų Rūdoje jau treči metai taikoma praktika, kai Kazlų Rūdos savivaldybės administracija perka bendrąsias socialines paslaugas iš Kazlų Rūdos bendruomenių asociacijos, kuri 6 bendruomenėse teikia bendrąsias socialines paslaugas vienišiesiems ir pagyvenusiems asmenims. Dar keturiose Sūduvos VVG veikiančiose NVO teikiamos skalbimo, prausimosi, pagalbos namų ruošoje paslaugos bei karšto maisto paslauga vienišiesiems asmenims.</p> <p>Atlikta poreikių analizė parodė, kad siekiant paslaugas labiau priartinti prie atokiausiose Sūduvos VVG vietovėse gyvenančių socialiai pažeidžiamų asmenų, būtina sustiprinti materialinę techninę bazę įsigyjant transporto priemonių, įdiegiant „Pagalbos mygtuko“ paslaugą bei ieškant kitų būdų kaip pagerinti socialinių paslaugų prieinamumą visoje Sūduvos VVG teritorijoje. Kadangi susisiekimas labai prastas su savivaldybės centru, daugelyje kaimų nėra net vaistinės, būtina ne tik teikti konsultavimo, socialinių įgūdžių palaikymo paslaugas, bet ir užtikrinti neįgaliesiems ar senyvo amžiaus žmonėms transporto arba asmeninio asistento paslaugą. Siekiant pagerinti vaikų dienos centrų darbą, teikti naujas socialines paslaugas bei plėsti socialines paslaugas į kitas bendruomenines organizacijas būtina sustiprinti socialinę infrastruktūrą (įrengti sanitarinius mazgus, įsigyti reikiamos įrangos, baldų ir kt.)</p> <p>Didelis dėmesys vykdant NVO ir bendruomeninį verslą skiriamas partnerystei, nes socialinių ir kitų paslaugų organizavimo funkcijų pasidalijimas tarp atskirų paslaugų teikėjų užtikrintų racionalų paslaugų tinklo sukūrimą bei garantuotų gyventojų poreikių tenkinimą. Siekiant teikti kokybiškas paslaugas bei plėsti paslaugų asortimentą būtina stiprinti tarpinstitucinius ryšius.</p> <p>Priemonė taip pat skirta verslo iniciatyvoms susijusioms su atsinaujinančių energijos išteklių, įvairių technologijų, paliekančių mažesnę neigiamą aplinkai pėdsaką veikloje panaudojimu, pvz. elektros energijos gamyba naudojant saulės baterijas, energiją tausojančio LED apšvietimo</p>
--	--	---

		<p>įrengimas, aplinką tausojančios šildymo sistemos įrengimas ir pan. aplinką tausojančių priemonių naudojimas .</p> <p>Remiamos veiklos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įvairių socialinių, sveikatos priežiūros ir kitų paslaugų kūrimas ir plėtra; • investicijos į nekilnojamą turtą (pastatus), trūkstamos infrastruktūros sutvarkymas/įrengimas reikalingos įrangos įsigijimas, materialinės bazės stiprinimas, atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas ir pan. <p>Priemone prisidedama prie šeštojo ES kaimo plėtros prioriteto 6B tikslinės veiklos srities susijusios su socialinės įtrauktiems skatinimu bei prioriteto 5C tikslinės veiklos srities, susijusios su atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimu bioekonomikos tikslais.</p> <p>Numatomi pareiškėjai yra Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios viešieji subjektai (išskyrus biudžetines įstaigas / institucijas).</p> <p>Finansinis planas pagal bendruomeninių organizacijų siūlymą buvo patvirtintas Sūduvos VVG visuotiniame susirinkime prieš tai apsvaustant jį valdybos posėdyje. Prioritetas bus skiriamas projektams, kurie orientuojami į didesnę naudos gavėjų skaičių, projekto teritorinę apimtį, ir kurie nukreipti į konkrečių socialinių problemų sprendimą. Planuojama kad:</p> <ul style="list-style-type: none"> * prisidedant prie ES kaimo plėtros prioriteto 6B tikslinės srities planuojama įgyvendinti 2 projektus ir sukurti 4 etatus; * prisidedant prie ES kaimo plėtros prioriteto 5C tikslinės srities planuojama įgyvendinti 1 projektą ir sukurti 1,5 etato
9.1.3.5.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.3.5.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.3.5.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.3.6.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios viešieji juridiniai asmenys (išskyrus biudžetines įstaigas ar institucijas).
9.1.3.7.	Priemonės veiklos	Sūduvos VVG teritorijos gyventojai.

	srities tikslinė grupė	
9.1.3.8.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekto poreikį pagrindžiantys dokumentai (atlikta potencialių paslaugos gavėjų anketinė apklausa, visuotinio susirinkimo protokolo kopija ir pan.) 2. Projektas orientuotas į naujų darbo vietų kūrimą.
9.1.3.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Didesnis sukurtų darbo vietų skaičius. 2. Projekto rezultatais naudosis ne mažiau kaip dviejų Sūduvos VVG bendruomeninių organizacijų atstovaujamos teritorijos gyventojai. 3. Į projekto įgyvendinimą ir tęstinę veiklą numatoma įtraukti savanorius.
9.1.3.10.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	90 000
9.1.3.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 95 proc.
9.1.4.	VPS priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-1)	
9.1.4.1.	VPS priemonės tikslas: Sudaryti NVO sąlygas generuoti pajamas vykdant socialinę veiklą bei skatinti bendradarbiavimą paremtą vietos išteklių panaudojimu	
9.1.4.2.	Priemonės apibūdinimas	<p>Ši priemonė, remiantis socialinio verslo koncepcija, yra susijusi su NVO nuolatinės ūkinės komercinės veiklos, kai tikslinėms socialinėms grupėms teikiamos paslaugos socialinėms reikmėms (būsto, sveikatos priežiūros, pagalbos pagyvenusiems asmenims ar neįgaliesiems, pažeidžiamų grupių socialinės įtraukties, vaikų priežiūros ir kt.), kūrimu ir plėtra.</p> <p>Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios NVO yra pagrindinės kaimo paslaugų poreikio formuotojos, nes yra arčiausiai paslaugų gavėjų, geriausiai žino savo bendruomenės narių poreikį bei spręstinas socialines problemas. Bendruomeninės ir kitos nevyriausybinės organizacijos, šia priemone skatinamos panaudoti atnaujintus pastatus, erdves, pritaikyti kitus viešuosius pastatus, sprendžiant socialinėms reikmėms skirtų paslaugų (sveikatos priežiūra, vaikų priežiūra, laisvalaikio užimtumas ir t.t.) trūkumą kaimo gyventojams, skatinant socialinio verslo kūrimąsi kaime.</p> <p>Kaimo vietovėse esantys viešųjų paslaugų objektai mažėjant gyventojų skaičiui yra uždaromi arba planuojami uždaryti. Gyventojai lieka be viešųjų paslaugų prieinamumo savo gyvenamojoje vietovėje. Viešieji pastatai, erdvės uždarius socialinės infrastruktūros objektus kaimo vietovėse, lieka nebenaudojami arba iš dalies nebenaudojami.</p>

		<p>Projektai siekiama teikti vietos bendruomenei reikalingas paslaugas ar produktus, kurie didins kaimo vietovių gyvybingumą ir patrauklumą, mažins socialinę atskirtį ir skurdą bei prisidės prie teigiamo socialinio poveikio kūrimo.</p> <p>Numatomi pareiškėjai yra Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios viešieji juridiniai asmenys – NVO,, kurioms bus sudarytos sąlygos generuoti pajamas ir jas reinvestuoti organizacijos veiklai ar jos plėtrai.</p> <p>Atlikta poreikių analizė parodė, kad yra socialinių paslaugų poreikis (nestacionarių socialinių paslaugų bei dienos socialinės globos paslaugos soc. pažeidžiamų šeimų nariams, neįgaliesiems, senyvo amžiaus asmenims). Fokus grupių susitikimų metu išryškėjo paslaugų poreikis asmenims, vartojantiems alkoholi. Kadangi nenumatoma šios priemonės projektuose vykdyti didelių infrastruktūrinių projektų, o išnaudoti jau sukurtą materialinę bazę ir įsigyti reikalingą įrangą paslaugų teikimui, valdybos siūlymu VVG visuotinis susirinkimas patvirtino didžiausią paramos sumą.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 3 projektus ir sukurti 2,5 etatų darbo vietoms.</p>
9.1.4.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.4.3.1	<i>pelno</i>	☒
9.1.4.3.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.1.4.4.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios viešieji juridiniai asmenys: nevyriausybinių organizacijų.
9.1.4.5.	Priemonės tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijos gyventojai.
9.1.4.6.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas orientuotas į naujų darbo vietų kūrimą; 2. Projektas atitinka socialinio verslo koncepciją.
9.1.4.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Įtraukiami savanoriai; 2. Sukurtomis paslaugomis/produktais naudosis (turės galimybę naudotis) ne vienos seniūnijos gyventojai.
9.1.4.8.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	40 000
9.1.4.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 95 proc.
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1.	VPS prioritetas Nr. II Kaimo verslų įvairinimas	
9.2.1.1.	VPS priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“ Kodai LEADER-19.2-6	

9.2.1.2	VPS priemonės tikslas: Didinti kaimo vietovių ekonominį stabilumą sukuriant palankias sąlygas darbo vietų kūrimui.	
9.2.1.3.	1 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti“ Kodas LEADER-19.2-6.2
9.2.1.3.1	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Šia veiklos sritimi siekiama spręsti išliekančio aukšto nedarbo lygio, didelio ekonomiškai neaktyvių gyventojų skaičiaus, nedidelio savarankiškai dirbančių asmenų skaičiaus problemas.</p> <p>Atlikta gyventojų anketinė apklausa parodė, kad siekiant didinti užimtumą VVG teritorijoje būtina sudaryti palankias sąlygas šioms prioritetinėms paramos sritims įgyvendinti: parama veiksmams, kuriantiems darbo vietas ir pačių darbo vietų kūrimas bei paslaugų kaimo gyventojams plėtra. Sūduvos VVG teritorijoje esant menkoms konkurencingo žemės ūkio galimybėms ir esant dideliame rekreaciniam potencialui galima įvairinti kaimo verslus šiomis kryptimis: turizmo (pramoginės paslaugos turistams, suvenyrų gamyba, maitinimo paslaugos, turizmo centro įkūrimas ir kt.), įvairių paslaugų (kirpyklos, drabužių taisymo, kalvio ir kt.) bei vykdyti kitas veiklas nesusijusias su žemės ūkio verslais (pvz.: produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas jų pardavimas, įvairių paslaugų teikimas, įskaitant paslaugas žemės ūkiui). Naujų veiklų skatinimas kaimo vietovėse sukuria didelę sinergiją, nes didina rekreacinį patrauklumą, suteikia naujas galimybes vietovių gyventojams. Naujų verslų atsiradimas kaimo vietovėje sumažins teritorijos bedarbystės lygį ir sudarys sąlygas kaimo vietovėms tapti patraukliomis ne tik vietos gyventojams, bet ir svečiams.</p> <p>Didžiausia paramos suma, projektų ir darbo vietų skaičius buvo apsvarstytas VVG valdybos posėdyje ir finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 3 projektus ir sukurti 3 etatus darbo vietoms.</p>
9.2.1.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.3.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.2.1.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.1.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	<p>Ne jaunesni kaip 18 metų fiziniai asmenys, gyvenamąją vietą deklaravę Sūduvos VVG teritorijoje;</p> <p>Naujai įsikūrę privatūs juridiniai vienetai, kurie yra registruoti Sūduvos VVG teritorijoje bei</p>

		atitinkantys labai mažai įmonei, arba mažai įmonei keliamus reikalavimus; Sūduvos VVG teritorijoje registruoti ūkininkai.
9.2.1.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Privatūs juridiniai asmenys, fiziniai asmenys
9.2.1.3.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Sukuriamos naujos darbo vietos; 2. Pareiškėjas: 1. yra ne jaunesnis kaip 18 metų fizinis asmuo, gyvenamąją vietą deklaruojantis ir planuojantis savo veiklą vykdyti Sūduvos VVG teritorijoje; 2. naujai įsikūrę privatūs juridiniai vienetai, kurie yra registruoti ir planuojantys savo veiklą vykdyti Sūduvos VVG teritorijoje bei atitinkantys labai mažai įmonei, arba mažai įmonei keliamus reikalavimus, 3. Sūduvos VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykduojantys ūkininkai.
9.2.1.3.6	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Didesnis naujų darbo vietų skaičius; 2. Sukuriama nauja darbo vieta asmeniui iki 40 metų (imtinai).
9.2.1.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	50 000
9.2.1.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis ar fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus; Iki 70 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis ar fizinis asmuo atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.1.4.	2 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ kodas LEADER-19.2-6.4
9.2.1.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Šia veiklos sritimi pareiškėjai bus skatinami kurti darbo vietas ir plėtoti verslus alternatyvius žemės ūkio veiklai. Sūduvos VVG teritorijoje silpnai išvystytas kaimo turizmo, prekybos paslaugų verslas bei trūksta investicijų plėtotis kitiems verslams. Siekiant veiklos srities tikslų didelis dėmesys skiriamas jaunų žmonių iki 40 metų (imtinai) įdarbinimui, siekiant juos pritraukti ar išlaikyti kaimo vietovėse. Pagal šią veiklos sritį remiama: 1. ekonominės veiklos kaimo vietovėse, apimančios įvairius ne žemės ūkio verslus (pvz.: produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas jų pardavimas, įvairių paslaugų teikimas, įskaitant paslaugas žemės ūkiui); 2. aktyvaus poilsio ir turizmo paslaugų kūrimas; 3. paslaugų kaimo gyventojams kūrimas ir plėtra. Planuojama įgyvendinti 3 projektus ir sukurti 3 etatus darbo vietoms. Didžiausia paramos suma,

		projektų ir išlaikytų darbo vietų skaičius buvo apsvarstytas valdybos posėdyje ir finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime.
9.2.1.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.4.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.2.1.4.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.14.3.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančys privatūs juridiniai asmenys (maža įmonė, labai maža įmonė); Sūduvos VVG teritorijoje registruoti ir veiklą vykdančys ūkininkai; Ne jaunesni kaip 18 metų fiziniai asmenys, Sūduvos VVG teritorijoje registruoti ir veikiantys pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą.
9.2.1.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Privatūs juridiniai asmenys ir fiziniai asmenys.
9.2.1.4.5.	Tinkamumo sąlygos	1) Kuriamos naujos darbo vietos; 2) Pateikiamas projekto idėją pagrindžiantis verslo planas.
9.2.1.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Pareiškėjas – fizinis asmuo arba pareiškėjo – juridinio asmens – pagrindinis akcininkas, esantis juo ne mažiau kaip 1 m. iki paraiškos pateikimo (paraiškos pateikimo dieną ne trumpiau kaip paskutinius vienerius metus nepertraukiamai), yra iki 40 metų (imtinai) amžiaus. 2. Pareiškėjas fizinis arba juridinis asmuo numato įdarbinti asmenį iki 40 metų (imtinai) deklaravusį gyvenamąją vietą Sūduvos VVG teritorijoje. 3. Didesnis naujų darbo vietų skaičius.
9.2.1.4.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	50 000
9.2.1.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 50 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis ar fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus; Iki 70 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis ar fizinis asmuo atitinka labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.2.	VPS prioritetas Nr. III Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas	
9.2.2.1.	VPS priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ Kodai LEADER-19.2-7	
9.2.2.2.	VPS priemonės tikslas: Kurti patrauklią aplinką kaimo vietovėse	
9.2.2.3.	1 veiklos sritis	„Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ Kodas LEADER-19.2-7.2

9.2.2.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Šia veiklos sritimi bus skatinamos nedidelės apimties veiklos susijusios su infrastruktūros pagerinimu kaimo vietovėje. Ypatingas dėmesys skiriamas veikloms turinčioms tiesioginę ar netiesioginę naudą turizmo sektoriui (pvz. tvarkomos prieigos prie lankytinų objektų, įrengiami informaciniai standai ir pan.) ar veikloms susijusioms su viešųjų poilsio, sporto, laisvalaikio, rekreacinės, kultūrinės ir kitos viešosios paskirties objektų (pvz., aikštės, sporto aikštelės, atviri statiniai žiūrovams, vaikų žaidimo aikštelės, pažintinių takų danga, tvoros ir kt.) įrengimu ar esamų sutvarkymu.</p> <p>Atlikta Sūduvos VVG analizė parodė, kad teritorijoje silpnai išvystytas pėsčiųjų ir dviračių takų tinklas, kuris jungia tik pavienes atkarpas miestuose ar tarp gyvenviečių. Daugelis VVG teritorijos gyvenviečių gatvių neturi šaligatvių ir pėsčiųjų takų, o esami takai yra prastos būklės. Yra poreikis sutvarkyti kaimo mažąsias kapines, viešąsias erdves bei pastatus pritaikant juos kaimo bendruomenės poreikiams, ekonominei, socialinei, kultūrinei veiklai, laisvalaikiui.</p> <p>Numatomi pareiškėjai yra Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios viešosios organizacijos, savivaldybės administracija, biudžetinės įstaigos</p> <p>Didžiausia paramos suma, projektų ir projektų skaičius buvo aptartas valdybos posėdyje ir finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime atsižvelgiant į fokus grupių susitikimuose išsakytas mintis.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 7 projektus, naujų darbo etatų neplanuojama sukurti.</p>
9.2.2.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.3.2.1	<i>pelno</i>	☐
9.2.2.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.2.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios viešieji juridiniai asmenys
9.2.2.3.4	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijos gyventojai.
9.2.2.3.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekto veiklos skirtos atlikti mažos apimties infrastruktūros sutvarkymo darbus; 2. Projektui pritarė vietos bendruomenės aukščiausiasis valdymo organas (pvz.: visuotinis narių susirinkimas ir pan.).
9.2.2.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1) Įgyvendinant projektą prisidedama savanorišku darbu;

		2) Projektas įgyvendinamas su partneriu (-iais).
9.2.2.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	20 000
9.2.2.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc.
9.2.2.4.	2 veiklos sritis	„Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ Kodas LEADER-19.2-7.6
9.2.2.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Pagal šią veiklos sritį skatinamos veiklos orientuotos į kaimo vietovės gyventojų sutelktumą ir integraciją, kaimo vietovės kultūros savitumo palaikymą, tvarų vietovės gamtos išteklių panaudojimą.</p> <p>Projekto metu bus remiamos veiklos tiesiogiai susiję gamtinių ir kultūrinių kraštovaizdžio elementų, kraštovaizdžio kompleksų (parkų, skverų, želdynų, vandens telkinio apsaugos zonų ir pakrantės apsaugos juostų ir pan.) bei reikšmingų nekilnojamųjų kultūros objektų tvarkymo darbais bei pritaikymu lankymui. Sūduvos kraštovaizdžio gražinimas, išplėtotas turizmas sudarys sąlygas Sūduvos kraštui tapti patrauklia vietoje ne tik vietos gyventojams, bet ir užsienio svečiams.</p> <p>Numatomi pareiškėjai yra Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios viešosios organizacijos savivaldybės administracija, biudžetinės įstaigos.</p> <p>Didžiausia paramos sumair projektų skaičius buvo apsvarstyta VVG valdybos posėdyje ir finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime atsižvelgiant į fokus grupių susitikimuose išsakytas mintis.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 3 projektus, naujų darbo etatų neplanuojama sukurti.</p>
9.2.2.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.4.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.2.4.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.2.4.3.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios viešieji juridiniai asmenys.
9.2.2.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijos gyventojai.
9.2.2.4.5.	Tinkamumo sąlygos	<p>1. Projekto metu vykdomos veiklos tiesiogiai siejasi su gamtinių ir kultūrinių kraštovaizdžio elementų, kraštovaizdžio kompleksų bei reikšmingų nekilnojamųjų kultūros objektų tvarkymo darbais bei pritaikymu lankymui;</p> <p>2. Projektui pritarė vietos bendruomenės aukščiausiasis valdymo organas (pvz.: visuotinis</p>

		narių susirinkimas ir pan.).
9.2.2.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1) Įgyvendinant projektą prisidedama savanorišku darbu; 2) Projektas įgyvendinamas su partneriu (-iais).
9.2.2.4.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	10 000
9.2.2.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 80 proc.
9.2.3.	VPS prioritetas Nr. IV Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą	
9.2.3.1.	VPS priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas“ Kodas LEADER-19.2-SAVA-3	
9.2.3.2.	VPS priemonės tikslas: Ugdyti Sūduvos VVG vietos projektų vykdytojų gebėjimus įgyvendinti socialinio verslo projektus. Skatinti diegti inovacijas ir ieškoti naujų bendradarbiavimo formų.	
9.2.3.3.	1 veiklos sritis	„Mokymų organizavimas socialinio verslo srityje“ kodas LEADER-19.2-SAVA-3.1
9.2.3.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Ši veiklos sritis yra skirta VVG teritorijos projektų vykdytojų žinių gilinimui ir kvalifikacijos tobulinimui, siekiant paskatinti juos labiau įsitraukti į verslo ar kitokios ekonominės veiklos vykdymą. Atsižvelgiant į tai, kad VVG teritorijoje yra pakankamai mažas skaičius gyventojų su aukštesniu išsilavinimu siekiant priemonės tikslų būtina skirti didelį dėmesį projektų vykdytojų mokymams. Išsilavinimas žmonėms suteikia pasitikėjimo savimi ir duoda stimulą patiems imtis veiklos, aktyviau dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Planuojama remti veiklas susijusias su esamų pareiškėjų teoriniu ir praktiniu švietimu verslo pradžios ir jo plėtros, socialio verslo ir kt. aktualiais klausimais. Ši veiklos sritis yra svarbi siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo, kadangi socialinio verslo tematikos mokymai yra svarbūs įgyvendinant VPS I ir II prioriteto projektus. Kadangi Sūduvos VVG nėra didelė savo teritorija ir organizacijų skaičiumi, kurie planuoja vykdyti socialinį verslą numatoma, kad ir už nedideles lėšas pasiseks pasiekti priemonės tikslą ir parengti kokybiškus socialinio verslo projektus. Didžiausia paramos suma, projektų skaičius buvo apsvaistytas valdybos posėdyje, finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime atsižvelgiant į focus grupių susitikimuose išsakytas mintis. Planuojama įgyvendinti 2 projektus, naujų darbo etatų neplanuojama sukurti.
9.2.3.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos	

	projektų pobūdis:	
9.2.3.3.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.3.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.3.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios juridiniai asmenys: NVO, kurios įsteigtos pagal LR Asociacijų, LR Labdaros ir paramos fondų, LR Viešųjų įstaigų įstatymus.
9.2.3.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios NVO, Sūduvos VVG gyventojai.
9.2.3.3.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekte numatyti mokymai yra susiję su VPS priemonių tikslais; 2. Mokymų tematika susijusi su Nacionaline socialinio verslo koncepcija.
9.2.3.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Pareiškėjas turi patirties įgyvendinant projektus; 2. Projektas skirtas vietos projektų pareiškėjams, kurie įsipareigoja kurti darbo vietas.
9.2.3.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	7 000
9.2.3.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 100 proc.
9.2.3.4.	2 veiklos sritys	„Inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymų organizavimas“ Kodas LEADER-19.2-SAVA-3.2
9.2.3.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Siekiant LEADER principų ir VPS sėkmingo įgyvendinimo numatoma vykdyti inovacijų diegimo bei partnerystės stiprinimo mokymus projektų vykdytojams atstovaujantiems įvairius sektorius. Daugelyje priemonių yra numatytas vienas iš atrankos kriterijų- projektas įgyvendinamas su vietos bendruomene. Praktiniai mokymai ir įgyta kvalifikacija sudarys sąlygas generuoti novatoriškas idėjas, o dalyvaujant VPS įgyvendinime, jas sėkmingai pritaikyti. Inovacijos yra svarbus veiksnys rengiant ir įgyvendinant VPS II prioriteto „Kaimo verslų įvairinimas“ priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ projektus. Bendradarbiavimo aspektas yra svarbus rengiant ir įgyvendinant visų VPS priemonių projektus. Kadangi Sūduvos VVG nėra didelė savo teritorija ir organizacijų skaičiumi, manome, kad organizuodami inovacijų taikymo ir bendradarbiavimo skatinimo mokymus ir už nedideles lėšas pasiseks pasiekti priemonės tikslą ir parengti kokybiškus projektus. Didžiausia paramos suma, projektų skaičius buvo apsvaistytas valdybos posėdyje ir finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime atsižvelgiant į focus grupių susitikimuose išsakytas mintis.

		Planuojama įgyvendinti 1 projektą. Nors naujų darbo etatų neplanuojama sukurti, tačiau priemonė netiesiogiai prisidės prie darbo vietų kūrimo, nes žinios padidins verslumą, galimybes įsidarbinti.
9.2.3.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.3.4.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.3.4.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.3.4.3.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios juridiniai asmenys: NVO, kurios įsteigtos pagal LR Asociacijų arba LR Labdaros ir paramos fondų arba LR Viešųjų įstaigų įstatymą.
9.2.3.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios NVO, Sūduvos VVG gyventojai.
9.2.3.4.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Projekte numatyti mokymai yra susiję su VPS priemonių tikslais; 2. Pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla.
9.2.3.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Pareiškėjas turi patirties įgyvendinant ES projektus; 2. Rengiant projektą atliktas poreikių tyrimas; 3. Projektas skirtas vietos projektų pareiškėjams, kurie įsipareigoja kurti darbo vietas.
9.2.3.4.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	7 000
9.2.3.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 100 proc.
9.2.4.	VPS prioritetas Nr. V Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas	
9.2.4.1	VPS priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“ Kodas LEADER-19.2-SAVA-4	
9.2.4.2.	VPS priemonės tikslas: Stiprinti Sūduvos krašto identitetą panaudojant vietos išteklius. Pristatyti kultūros tradicijas organizuojant edukacinius ir tradicinius renginius.	
9.2.4.3.	1 veiklos sritis	„Kultūros tradicijų puoselėjimas vykdam partneryste ir bendradarbiavimu paremtą veiklą“ kodas LEADER-19.2-SAVA-4.1
9.2.4.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Šia veiklos sritimi numatoma stiprinti vietos identitetą, socialinį konkurencingumą, išsaugojant krašto savitumą ir tradicijas. Suvalkijos etnoregionas yra turtingas kultūriniais požiriais, tačiau įvairiuose renginiuose tradicijų pateikimas yra gana skurdus. Bus skatinamos veiklos, paremtos partnerystės ir bendradarbiavimo principu, įdomiai ir novatoriškai pristatyti Sūduvos kraštui būdingas tradicijas. Planuojama, kad projektuose bus numatomi įvairūs renginių ciklai, organizuojamos tradicinės veiklos, kuriose

		<p>dalyvautų ne mažiau kaip dviejų Sūduvos VVG bendruomeninių organizacijų atstovaujama teritorijų gyventojai.</p> <p>Pareiškėjai, rengdami projektus pagal šią veiklos sritį, skatinami panaudoti iš 2007-2013 metų finansavimo laikotarpio įsigytus fizinius išteklius (muzikos instrumentai, tautiniai rūbai, sutvarkyti pastatai, aikštynai)</p> <p>Vertinant projektus bus svarbus vietos bendruomenės pritarimas būsimam projektui.</p> <p>Atrenkant projektus bus teikiamas prioritetas projektams, kurių paraiškose bus numatytas didesnis naudos gavėjų skaičius, pareiškėjas numatys prisidėti savanorišku darbu ir projekto veiklose dalyvaus ne mažiau kaip dviejų Sūduvos VVG bendruomeninių organizacijų atstovaujama teritorijų gyventojai.</p> <p>Didžiausia paramos suma ir projektų skaičius buvo apsvaistytas valdybos posėdyje. Finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime atsižvelgiant į focus grupių susitikimuose išsakytas mintis bei 2007-2013 metų strategijos įgyvendinimo patirtį.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 3 projektus, naujų darbo etatų neplanuojama sukurti.</p>
9.2.4.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.3.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.4.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.4.3.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios viešieji juridiniai asmenys (išskyrus biudžetines įstaigas / institucijas).
9.2.4.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios NVO, Sūduvos VVG gyventojai
9.2.4.3.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas įgyvendinamas su partneriu; 2. Projektui pritarė aukščiausias organizacijos valdymo organas (pvz. visuotinis narių susirinkimas ar kt.).
9.2.4.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekto veiklos orientuotos į darbą su jaunimu; 2. Pareiškėjas numato prisidėti savanorišku darbu; 3. Projekto veiklos bus vykdomos ne mažiau kaip dviejų Sūduvos VVG bendruomeninių organizacijų atstovaujamos teritorijose. Vertinama pagal paraiškos duomenis.
9.2.4.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	15 000
9.2.4.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 95 proc.

9.2.4.4.	2 veiklos sritis	„Krašto savitumo išsaugojimas organizuojant tradicinius renginius, edukacines programas“ kodas LEADER-19.2-SAVA-4.2
9.2.4.4.1.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Šia veiklos sritimi skatinamos iniciatyvos, kuriomis siekiama puoselėti krašto savitumą, bei per tradicinius renginius ir edukacines programas pristatyti plačiajai visuomenei. Sūduvos VVG teritorija turi didelį turizmo plėtros potencialą. Yra parengta Sūduvos VVG vietos plėtros veikėjų ir lankomų objektų duomenų bazė, vykdomas bendradarbiavimas su Estijos, Slovakijos, Lenkijos, Vokietijos, Gruzijos partneriais, kas sudaro sąlygas tarptautiniu lygmeniu pristatyti Sūduvos krašto tradicijas.</p> <p>Bus skatinamos veiklos susiję su visą regioną reprezentuojančiais renginiais (Antanave- Dvaro šventė, Šv. Jurgio šventė, Višakio Rūdoje-Devintinių šventė ir Šv. Baltramiejaus atlidai, Tautkaičiuose- Žolinės teatro festivalis, Bagotojoje Šv. Antano kermošius, Žolinės futbolo turnyras, Plutiškėse- Šv. Onos atlidai) . Į projekto veiklas bus skatinama įtraukti vietos amatininkus, verslininkus, ūkininkus. Sūduvos krašto edukacinių programų pristatymas papildys turistinius maršrutus, renginius ir sudarys sąlygas turizmo paslaugų plėtrai. Edukacinės programos bus puiki galimybė pristatyti Sūduvos krašto nematerialiųjų paveldą.</p> <p>Vertinant bus labai svarbus vietos bendruomenės pritarimas būsimam projektui.</p> <p>Atrenkant projektus bus teikiamas prioritetas projektams, kurių paraiškose bus numatyti renginiai reprezentuojantys galias Sūduvos krašto tradicijas, projekte numatomos veiklos bus skirtos vaikams ir jaunimui iki 29 metų ir pareiškėjas numatys prisidėti savanorišku darbu.</p> <p>Didžiausia paramos suma ir projektų skaičius buvo apsvarstytas valdybos posėdyje ir finansinis planas patvirtintas visuotiniame susirinkime atsižvelgiant į focus grupių susitikimuose išsakytas mintis bei 2007-2013 metų strategijos įgyvendinimo patirtį.</p> <p>Planuojama įgyvendinti 3 projektus, naujų darbo etatų neplanuojama sukurti.</p>
9.2.4.4.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.4.4.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.4.4.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.4.4.3.	Tinkami paramos	Sūduvos VVG teritorijoje arba Kazlų Rūdos mieste

	gavėjai	registruoti, bet Sūduvos VVG teritorijoje veiklą vykdančios juridiniai asmenys: NVO, kurios įsteigtos pagal LR Asociacijų arba LR Labdaros ir paramos fondų arba LR Viešųjų įstaigų įstatymą arba biudžetinės įstaigos.
9.2.4.4.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Sūduvos VVG teritorijoje veikiančios NVO, biudžetinės įstaigos, Sūduvos VVG gyventojai
9.2.4.4.5.	Tinkamumo sąlygos	1. Projektas įgyvendinamas su partneriu; 2. Projektui pritarė aukščiausias organizacijos valdymo organas (pvz. visuotinis narių susirinkimas ar kt.).
9.2.4.4.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekto veiklos bus vykdomos ne mažiau kaip dviejų Sūduvos VVG bendruomeninių organizacijų atstovaujamos teritorijose. Vertinama pagal paraiškos duomenis; 2. Projekte numatomos veiklos skirtos vaikams ir jaunimui iki 29 metų; 3. Pareiškėjas numato prisidėti savanorišku darbu.
9.2.4.4.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	12 000
9.2.4.4.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 95 proc., kai ne pelno vietos projektas susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir jį teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO; Iki 80 proc. kai ne pelno vietos projektas susijęs su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą ir jį teikia biudžetinė įstaiga.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	2015 m.	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: -	-
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: -	-
10.2.	2016 m.	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - Informacijos reikalingos VPS įgyvendinimo metinės ataskaitos rengimui rinkimas ir sisteminimas; - Potencialių pareiškėjų konsultavimas; - Metinio VPS biudžeto plano rengimas ir kiti su VPS administravimu susiję veiksmai	-
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai; - VVG veiklos viešinimo veiksmai.	I–V prioritetai
10.3.	2017 m.	
10.3.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - Informacijos reikalingos VPS įgyvendinimo metinės ataskaitos rengimui rinkimas ir sisteminimas; - Potencialių pareiškėjų konsultavimas; - Metinio VPS biudžeto plano rengimas ir kiti su VPS administravimu susiję veiksmai	-
10.3.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai; - VVG veiklos viešinimo veiksmai.	I–V prioritetai
10.4.	2018 m.	
10.4.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas organizavimas - Vietos projektų vertinimas, tvirtinimas - Vietos projektų priežiūra ir kontrolė	II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas

10.4.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai - VVG veiklos viešinimo veiksmai - Pareiškėjų pasiekimų įgyvendinant projektus viešinimas 	<p style="text-align: center;">II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p style="text-align: center;">III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</p> <p style="text-align: center;">V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</p>
10.5.	2019 m.	
10.5.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas organizavimas - Vietos projektų vertinimas, tvirtinimas - Vietos projektų priežiūra ir kontrolė 	<p>I prioritetas: Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p style="text-align: center;">II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p style="text-align: center;">III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</p> <p style="text-align: center;">IV prioritetas: Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas</p>
10.5.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai - VVG veiklos viešinimo veiksmai - Pareiškėjų pasiekimų įgyvendinant projektus viešinimas 	<p>I prioritetas: Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p style="text-align: center;">II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p style="text-align: center;">III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</p> <p style="text-align: center;">IV prioritetas: Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas</p>
10.6.	2020 m.	
10.6.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas organizavimas - Vietos projektų vertinimas, tvirtinimas - Vietos projektų priežiūra ir kontrolė 	<p>I prioritetas: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdant NVO ir bendruomeninį verslą</p> <p>Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p style="text-align: center;">II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas</p>

		<p>Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas</p> <p>Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</p> <p>IV prioritetas: Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą</p> <p>Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas</p> <p>V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas</p> <p>Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</p>
10.6.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai - VVG veiklos viešinimo veiksmai - Pareiškėjų pasiekimų įgyvendinant projektus viešinimas 	<p>I prioritetas: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas</p> <p>Priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdant NVO ir bendruomeninį verslą</p> <p>Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas</p> <p>Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas</p> <p>Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</p> <p>IV prioritetas: Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą</p> <p>Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas</p> <p>V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas</p> <p>Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</p>
10.7.	2021 m.	
10.7.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas organizavimas - Vietos projektų vertinimas, tvirtinimas - Vietos projektų priežiūra ir kontrolė 	<p>I prioritetas: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas</p> <p>Priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdant NVO ir bendruomeninį verslą</p> <p>V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas</p> <p>Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</p>
10.7.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai 	<p>I prioritetas: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas</p> <p>Priemonė: Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdant NVO ir bendruomeninį verslą</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - VVG veiklos viešinimo veiksmai - Pareiškėjų pasiekimų įgyvendinant projektus viešinimas 	<p>V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</p>
10.8.	2022 m.	
10.8.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas organizavimas - Vietos projektų vertinimas, tvirtinimas - Vietos projektų priežiūra ir kontrolė 	<p>I prioritetas: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p>
10.8.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai - VVG veiklos viešinimo veiksmai - Pareiškėjų pasiekimų įgyvendinant projektus viešinimas 	<p>I prioritetas: Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p>
10.9.	2023 m.	
10.9.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas organizavimas - Vietos projektų vertinimas, tvirtinimas - Vietos projektų priežiūra ir kontrolė 	<p>II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</p> <p>V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</p>
10.9.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvietimų teikti vietos projektų paraiškas viešinimas - VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo susitikimai - VVG veiklos viešinimo veiksmai - Pareiškėjų pasiekimų įgyvendinant projektus viešinimas 	<p>II prioritetas: Kaimo verslų įvairinimas Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra</p> <p>Priemonė: Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</p> <p>III prioritetas: Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas Priemonė: Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</p> <p>V prioritetas: Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</p>

11. VPS finansinis planas

VPS finansinis planas pagal prioritetus:					
11.1.	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas		Planuojama paramos lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	I	<i>Socialinių ir kitų paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas</i>		350 000	32,05
11.1.2.	II	<i>Kaimo verslų įvairinimas</i>		473 129	43,32
11.1.3.	III	<i>Kaimo vietovių infrastruktūros gerinimas</i>		168 714	15,45
11.1.4.	IV	<i>Vietos gyventojų žinių didinimas ir kvalifikacijos tobulinimas organizuojant socialinius verslus ir vykdant bendruomeninę veiklą</i>		20 969	1,92
11.1.5.	V	<i>Kraštui būdingų tradicijų puoselėjimas</i>		79 318	7,26
				Iš viso: 1 092 130	Iš viso: 100
VPS finansinis planas pagal priemones:					
11.2.	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	<i>Socialinių ir kitų paslaugų plėtra vykdant NVO ir bendruomeninį verslą</i>	I	LEADER-19.2-SAVA-5	270 000	24,72
11.2.2.	<i>NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra</i>	I	LEADER-19.2-SAVA-1	80 000	7,33
11.2.3.	<i>Ūkio ir verslo plėtra</i>	II	LEADER-19.2-6	353 104	32,33
11.2.4.	<i>Privataus sektoriaus socialinio verslo kūrimas ir plėtra</i>	II	LEADER-19.2-SAVA-2	120 025	10,99
11.2.5.	<i>Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse</i>	III	LEADER-19.2-7	168 714	15,45
11.2.6.	<i>Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas</i>	IV	LEADER-19.2-SAVA-3	20 969	1,92
11.2.7.	<i>Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas</i>	V	LEADER-19.2-SAVA-4	79 318	7,26
				Iš viso: 1 092 130	Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos

											sumos)	
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:											
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos		Planuojama lėšų (Eur)					Planuojama lėšų (proc.)				
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos		204 774					75				
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos		68 258					25				
11.3.3.	Iš viso:		273 032					20				
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Iš viso:
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)		-	-	-	0	34	26	15	15	10	100 proc.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)		-	11,27	12,31	13,08	11,73	13,61	13	12	13	100 proc.
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai		Pagrindimas									
11.5.1.	ERASMUS +		Bus įgyvendinamas bendras projektas su Lenkijos ir Vokietijos VVG. Numatoma pasirašyti įgyvendinimo sutartį 2015 m. lapkričio mėn.									

12. VPS įgyvendinimo rodikliai											
12.1. VPS pasiekimų produkto (anglų k. „output“) rodikliai											
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai									Iš viso:
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2	
		EZŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys									
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C	
12.1.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):										36
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)	-	3				1		21		25
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)								2		2
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVĮ, skaičius (vnt.)							1	2		3
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai							5	1		6

	asmenys, skaičius (vnt.):											
12.1.1.4.1.	<i>iš jų iki 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 2	moterų: 1 vyrų: 1
12.1.1.4.2.	<i>iš jų daugiau kaip 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 4	moterų: 1 vyrų: 3
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)											0
12.1.2.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.2											
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-			3	-	-	3
12.1.3.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.4											
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								5			5
12.1.4.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.2											
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	9
12.1.4.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	6371	-	6371
12.1.5.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.6											
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
12.1.5.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	5309	-	5309
12.1.6.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-1 (savarankiška VPS priemonė)											
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
12.1.7.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-2 (savarankiška VPS priemonė)											
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
12.1.8.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-3 (savarankiška VPS priemonė)											
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų, susijusių su inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)		1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
12.1.8.2.	Paremtų vietos projektų, susijusių su VVG teritorijos gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
12.1.12.3.	Paremtų vietos projektų, susijusių su verslumo (žemės	-	2	-		-	-				-	2

	ūkio srityje, ne žemės ūkio srityje, socialinio verslo srityje) skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)										
12.1.8.4.	Paremtų vietos projektų, susijusių su kitais nei 12.1.13.1–12.1.13.3 papunkčiuose minimais mokymais, skaičius	-		-	-	-	-	-	-	-	
12.1.8.5.	Planuojamas mokymų dalyvių skaičius (vnt., ne unikalių)		100	-	-	-	-	-	-	-	100
12.1.9.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-4 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.9.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)								6		6
12.1.10.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)						1		2		3
12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (anglų k. „target“) rodikliai											
12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											
12.2.1.1.	Sukurtų naujų darbo vietų (naujų etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)	-					1,5	6	9		16,5
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų (etatų) skaičius įgyvendinus vietos projektus (vnt.)										0
12.2.2. VPS administravimas											
12.2.2.1.	Sukurtų naujų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdančią VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	0,5	-	0,5
12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdančią VPS administravimo veiklą (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	1,5	-	1,5

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	- tvirtina VVG pirmininko teikiamą VPS įgyvendinimo ataskaitą; - teikia pastabas/rekomendacijas/pasiūlymus dėl VPS įgyvendinimo VVG pirmininkui ir valdybai.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	- svarsto ir tvirtina VPS priežiūros ir kontrolės tvarką; - sudaro VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupę (esant poreikiui keičia jos narius); - įpareigoja VVG pirmininką atsižvelgiant į VVG narių ir valdybos teikiamas pastabas/rekomendacijas/pasiūlymus įgyvendinti VPS; - svarsto ir tvirtina VPS pakeitimus; - svarsto ir tvirtina vietos projektus.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	- teikia pasiūlymus/ataskaitas VVG nariams ir valdybai dėl VPS įgyvendinimo; - esant poreikiui teikia VPS įgyvendinimo ataskaitas VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupei; - koordinuoja VPS administracijos veiklą; - koordinuoja VPS įgyvendinimo pakeitimų rengimą; - užtikrina tinkamą su VPS įgyvendinimu susijusios dokumentacijos tvarkymą ir saugojimą; - vykdo pagal VPS įgyvendinamų projektų patikras, rengia jų ataskaitas; - konsultuoja pareiškėjus projektų teikiamų pagal VPS įgyvendinimo klausimais; - informuoja apie VPS stebėsenos duomenis, rodiklius ir VPS įgyvendinimo problemas Nacionalinę mokėjimo agentūrą ir (arba) Žemės ūkio ministeriją.
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	- sistemina finansinius dokumentus ir informaciją susijusią su VPS įgyvendinimu; - rengia ir teikia metinius finansinės atskaitomybės dokumentus VVG nariams, valdybai ir pirmininkui; - teikia pasiūlymus dėl efektyvaus VPS lėšų naudojimo VVG pirmininkui; - ruošia finansinius dokumentus archyvavimui. -
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	- renka ir sistemina informaciją apie VPS įgyvendinimo pažangą, problemines sritis ir ruošia ataskaitas; - rengia su VPS įgyvendinimu susijusius dokumentus; - vykdo pagal VPS įgyvendinamų projektų patikras, rengia jų ataskaitas; - konsultuoja pareiškėjus projektų teikiamų pagal VPS įgyvendinimo klausimais.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	- rengia su VPS įgyvendinimu susijusią viešinimo medžiagą (straipsniai spaudoje, interneto svetainėje, lankstinukai ir kt.)

		-renka ir sistemina informaciją apie mokymų poreikį VVG atstovaujamoje teritorijoje; -pagal poreikį organizuoja mokymus.
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	turėti aukštąjį išsilavinimą arba ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį projektų valdymo arba VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADERmetodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	<p><i>VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos tikslas:</i> Siekiant užtikrinti tinkamą ir efektyvų VPS įgyvendinimą būtina tinkama VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos sistema. Ši sistema skirta vertinti VPS įgyvendinimo pažangą, pasiektus rezultatus, laiku fiksuoti kylančias problemas, ieškoti efektyviausių jų sprendimo būdų, užtikrinti tinkamą informacijos apie VPS įgyvendinimą sklaidą.</p> <p><i>VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos sistemos dalyviai:</i> -Didžiausia atsakomybė už sistemos priemonių taikymą tenka VVG valdybai. Ji atlikdama VVG administracijos ir VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupė teikiamų ataskaitų vertinimą teikia pastabas/pasiūlymus dėl VPS įgyvendinimo. Tvirtindama VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarką bei jo pakeitimus užtikrina efektyvesnę VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupę veiklą. VVG valdybos kompetencijoje taip pat VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupės narių skyrimas, esant poreikiui pakeitimas. - Didelė atsakomybė už tinkamą VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos sistemos priemonių taikymą tenka ir VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupei. Darbo grupę planuojama, sudarys 3 asmenys- 2 iš VVG valdybos narių ir 1 iš VVG administracijos. Siekiant išlaikyti lyčių lygybės principą darbo grupė bus sudaroma santykiu 2:1, taip pat paskirtas bent vienas asmuo bus iki 40 metų amžiaus. Darbo grupė VVG valdybai galės teikti VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkos pakeitimų ar papildymų projektus, taip pat pasiūlymus dėl darbo grupės narių pakeitimų. Darbo grupės kompetencijoje taip pat bus pasiūlymų ir pastabų dėl VPS įgyvendinimo VVG valdybai teikimas. Esant poreikiui darbo grupės nariai kartu su VVG administracijos darbuotojais dalyvaus pagal VPS įgyvendinamų projektų patikrose, VPS ataskaitų rengime. Darbo grupės veikla bus organizuojama tarp VVG valdybos posėdžių. - VVG administracija VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos sistemos priemonių taikymo procese vykdys nuolatinį VPS įgyvendinimo valdymą ir stebėseną pagal priskirtas funkcijas. Administracijos darbuotojai užtikrins informacijos reikalingos VPS</p>	

įgyvendinimo valdymui ir stebėsenai teikimą VVG valdybai bei VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupei.

Atskaitomybė įgyvendinant VPS:

Įgyvendinant VPS vadovaujamosi organizacijos įstatuose ir VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos tvarkojenurodyta atskaitomybės tvarka.

VVG administracija užtikrina tinkamą VPS įgyvendinimą reikiamos informacijos rinkimą sisteminiam ir VVG valdybai bei VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupei. Kilus esminėms VPS įgyvendinimo problemoms šaukiamas valdybos posėdis, kuriame ieškomi galimi sprendimo būdai.

VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupė savo veikla papildo VVG administracijos darbą yra kontroliuojamas-patariamasis organas, kuris už savo veiklą atsiskaito VVG valdybai.

Informacijos apie VPS įgyvendinimą sklaida:

Siekiant geriausių VPS įgyvendinimo rezultatų itin svarbu savalaikis ir tinkamas informacijos teikimas. Už reikalingos informacijos VPS valdymui ir stebėsenai pateikimą VVG valdybai bus atsakingi VVG administracijos darbuotojai ir VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupė. VPS įgyvendinimo ataskaitos bus rengiamos pagal VPS įgyvendinimo taisyklėse nustatytus reikalavimus VVG administracijos kartu su VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupe ir teikiamos VVG valdybai. VVG valdyba tvirtins metines VPS įgyvendinimo ataskaitas arba teiks pastabas/pasiūlymus dėl jos tikslinimo VVG administracijai.

Kas ketvirtį bus atnaujinama informacija apie VPS įgyvendinimo pažangą. VVG administracija rinks ir sistemins ataskaitoms ir sėkmingam VPS įgyvendinimui reikalingus duomenis. Pagal poreikį teiks informaciją VVG valdybai ir VPS priežiūros ir kontrolės darbo grupei.

Visa su VPS įgyvendinimu susijusi informacija bus prieinama viešai VVG interneto tinklalapyje adresu: www.suduvosvvg.lt.

Sūduvos VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė 2011 m. informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus																								
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių						Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę						Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį			
		iki 7 m. (įskaitytinai)	7-15 m. (įskaitytinai)	16-24 m. (įskaitytinai)	25-44 m. (įskaitytinai)	45-64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni	vyrų	moterų	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augeančių vaikų skaičius		
Pagal amžių ¹	iki 7 m. (įskaitytinai)	1018	x	x	x	x	x	531	487	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	47	x		
	7-15 m. (įskaitytinai)	x	1585	x	x	x	x	825	760	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	61*	x		
	16-24 m. (įskaitytinai)	x	x	2258	x	x	x	1198	1060	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	25-44 m. (įskaitytinai)	x	x	x	4597	x	x	2415	2182	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	45-64 m. (įskaitytinai)	x	x	x	x	4318	x	2042	2276	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	2990	1019	1971	x	x	x	x	x	x	x	x	x	...	x	x	x		
Pagal lytį ²	vyrų	x	x	x	x	x	x	5181	x	1146	1237	2798	0	0	x	x	x	x	x	x	x	x		
	moterų	x	x	x	x	x	x	5345	1190	1200	2955	0	0	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Pagal gyvenamąją vietovę ²	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	2336	x	x	x	x	x	x	x	x	x	561	17	41		
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2437	x	x	x	x	x	x	x	x	940	30	89		
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5753	x	x	x	x	x	x	x	1709	34	77		
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	x	0	0	0		
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	0	0	0		
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius) ³	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5400	x	x	x	x	x	x	x		
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą ⁴	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	299	x	x	x	x	x	x	x		
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys ⁵	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	756	x	x	x	x	x	x		
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios) ⁶	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	814	x	x	x	x	x		
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	...	x	x	x	x		

Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys ⁷	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3210	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius ⁸	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	81	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius ⁸	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	207
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai	¹ - Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys, 2011 m. ² - Apskaičiuota pagal Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenis, 2011 m. ³ - Lietuvos statistikos departamento duomenys, 2011 m. ⁴ - Valstybinė mokesčių inspekcija, 2011 m. ⁵ - Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis, 2011 m. ⁶ - Marijampolės teritorinės darbo biržos duomenys, 2011 m. ⁷ - Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys, 2011 m. ⁸ - Apskaičiuota pagal Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų ir Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos duomenis, 2011 m.																						
Paaiškinimai	¹ -Kazlų Rūdos seniūnija duomenis apie gyventojų skaičių pagal amžių pateikė kartu su Kazlų Rūdos miestu. Gautas Kazlų Rūdos seniūnijos raštas, kad duomenų seniūnijos kaimo lygmeniu neturi. ² - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). Kazlų Rūdos seniūnija nepateikė duomenų apie gyventojus pagal gyvenamąją vietovę už 2011 m., todėl buvo naudotas Kazlų Rūdos seniūnijos 2012 m. duomenys. Gautas raštas iš Kazlų Rūdos seniūnijos, kad 2011 m. duomenų pagal gyvenamąsias vietas neturi. ³ -Duomenys apima Kazlų Rūdos savivaldybę kartu su Kazlų Rūdos miestu, neįtraukiant Sasnavos seniūnijos. ⁴ -Duomenys apima Kazlų Rūdos savivaldybę kartu su Kazlų Rūdos miestu, neįtraukiant Sasnavos seniūnijos. Gautas Valstybinės mokesčių inspekcijos raštas, kad duomenys nekaupiami seniūnijų lygmeniu. ⁵ - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). ⁶ - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). ⁷ - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos m.). ⁸ - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos m.). Kazlų Rūdos seniūnija nepateikė duomenų apie socialinės rizikos šeimas ir jose augančių vaikų skaičių kaimo lygmeniu. Duomenis apie Kazlų Rūdos seniūnijos socialinės rizikos šeimas ir jose augančių vaikų skaičių pateikė Kazlų Rūdos savivaldybės administracija. ⁹ - Duomenys apima Kazlų Rūdos savivaldybės kaimiškąją teritoriją (be Kazlų Rūdos m. ir be Sasnavos seniūnijos). Gautas raštas iš Sasnavos seniūnijos, kad duomenų pagal nurodytas amžiaus grupes ir lytį neturi. ... – nėra duomenų. Gautas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Marijampolės skyriaus raštas, kuriuo informuojama dėl duomenų nebūvimo. * - Pateiktas socialinės rizikos šeimų skaičius, kuriose auga vaikai 7-13 m. (įskaitytinai) amžiaus.																						

Sūduvos VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama statistinė 2014 m. informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus																							
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių						Pagal lytį		Pagal gyvenamąją vietovę						Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį		
		iki 7 m.	7-15 m. (įskaitytinai)	16-24 m. (įskaitytinai)	25-44 m. (įskaitytinai)	45-64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni	vyrų	moterys	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	bedarbiai (išskyrus: gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	
Pagal amžių ¹	iki 7 m.	1055	x	x	x	x	547	508	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	43	x	
	7-15 m. (įskaitytinai)	x	1458	x	x	x	762	696	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	49*	x	
	16-24 m. (įskaitytinai)	x	x	1994	x	x	1055	939	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	25-44 m. (įskaitytinai)	x	x	x	4364	x	2326	2038	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	45-64 m. (įskaitytinai)	x	x	x	x	4442	x	2144	2298	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	2991	1027	1964	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2035	x	x	x	
Pagal lytį ²	vyrų	x	x	x	x	x	5161	x	1251	1150	2760	0	0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	moterys	x	x	x	x	x	5017	967	1170	2880	0	0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Pagal gyvenamąją vietovę ²	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	2218	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	384	18	48	
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	2320	x	x	x	x	x	x	x	x	x	548	24	71	
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5640	x	x	x	x	x	x	x	x	1333	23	63	
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	x	x	0	0	0	
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	x	0	0	0	
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius) ³	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	6100	x	x	x	x	x	x	x	x	
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą ⁴	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	285	x	x	x	x	x	x	x	
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys ⁵	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	659	x	x	x	x	x	x	

	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios) ⁶	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	788	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją ⁷	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2271	x	x	x
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys ⁸	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2265	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius ⁹	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	65	x
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius ⁹	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	182
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai	¹ – LR Statistikos departamento duomenys, 2014 m. ¹ - Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys, 2014 m. ³ - Lietuvos statistikos departamento duomenys, 2014 m. ⁴ . Valstybinė mokesčių inspekcija, 2014 ⁵ - Apskaičiuota pagal Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos ir Sasnavos seniūnijos duomenis, 2014 m. ⁶ - Marijampolės teritorinės darbo biržos duomenys, 2014 m. ⁷ – Apskaičiuota pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenis, 2014 m. ⁸ - Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų duomenys, 2014 m. ⁹ - Apskaičiuota pagal Sūduvos VVG teritorijos seniūnijų ir Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos duomenis, 2014 m.																					
Paiškinimai	¹ -Kazlų Rūdos seniūnija duomenis apie gyventojų skaičių pagal amžių pateikė kartu su Kazlų Rūdos miestu. Gautas Kazlų Rūdos seniūnijos raštas, kad kitokių duomenų seniūnijos kaimo lygmeniu neturi. ² - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). ³ - Duomenys apima Kazlų Rūdos savivaldybę kartu su Kazlų Rūdos miestu, neįtraukiant Sasnavos seniūnijos. ⁴ - Duomenys apima Kazlų Rūdos savivaldybę kartu su Kazlų Rūdos miestu, neįtraukiant Sasnavos seniūnijos. Gautas Valstybinės mokesčių inspekcijos raštas, kad duomenys nekaupiami seniūnijų lygmeniu. ⁵ - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). ⁶ - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). ⁷ – Duomenys apima Kazlų Rūdos savivaldybę kartu su Kazlų Rūdos miestu, neįtraukiant Sasnavos seniūnijos. Gautas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos raštas, kad duomenys nekaupiami seniūnijų lygmeniu. ⁸ - Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). ⁹ – Duomenys apima Sūduvos VVG teritoriją (be Kazlų Rūdos miesto). Kazlų Rūdos seniūnija nepateikė duomenų apie socialinės rizikos šeimas ir jose augančių vaikų skaičių kaimo lygmeniu. Duomenis apie Kazlų Rūdos seniūnijos socialinės rizikos šeimas ir jose augančių vaikų skaičių pateikė Kazlų Rūdos savivaldybės administracija. * - Pateiktas socialinės rizikos šeimų skaičius, kuriose auga vaikai 7-13 m. (įskaitytinai) amžiaus.																					